

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra ekonomiky



Diplomová práce

Posouzení hospodaření vybraných měst a obcí

Bc. Nikola Pátková

© 2020 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Nikola Pátková

Hospodářská politika a správa
Podnikání a administrativa

Název práce

Posouzení hospodaření vybraných měst a obcí

Název anglicky

Assesment of economy of selected towns and municipalities

Cíle práce

Cílem diplomové práce je představení města Žďár nad Sázavou a obce Velká Losenice a posouzení hospodaření v průběhu pěti let. Součástí práce bude analýza struktury příjmů a výdajů rozpočtu obou samosprávných celků, posouzení vývoje rozpočtů a jejich zhodnocení.

Metodika

Diplomová práce se bude zabývat analýzou hospodaření města Žďár nad Sázavou a obce Velká Losenice na základě rozpočtu v letech 2015-2019.

Práce bude rozdělena do dvou částí, teoretické a praktické.

Teoretická část se bude zabývat teorií o obcích a jejich orgánech a teorií rozpočtu. Teoretická část bude vycházet ze studia odborné literatury a právních předpisů.

V praktické části bude provedena analýza hospodaření dle rozpočtu posouzením příjmů a výdajů, zhodnocení zjištěného přebytku, případně schodku rozpočtu. Součástí bude anketní šetření spokojenosti obyvatel.

Na závěr budou zhodnoceny výsledky analýzy hospodaření a anketního šetření.

Doporučený rozsah práce

60 – 80 stran

Klíčová slova

Město; obec; příjmy; rozpočet; výdaje

Doporučené zdroje informací

LAJTKEPOVÁ, Eva. Veřejné finance. Brno, 2007. Studijní materiál. Vysoké učení technické v Brně.

PEKOVÁ, Jitka. Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. ISBN 978-80-7357-614-1

PEKOVÁ, Jitka. Hospodaření a finance územní samosprávy. Praha: Management Press, 2004. ISBN 80-726-1086-4.

PEKOVÁ, Jitka. Hospodaření obcí a rozpočet. Praha: Codex Bohemia, 1997. ISBN 80-859-6334-5.

PROVAZNÍKOVÁ, Romana a Olga SEDLÁČKOVÁ. Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2009. Finance (Grada). ISBN 978-80-247-2789-9.

Předběžný termín obhajoby

2020/21 ZS – PEF (únor 2021)

Vedoucí práce

prof. Ing. Jaroslav Homolka, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra ekonomiky

Elektronicky schváleno dne 14. 2. 2020

prof. Ing. Miroslav Svatoš, CSc.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 18. 2. 2020

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 23. 11. 2020

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Posouzení hospodaření vybraných měst a obcí" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 28. 11. 2020

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucímu diplomové práce, panu prof. Ing. Jaroslavu Homolkovi, CSc. za odborné vedení práce, cenné rady, náměty a připomínky při zpracování diplomové práce.

Zároveň bych ráda poděkovala pracovníkům Obecního úřadu Velká Losenice a Městského úřadu Žďár nad Sázavou za poskytnutí informací a podkladů pro zpracování diplomové práce.

Posouzení hospodaření vybraných měst a obcí

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá posouzením hospodaření Obce Velká Losenice a Města Žďár nad Sázavou, které se nacházejí v Kraji Vysočina. Město Žďár nad Sázavou je okresním městem a Obec Velká Losenice se nachází v okrese Žďár nad Sázavou. Vzdálenost mezi obcemi je 10 km. Posouzení hospodaření vybrané obce a města je provedeno na období 2015-2019. Práce se skládá ze dvou částí.

První část je teoretická, která je zpracována na základě odborné literatury a legislativy. Teoretická část zahrnuje vysvětlení a popis pojmu obec, její působnosti, orgánů obce a majetku obcí. Poté se teoretická část zabývá problematikou finančního systému na úrovni územní samosprávy, rozpočtové soustavy, rozpočtu obcí, rozpočtového procesu, rozpočtové skladby, příjmů a výdajů rozpočtu obcí. Součástí teoretické části je také přiblížení Soustavy informativních a monitorujících ukazatelů, jejíž ukazatelé jsou analyzovány v praktické části.

Praktická část obsahuje nejdříve představení Obce Velká Losenice a Města Žďár nad Sázavou. Dále je provedena analýza hospodaření obou municipalit v letech 2015-2019. Přepočtem vybraných ukazatelů na jednoho obyvatele je provedeno porovnání hospodaření Obce Velká Losenice a Města Žďár nad Sázavou. Nástrojem pro monitoring hospodaření obcí je Soustava informativních a monitorujících ukazatelů, která je součástí analýzy hospodaření vybraných municipalit. Pro zjištění zájmů občanů o jejich obec a hospodaření obce byla vytvořena anketa pro občany vybrané obce a města, jejíž výsledky jsou zpracované v praktické části diplomové práce.

Diplomová práce navazuje na bakalářskou práci, která se zabývá analýzou hospodaření Obce Velká Losenice a zhodnocením výsledků ekonomické činnosti a jejich vlivem na rozpočet obce v období 2012-2016.

Klíčová slova: město; obec; příjmy; rozpočet; výdaje

Assesment of economy of selected towns and municipalities

Abstract

My diploma thesis deals with the assesment of economy of the municipality Velká Losenice and the town Žďár nad Sázavou, which are located in the Vysočina Region. The town Žďár nad Sázavou is a district town and the municipality Velká Losenice is located in the district of Žďár nad Sázavou. The distance between the municipalities is 10 kilometres. The assesment of economy of the selected municipality and town is made for period from 2015 to 2019. The thesis consists of two parts.

The first part is theoretical, which is based on professional literature and legislation. The theoretical part includes an explanation and description of the term municipality, its activity and authorities and municipal property. Then the theoretical part deals with the issue of the financial system at the level of local government, system of budget, municipal budget, budget process and structure, revenues and expenses of municipal budgets. The theoretical part also includes the description of System of informative and monitoring indicators, that are analyzed in the practical part.

The practical part contains an introduction of the municipality Velká Losenice and the town Žďár nad Sázavou. Then the economic analysis of both municipalities for the period from 2015 to 2019 is made. A comparison of the economy of both municipalities is made due to the recalculation of selected indicators for one inhabitant. The tool of monitoring the economy of municipalities is the System of informative and monitoring indicators, this system is the part of the economic analysis of selected municipalities. To find out the interest of citizens in their municipality and the economy of the municipality, a survey was created for the citizens of the selected municipalities. The results of the survey are processed in the practical part.

The diploma thesis follows up on the bachelor thesis, which deals with the analysis of the economy of the municipality Velká Losenice and the evaluation of the results of economic activity and the impact on budget of the municipality in the period from 2012 to 2016.

Keywords: town; municipality; revenues; budget; expenses

Obsah

1 Úvod.....	12
2 Cíl práce a metodika	14
2.1 Cíl práce	14
2.2 Metodika	14
3 Teoretická východiska	16
3.1 Obec	16
3.2 Samostatná a přenesená působnost obce.....	17
3.2.1 Samostatná působnost.....	17
3.2.2 Přenesená působnost	19
3.3 Struktura českých obcí	21
3.4 Orgány obce	23
3.4.1 Zastupitelstvo obce	23
3.4.2 Rada obce.....	24
3.4.3 Starosta.....	25
3.4.4 Obecní úřad.....	26
3.4.5 Poradní a kontrolní orgány	27
3.5 Majetek územně samosprávných celků.....	28
3.5.1 Ocenění a evidence majetku	29
3.5.2 Majetek zřizovaných organizací	31
3.6 Fiskální federalismus	31
3.6.1 Modely fiskálního federalismu	32
3.7 Finanční systém na úrovni územní samosprávy.....	34
3.7.1 Rozpočtová soustava.....	35
3.8 Rozpočet územních samosprávných celků – obcí.....	36
3.8.1 Rozpočtový proces.....	39
3.8.2 Rozpočtová skladba	40
3.9 Příjmy rozpočtu územní samosprávy – obce	42
3.9.1 Klasifikace příjmů.....	43
3.9.2 Daňové příjmy	43
3.9.3 Nedaňové příjmy.....	45
3.9.4 Kapitálové příjmy	46
3.9.5 Přijaté transfery	46
3.9.6 Návratné příjmy	48
3.10 Výdaje rozpočtu územní samosprávy – obce.....	48
3.10.1 Členění výdajů	48

3.11	Soustava informativních a monitorujících ukazatelů (SIMU)	51
4	Praktická část	56
4.1	Představení Obce Velká Losenice	56
4.1.1	Zřizované organizace	57
4.1.2	Orgány obce	58
4.1.3	Obecně závazné vyhlášky	58
4.1.4	Fondy	59
4.2	Představení Města Žďár nad Sázavou	59
4.2.1	Zřizované organizace	60
4.2.2	Orgány města	61
4.3	Analýza hospodaření	62
4.4	Analýza hospodaření Obce Velká Losenice v letech 2015-2019.....	63
4.4.1	Analýza příjmů.....	65
4.4.2	Analýza výdajů	67
4.4.3	Soustava informativních a monitorujících ukazatelů Obce Velká Losenice	72
4.5	Analýza hospodaření Města Žďár nad Sázavou v letech 2015-2019.....	73
4.5.1	Analýza příjmů.....	77
4.5.2	Analýza výdajů	80
4.5.3	Soustava informativních a monitorujících ukazatelů Města Žďár nad Sázavou	93
4.6	Porovnání Obce Velká Losenice a Města Žďár nad Sázavou	94
4.7	Anketní šetření	98
4.7.1	Výsledky anketního šetření	99
5	Výsledky a diskuse	111
6	Závěr.....	116
7	Seznam použitých zdrojů.....	118
8	Přílohy	120

Seznam obrázků

Obrázek 1: Kombinovaný model fiskálního federalismu v ČR.....	33
---	----

Seznam tabulek

Tabulka 1: Počet členů zastupitelstva dle počtu obyvatel.....	23
Tabulka 2: Přehled informativních a monitorujících ukazatelů.....	54
Tabulka 3: Přehled schválených a skutečných rozpočtů v letech 2015-2019 Obce Velká Losenice	64

Tabulka 4: Přehled příjmů dle druhového třídění v letech 2015-2019 Obce Velká Losenice	65
Tabulka 5: Přehled výdajů dle druhového třídění za období 2015-2019 Obce Velká Losenice	67
Tabulka 6: Přehled výdajů dle odvětvového třídění v letech 2015-2019 Obce Velká Losenice	68
Tabulka 7: Soustava informativních a monitorujících ukazatelů Obce Velká Losenice v letech 2015-2019.....	72
Tabulka 8: Přehled schválených a skutečných rozpočtů Města Žďár nad Sázavou v letech 2015-2019	74
Tabulka 9: Přehled příjmů dle druhového třídění v letech 2015-2019 Města Žďár nad Sázavou.....	77
Tabulka 10: Přehled výdajů dle druhového třídění za období 2015-2019 Města Žďár nad Sázavou.....	81
Tabulka 11: Přehled výdajů dle odvětvového třídění v letech 2015-2019 Města Žďár nad Sázavou.....	82
Tabulka 12: Soustava informativních a monitorujících ukazatelů Města Žďár nad Sázavou 2015-2019	93
Tabulka 13: Počet obyvatel Obce Velká Losenice a Města Žďár nad Sázavou	95
Tabulka 14: Příjmy na jednoho obyvatele Obce Velká Losenice a Města Žďár nad Sázavou	95
Tabulka 15: Výdaje na jednoho obyvatele Obce Velká Losenice a Města Žďár nad Sázavou	96
Tabulka 16: Saldo příjmů a výdajů na jednoho obyvatele Obce Velká Losenice a Města Žďár nad Sázavou	97
Tabulka 17: Zadluženost na jednoho obyvatele Obce Velká Losenice a Města Žďár nad Sázavou.....	98
Tabulka 18: Pohlaví a věk účastníků ankety	99

Seznam grafů

Graf 1 a 2: Dosažené vzdělání respondentů.....	100
Graf 3 a 4: Sociální statut respondentů	101
Graf 5 a 6: Doba života občanů v obci a městě	102
Graf 7 a 8: Zájem občanů o dění ve své obci a městě	102
Graf 9 a 10: Účast na zasedání zastupitelstva.....	103
Graf 11 a 12: Zájem o hospodaření obce a města.....	104
Graf 13 a 14: Zdroj získávání informací.....	105
Graf 15 a 16: Přehled občanů o výši rozpočtu.....	106
Graf 17 a 18: Hodnocení informovanosti občanů.....	106
Graf 19 a 20: Využívání dotačních programů	107
Graf 21 a 22: Dotační programy	108
Graf 23 a 24: Podpora odvětví.....	109
Graf 25 a 26: Spokojenost občanů se životem v obci a ve městě.....	110

1 Úvod

Obec je základním územním samosprávným společenstvím občanů a veřejnoprávní korporace. Hlavní povinností obce je chránit veřejný zájem, pečovat o rozvoj svého území a potřeby svých občanů. Tuto povinnost plní obec především zabezpečováním veřejných statků pro své občany. Jelikož není obec podnikatelským subjektem, není založena za účelem dosažení zisku, je nutné získávat finanční prostředky na financování veřejných statků jiným způsobem. V České republice se využívá kombinovaný model fiskálního federalismu s decentralizačními prvky. Obce nejsou úplně finančně soběstačné. Na základě kombinovaného modelu získávají obce finanční prostředky přerozdělováním finančních prostředků v rámci veřejných rozpočtů a do rozpočtu obcí plynou finanční prostředky ze státního rozpočtu formou dotací. Podle zákona o rozpočtovém určení daní plyne do rozpočtu obcí určité procento z celkového státního výnosu na daních, tzv. sdílené daně, kterými jsou daně z příjmů a daň z přidané hodnoty. Vedle dotací ze státního rozpočtu má obec také své vlastní příjmy, mezi které patří svěřené daně, tj. majetkové daně, místní daně, nebo příjmy z pronájmu nebo prodeje majetku a další. Příjmy rozpočtu obce jsou určeny na financování výdajů spojených se zabezpečováním veřejných statků.

Obec každoročně sestavuje a hospodaří podle schváleného rozpočtu na dané rozpočtové období, tj. kalendářní rok. Rozpočet podléhá rozpočtovému procesu, který zahrnuje návrh rozpočtu, jeho projednání, zveřejnění a schválení. V případě, že není na začátku rozpočtového období schválen rozpočet pro toto období, hospodaří obec podle rozpočtového provizoria. Rozpočet lze pomocí rozpočtového opatření upravit. Příjmy a výdaje rozpočtu musí být ve stejné výši, tj. rozpočet je sestavován a schvalován jako vyrovnaný.

Téma diplomové práce je Posouzení hospodaření vybraných obcí a měst. Pro zpracování této práce byla vybrána Obec Velká Losenice a Město Žďár nad Sázavou. Analýza hospodaření těchto municipalit je provedena na období 2015-2019. Téma diplomové práce navazuje na bakalářskou práci, která byla zpracována na téma Analýza hospodaření Obce Velká Losenice a význam ekonomické činnosti. Jelikož jsem občanem Velké Losenice, byla tato obec vybrána pro zpracování diplomové práce. Město Žďár nad Sázavou bylo vybráno z toho důvodu, že se nachází v blízkosti Velké Losenice a je okresním městem okresu, ve kterém se Velká Losenice nachází. Žďár nad Sázavou navštěvují občané Velké Losenice velmi často, někteří každodenně, pokud sem dojíždějí za prací. Do Žďáru nad

Sázavou dojíždějí občané také za zdravotnickou péčí, kulturou, sportem, za účelem nákupu potřebných věcí, při potřebě vyřídit důležité věci na některém z úřadu, tj. městský úřad, finanční úřad a další. Ve Žďáře nad Sázavou se nachází několik středních škol. Většina žáků z Velké Losenice přechází na střední školy ve Žďáře nad Sázavou. Velká Losenice je tedy se Žďárem nad Sázavou velice spjata. Mezi municipalitami funguje velice dobře dopravní systém.

Práce zahrnuje dvě části. Teoretická část byla zpracována na základě legislativy a odborné literatury. Vychází především z publikací paní Jitky Pekové, Finance územní samosprávy, Veřejná správa a finance veřejného sektoru, Hospodaření obcí a rozpočet. Praktická část byla zpracována na základě informací zveřejněných na webových stránkách vybraných municipalit o jejich rozpočtu, tj. rozpočet na určité rozpočtové období, zpráva k závěrečnému účtu, účetní závěrka, na základě informací od pracovníků obecního a městského úřadu. K vypracování praktické části sloužila především aplikace Ministerstva financí Monitor.

Téma diplomové práce bylo vybráno především v návaznosti na bakalářskou práci. Téma bylo vybráno z důvodu zájmu o hospodaření obce, ve které žiji, a města, které je s místem bydliště velice spojené. Při zpracování diplomové práce jsem nabyla mnoho poznatků o fungování obcí a hospodaření obcí s finančními prostředky.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Cílem diplomové práce je představení vybrané obce a města, Obce Velká Losenice a Města Žďár nad Sázavou a posouzení jejich hospodaření v období 2015-2019. Součástí práce je posouzení vývoje rozpočtů a jejich zhodnocení, porovnání schválených a skutečných rozpočtů ve sledovaném období, analýza struktury příjmů a výdajů, zhodnocení monitorujících ukazatelů a porovnání hospodaření vybraných municipalit.

2.2 Metodika

Diplomová práce se zabývá posouzením a analýzou hospodaření Obce Velká Losenice a Města Žďár nad Sázavou na základě rozpočtu v letech 2015-2019. Práce je rozdělena na dvě části, teoretickou a praktickou.

Teoretická část se zabývá teorií o obcích, její působnosti a orgánech, strukturou českých obcí a majetkem územních samosprávných celků. Dále se teoretická část zabývá pojmem fiskální federalismus a jeho modely, a finančním systémem na úrovni územní samosprávy. Velká část teoretické části je věnována teorii rozpočtu obcí, která zahrnuje podoby rozpočtu, rozpočtový proces, rozdělení příjmů a výdajů podle rozpočtové skladby, příjmy a výdaje rozpočtu územních samosprávných celků. Teoretická část je zpracována na základě právních předpisů a odborné literatury. Pro zpracování teoretické části byly využity především publikace paní Jitky Pekové.

V praktické části je provedena analýza hospodaření vybraných municipalit podle rozpočtu. Analýza hospodaření je provedena porovnáním schváleného a skutečného rozpočtu v daném období, posouzením vývoje rozpočtů, zhodnocením zjištěného přebytku nebo schodku, posouzením příjmů a výdajů a zhodnocením monitorujících ukazatelů. Součástí praktické části je porovnání hospodaření obou municipalit, které je provedeno na základě přepočtu příjmů, výdajů, salda hospodaření a zadluženosti na jednoho obyvatele. Praktická část je zpracována na základě informací o rozpočtu zveřejněných na webových stránkách obou municipalit, účetních závěrkách a zprávách k závěrečnému účtu. Pro zpracování praktické části byla využita také aplikace Monitor, která je aplikací Ministerstva financí. Součástí práce je anketní šetření, pomocí kterého byl zjišťován zájem občanů o dění v obci, kde žijí, jejich zájem o hospodaření obce a spokojenost se životem v obci.

Na závěr budou zhodnoceny výsledky analýzy hospodaření a anketního šetření.

3 Teoretická východiska

3.1 Obec

Podle Zákona č. 128/2000 Sb., o obcích (obecní zřízení) je obec základním územním samosprávným společenstvím občanů a veřejnoprávní korporací, která má vlastní majetek. Územní celek, který obec tvoří, je vymezen hranicí území obce. V právních vztazích vystupuje obec svým jménem a z těchto vztahů nese odpovědnost. Obec je povinna při plnění svých úkolů chránit veřejný zájem, pečovat o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů. Na návrh obce, která má více než 3000 obyvatel, stanoví předseda Poslanecké sněmovny po vyjádření vlády, že je tato obec městem (Zákon č. 128/2000 Sb. o obcích (obecní zřízení)).

Všechny obce mají svůj název, který se může změnit pouze se souhlasem Ministerstva vnitra. Sousední obce se mohou slučovat, jedna obec se může připojit k jiné obci, oddělením části jiné obce vznikne nová obec. Právním obcí je být členem svazků obcí a vytvářet je. Svazky obcí vznikají za účelem ochrany a prosazování společných zájmů sdružených obcí. Vzniklý svazek obcí je právnickou osobou (Růžičková, 2009).

Obec je základem společnosti. Při realizaci svých pravomocí obec podléhá povaze veřejného úřadu. Je tvořena obyvatelstvem, které využívá vymezené území a má právo na samosprávu. Charakteristické znaky obce jsou (Kadeřábková, Peková, 2012):

- 1) vlastní území,
- 2) občané,
- 3) samostatná působnost,
- 4) právní základ obce,
- 5) péče o všestranný rozvoj území,
- 6) hospodaření dle vlastního rozpočtu.

Obec může mít více katastrálních území. Všechny obce musí být trvale obývány lidmi. Občanem obce je fyzická osoba, která má v obci hlášen trvalý pobyt, dosáhla věku 18 let a je občanem České republiky. V rámci samostatné působnosti spravuje obce své záležitosti samostatně. Právním základem obce je vystupování svým jménem a na vlastní odpovědnost. Obec má vlastní finanční prostředky a hospodaří podle svého rozpočtu. Obec může zřizovat své organizace, kterými jsou rozpočtové a příspěvkové organizace (Kadeřábková, Peková, 2012).

Z hlediska území jsou obce začleněny do správního obvodu okresu a do územního obvodu vyššího územního samosprávného celku, tj. kraje. Podle zákona o obcích rozlišujeme následující druhy obcí (Peková, Pilný, Jetmar, 2008):

- obce,
- města,
- městys,
- statutární města, kde zastupitelstvo schvaluje statut města a ustanovení o rozčlenění území města na městské obvody nebo městské části.
- Hlavní město Prahu rozdělené na městské části.

3.2 Samostatná a přenesená působnost obce

Své záležitosti spravuje obce samostatně (samostatná působnost). Do samostatné působnosti mohou státní orgány a orgány krajů zasahovat pouze, pokud to vyžaduje ochrana zákonem a způsobem, jenž je stanoven zákonem. Jako přenesenou působnost vykonává obec státní správu, výkon státní správy musí být orgánu obci svěřen zákonem (Zákon č. 128/2000 Sb. o obcích (obecní zřízení)).

3.2.1 Samostatná působnost

Územní samospráva, její posilování a postavení obcí je součástí procesu prohlubování demokracie. Díky samosprávě je realizováno právo občanů podílet se na řízení svých veřejných záležitostí. Decentralizací veřejné správy na územní samosprávu je respektován princip subsidiarity. Princip subsidiarity znamená přenesení rozhodovací pravomoci na nejnižší úroveň, jak jen to je možné. Dochází také více k decentralizaci kompetencí v zabezpečování veřejných statků tak, aby se mohl občan vyjádřit, o jaké statky má zájem a mohl kontrolovat činnost veřejného sektoru. Pro aktivní účast občanů na řízení a kontrole je nutné vytvořit předpoklady, tzn. přístup občanů k informacím, možnost občanů vyjádřit své názory a možnost občanů zúčastnit se práce iniciativních a poradních orgánů. Díky přenesení kontroly nad hospodárným a účelným zabezpečováním úkolů ve veřejné správě na územní samosprávu, tj. obce a občany, jsou úkoly ve veřejném zájmu a veřejné potřeby zajišťovány efektivněji, než kdyby byly tyto úkoly zajišťovány státem (Peková, Pilný, Jetmar, 2008).

Samosprávou se rozumí samostatné spravování záležitostí dotýkajících se obyvatel. Samospráva spolu se státní správou tvoří veřejnou správu. Samospráva je oblast nezávislá a státní správě nepodřízená, která je vykonávána subjekty odlišnými od státu. Samospráva je rozlišována na územní a zájmovou. Územní samosprávu vykonávají na vyšší úrovni kraje a nižší úrovni obce. U zájmové samosprávy jsou řízení, kontrola chodu a činnosti vykonávány osobami specializovanými v určitém oboru (Kadeřábková, Peková, 2012).

Do samostatné působnosti obce patří záležitosti v zájmu obce a občanů a záležitosti svěřené do samostatné působnosti zákonem. Obec se při výkonu samostatné působnosti řídí při vydávání obecně závazných vyhlášek zákonem a v ostatních záležitostech též jinými právními předpisy vydanými na základě zákona. Pro výkon samostatné působnosti může obec zřizovat právnické osoby a organizační složky. Obec může také zřídit obecní policii, jejíž zřízení upravuje zvláštní zákon (Zákon č. 128/2000 Sb. o obcích (obecní zřízení)).

Do samostatné působnosti obce například patří (Peková, 1997):

- volba orgánů obce,
- uzavírání dohod o změně obce
- rozhodování o členství obce v dobrovolném svazku obcí,
- udělování čestného občanství a cen obcí,
- vydávání obecně závazných vyhlášek,
- sestavování rozpočtu obce, hospodaření podle rozpočtu, sestavování závěrečného účtu,
- zřizování peněžních fondů obce,
- hospodaření s obecním majetkem,
- zabezpečování veřejných i polotržních statků,
- zakládání a zřizování nebo rušení organizací (rozpočtové a příspěvkové organizace),
- volba a stanovení vybraných druhů místních poplatků
- a další činnosti týkající se obce a občanů.

Listiny, které se týkají samostatné působnosti obce jsou v záhlaví označeny slovem „Obec“ („Město“), kterému je připojen název dané municipality (Růžičková, 2009).

Na řízení obce se občané podílejí buď přímo anebo nepřímo. Přímo se mohou občané podílet na řízení obce dobrovolnou prací v různých komisích nebo aktivní účastí na

zasedání zastupitelstva obce, proto je důležité, aby orgány obce vyhodnocovaly názory a připomínky občanů. Nejzásadnější otázky jsou projednávány v místním referendu, ve kterém se mohou občané vyjadřovat k otázkám rozvoje obce. Místní referendum se může konat jen v části obci. O vyhlášení místního referenda rozhoduje rada obce, ta je povinna seznámit s návrhem zastupitelstvo obce (Peková, Pilný, Jetmar, 2008).

Obecně závazné vyhlášky

V samostatné působnosti mohou obce vydávat obecně závazné vyhlášky (právní předpis). Obec tak může ukládat povinnosti k zabezpečení místních záležitostí veřejného pořádku, pro pořádání, průběh a ukončení veřejnosti přístupných sportovních a kulturních podniků, k zajištění udržování čistoty ulic a jiných veřejných prostranství, k ochraně životního prostředí, zeleně a k užívání zařízení obce. Aby byla obecně závazná vyhláška platná, musí být vyhlášena. Vyhlášení je prováděno vyvěšením na úřední desce obecního úřadu. Právní předpis musí být na úřední desce vyvěšen 15 dnů. Právní předpis pak nabývá účinnosti patnáctým dnem po dni vyhlášení. V případě, že jde o naléhavý obecný zájem, může být stanoven dřívější začátek účinnosti obecně závazné vyhlášky, nejdříve může být právní předpis účinný ode dne vyhlášení. Platnost vyhlášky nastává po uplynutí 15 dnů od vyvěšení. Po dni vyhlášení obecně závazné vyhlášky je obec povinna neprodleně zaslat tuto vyhlášku Ministerstvu vnitra (Zákon č. 128/2000 Sb. o obcích (obecní zřízení)).

Obecně závazné vyhlášky jsou v samostatné působnosti schvalovány zastupitelstvem obce a mají charakter podzákoných právních předpisů. Tyto právní předpisy musí v souladu se zákony a ostatními právními předpisy. Prostřednictvím obecně závazné vyhlášky nesmí obec upravovat záležitosti, jež upravuje ústava, zákon nebo jiný právní předpis (Peková, 1997).

3.2.2 Přenesená působnost

Přenesenou působností je, že obec vykonává určité činnosti pro stát. Stát deleguje činnosti na obce zákonem. V přenesené působnosti tak obce vykonávají některé úkoly státu, tzv. výkon státní správy. Převodem úkolů státu na obce jsou základní záležitosti z oblasti státní správy přiblíženy občanům, do místa jejich bydliště. Podle míry přenesení státní správy jsou rozlišovány kategorie obcí, tzv. třístupňové členění obcí pro výkon státní správy (Kadeřábková, Peková, 2012).

Podle Zákona č. 128/2000 Sb. o obcích (obecní zřízení) je přenesená působnost obcí:

- a) v základním rozsahu, který je svěřen obci. Přenesená působnost je vykonávána orgány obce, území obce je správním obvodem.
- b) v rozsahu pověřeného obecního úřadu, kdy je výkon státní správy činností tohoto úřadu.
- c) v rozsahu obecního úřadu obce s rozšířenou působností, činnosti v rámci přenesené působnosti jsou vykonávány tímto úřadem.

Obce jsou rozlišovány podle zákona na tzv. obecní typ (Kadeřábková, Peková, 2012):

- a) obec,
- b) obec s matričním úřadem,
- c) obec s pověřeným obecním úřadem,
- d) obec s rozšířenou působností.

Orgány obce se při výkonu přenesené působnosti řídí při vydávání nařízení obce zákon a jinými právními předpisy, v ostatním případech usneseními vlády, směrnicemi ústředních správních úřadů a opatřeními příslušných orgánů veřejné správy. Metodika a odborná pomoc při výkonu státní správy je územním samosprávným celkům poskytována krajskými úřady. Na financování výkonu přenesené působnosti dostávají obce od státu finanční příspěvek ze státního rozpočtu (Kadeřábková, Peková, 2012).

Všechny listiny vyhotovené v rámci přenesené působnosti jsou v záhlaví označeny slovem „Obecní úřad“ („Městský úřad“), ke kterému se doplňuje název obce (Růžičková, 2009).

Nařízení obce

V přenesené působnosti má obec právo vydávat na základě zákona nařízení obce. Obce, které vykonávají rozšířenou působnost mohou vydávat nařízení obce pro správní obvod. Nařízení obce schvaluje a vydává Rada obce. Stejně jako obecně závazná vyhlášky i nařízení obce je právním předpisem obce, které musí být vyhlášeno. Vyhlášení je podmínkou platnosti a provádí se vyvěšením na úřední desce po dobu 15 dnů. Účinnosti nabývá patnáctým dnem po dni vyhlášení. Účinnost nařízení obce může být také dřívější než po uplynutí 15 dnů od vyvěšení, pokud to vyžaduje naléhavý obecný zájem. Pokud vydává nařízení obec s rozšířenou působností, je nařízení zveřejněno na úředních deskách obecních úřadů ve správním obvodu obce s rozšířenou působností. Po dni vyhlášení zasílá neprodleně obec nařízení obce krajskému úřadu (Zákon č. 128/2000 Sb. o obcích (obecní zřízení)).

3.3 Struktura českých obcí

Struktura obcí v České republice je velice rozmanitá. Obce se člení do mnoha kategorií podle různých kritérií (Kadeřábková, Peková, 2012).

Obec a sídlo

Obec je základním územně samosprávným celkem a skládá se z jednoho nebo více sídel. Základní jednotkou osídlení je sídlo, což je každé obydlené místo a plochy využívané obyvatelstvem. Obec má svoji právní subjektivitu, kdežto sídlo nikoli. Obec je vždy sídlem, ale sídlo nemusí být vždy obcí. Sídla se dělí na sídla venkovská a městská. Venkovská sídla jsou starší, mají malý počet obyvatel, nízkou hustotu zalidnění, charakteristickou zástavbu a převládá zde zemědělství. Podle velikosti se venkovská sídla člení na samoty, vísky a vesnice. Přičemž samota je osamocené obydlí vzdálené od ostatních, víska se skládá ze 4-5 obydlí a vesnice je největší. Městská sídla se naopak vyznačují vysokým počtem obyvatel a jsou zde uspokojovány sociální, kulturní a ekonomické potřeby obyvatel (Kadeřábková, Peková, 2012).

Obec nabývá různých úrovní, může být prohlášena za městys, město nebo statutární město. Pojem obec bývá chápán jako označení obcí venkovského charakteru, tj. ves nebo vesnice. Avšak obcí jsou obce venkovského charakteru, městyse, města i statutární města. Právo nedefinuje pojem ves nebo vesnice, proto je jako obec chápána ta obec, která není městysem nebo městem (Kadeřábková, Peková, 2012).

Města

Město je složitý urbanistický a sociálně-ekonomický systém, který je vytvářen postupně a dlouhodobě. Město je mladší, ale vývoj je dynamičtější oproti obcím venkovského charakteru. Městem se může v České republice stát obec, která má více než 3 000 obyvatel. Charakteristickými znaky města jsou specifická socioprofesionální struktura obyvatel, odlišnost kulturních vzorců i norem chování oproti venkovským sídlům, distance v osobních a příbuzenských vztazích, nižší míra sociální kontroly, větší míra organizace společnosti a další. Charakter města je definován faktory určující, které lidské činnosti ve městě převládají. Těmito faktory jsou sociologické, ekonomické, ekologické a další faktory. Následně pak podle těchto faktorů můžeme města označovat např. jako průmyslová, kulturní, lázeňská, univerzitní apod (Kadeřábková, Peková, 2012).

Venkovské obce

V minulosti byly vesnice spojovány hlavně se zemědělstvím, které určovalo sociální postavení obyvatel, způsob života a další sociální jevy. Ve druhé polovině 19. století došlo ke změně venkovského prostředí důsledkem industrializačních a urbanizačních procesů. Přeměna však neprobíhala rovnoměrně, a tak se objevují regionální rozdíly mezi obcemi. Z ekonomického hlediska je venkov řídko osídlený prostor, kde je větší část ekonomiky vázána na zemědělství. Podle demografického hlediska můžeme venkov definovat jako sídlo s malým počtem a hustotou obyvatel na kilometr čtvereční. Z urbanistického hlediska je venkov sídlem se specifickým typem zástavby. Venkov je podle sociálních, sociologických a přírodovědeckých disciplín sídlo, kde žijí obyvatelé rozdílným způsobem života než lidé ve městech. Rozdíl způsobu života je především v sociálních vztazích, rodinných vazbách, sousedství a sociální kontroly (Kadeřábková, Peková, 2012).

Vztah města a venkova

Spolupráce měst a obcí přináší výhody pro jejich rozvoj. Vztahy měst a venkova nabývají na významu se zvětšující se koncentrací pracovních příležitostí a služeb do větších a významnějších municipalit. Vazby mezi městem a obcemi jsou sledovány a zaměřeny především na dopravní a technickou infrastrukturu, např. komunikační sítě, čištění odpadních vod, odpadové hospodářství, dále dopravní obslužnost a cestovní ruch. Oblastem jako je koordinace a organizace aktivit, marketing a propagace území, informační a rezervační sítě je věnována menší pozornost. A úplně opomíjeny jsou oblasti sociální a kulturní. Pro obce je důležitá diverzifikace zemědělských činností směrem k nezemědělským z důvodu zajištění větší stability příjmů. Posláním diverzifikace ekonomických aktivit je zvýšení atraktivity venkova a udržení mladých lidí ne venkově vytvářením nových pracovních příležitostí (Kadeřábková, Peková, 2012).

Město a venkov jsou propojeny ekonomickými, obchodními, sociálními a kulturními kontakty a příbuzenskými vazbami. Ve městech najdeme různé služby, např. administrativní, ekonomické, sociální, kulturní, vzdělávací. Lidé z venkova dojíždějí do města za prací, vzděláním, zdravotnickými službami, kulturními aktivitami, obchodem a dalšími službami, které potřebují. Venkov je pro města důležitý v poskytování zemědělské produkce, populární jsou např. farmářské trhy, na kterých jsou nabízeny zemědělské produkty lokálních zemědělců. Venkovská sídla také slouží obyvatelům měst k rekreačním účelům nebo k přechodnému bydlení (Kadeřábková, Peková, 2012).

3.4 Orgány obce

Obce mají volený orgán, výkonné orgány, poradní a kontrolní orgány (komise). Voleným orgánem je zastupitelstvo obce. Mezi výkonné orgány obce patří rada obce spolu se starostou a místostarostou, a odbory se zaměstnanci obecního úřadu. Poradními a kontrolními orgány jsou komise a výbory (Peková, 1997).

3.4.1 Zastupitelstvo obce

Zastupitelstvo obce je tedy kolektivní volený orgán. Ve městě se jedná o zastupitelstvo města, v městské části o zastupitelstvo městské části a v Praze o zastupitelstvo hlavního města Prahy (Peková, 2011).

Zastupitelstvo obce se skládá z členů zastupitelstva, kteří jsou voleni na čtyřleté volební období. Členové zastupitelstva jsou zvolení zástupci politických stran v obci a nezávislí členové. Zastupitele jsou voleni v komunálních volbách (Peková, Pilný, Jetmar, 2008).

Počet členů zastupitelstva se odvíjí od počtu obyvatel a velikosti územního obvodu. Počet členů zastupitelstva se stanoví podle tabulky (Tabulka 1) níže (Zákon č. 128/2000 Sb. o obcích (obecní zřízení)).

Tabulka 1: Počet členů zastupitelstva dle počtu obyvatel

Počet obyvatel	Počet členů zastupitelstva
do 500 obyvatel	5-15 členů
nad 500 do 3 000 obyvatel	7-15 členů
nad 3 000 do 10 000 obyvatel	11-25 členů
nad 10 000 do 50 000 obyvatel	15-35 členů
nad 50 000 do 150 000 obyvatel	25-45 členů
nad 150 000 obyvatel	35-55 členů

Zdroj: Zákon č. 128/2000 Sb. o obcích (obecní zřízení)

Mandát zastupitele obce vzniká zvolením. Na začátku prvního zasedání zastupitelstva musí každý člen složit slib, ve kterém slíbí věrnost České republice, a že bude svoji funkci vykonávat svědomitě, v zájmu obce, řídit se Ústavou a zákony České republiky. Funkce zastupitele je funkce veřejná. Členové zastupitelstva vykonávají tuto funkci jako uvolnění nebo neuvolnění členové. Členové zastupitelstva obce mají právo předkládat orgánům obce návrhy na projednání a vznášet dotazy. Zastupitelé mohou od zaměstnanců obce zařazených do obecního úřadu požadovat informace týkající se věcí souvisejících

s výkonem jejich funkce. Naopak povinností každého člena zastupitelstva obce je účastnit se zasedání zastupitelstva a jiných orgánů obce, kterých je členem, dále plnit jemu uložené úkoly, hájit zájmy občanů, a jednat tak, aby nebyla ohrožena vážnost jeho funkce (Zákon č. 128/2000 Sb. o obcích (obecní zřízení)).

Jednání zastupitelstva obce

Zasedání zastupitelstva obce jsou veřejná a jednání na těchto zasedáních se řídí schváleným jednacím řádem. Hlavní rozhodovací pravomoc má zastupitelstvo obce v samostatné působnosti, tj. může rozhodovat ve všech samosprávných záležitostech, které patří do jeho rozhodovací pravomoci. V rámci samostatné působnosti zastupitelstvo rozhoduje a schvaluje program rozvoje obce, rozpočet obce a závěrečný účet, rozpočtová opatření, výši osobních a věcných nákladů obecního úřadu, výši odměn starosty a členů zastupitelstva, přijetí úvěru a půjček, smlouvy o poskytnutí dotace, emisi komunálních obligací, založení, zřízení nebo zánik organizačních složek obce, založení obchodní společnosti, vstupu obce do zájmových sdružení právnických osob, vstupu nebo vystoupení obce ze svazku obcí, udělení čestného občanství, zřízení obecní policie, obecně závazné vyhlášky. Zastupitelstvo obce je oprávněné rozhodovat také o majetkových záležitostech, tj. o nabytí a převodu nemovitostí, o zastavení nemovitých a movitých věcí apod. (Peková, Pilný, Jetmar, 2008).

Aby bylo usnesení zastupitelstva platné musí souhlasit nadpoloviční většina všech členů zastupitelstva. O zasedání zastupitelstva obce a jeho průběhu se pořizuje zápis, který musí podepsat starosta, místostarosta a určení ověřovatelé. Obsahem zápisu je počet přítomných členů, schválený pořad jednání, průběh a výsledek hlasování a přijatá usnesení. Zápis musí být pořízen nejpozději do 10 dnů od skončení zasedání a musí být přístupný k nahlédnutí na obecním úřadě. O konání zasedání zastupitelstva obce musí obecní úřad informovat občany vyvěšením na úřední desce alespoň 7 dní před zasedáním (Zákon č. 128/2000 Sb. o obcích (obecní zřízení)).

3.4.2 Rada obce

Rada obce je výkonný orgán obce. V samostatné působnosti za své činnosti odpovídá zastupitelstvu obce. V rámci přenesené působnosti se řídí zákonem a vydává nařízení obce dle zákonného zmocnění. Počet členů rady obce musí být lichý. Rada může mít nejméně 5 členů a nejvýše 11 členů. Počet členů rady obce nesmí přesáhnout jednu třetinu počtu

členů zastupitelstva. V obcích, kde má zastupitelstvo méně než 15 členů se rada obce nevolí a radu nahrazuje starosta obce. Členové rady jsou voleni z řad zastupitelů obce. Radu tvoří starosta, místopředseda nebo místopředsedové a další členové. Ve statutárních městech se rada skládá ze primátora, jeho náměstků a ostatních členů. Pokud je starosta nebo místopředseda odvolán z funkce nebo se své funkce vzdá, není již členem rady obce (Peková, 2011).

Jednání rady obce

Schůze rady obce jsou neveřejné, tedy veřejnosti nepřístupné, a rada se schází dle potřeby. Pokud je to nutné, může rada ke svému jednání přizvat další členy zastupitelstva nebo jiné osoby. Pokud je přítomna nadpoloviční většina, je rada schopna se usnášet. Usnesení a rozhodnutí rady je platné v případě souhlasu nadpoloviční většiny všech členů. O schůzi pořizuje rada stejně jako zastupitelstvo zápis podepsaný starostou a místopředsedou, jehož součástí je počet přítomných členů rady, schválený pořad schůze, průběh a výsledek hlasování a přijatá usnesení. Tento zápis musí být pořizen nejpozději do 7 dnů od konání schůze a přístupný na obecním úřadě k nahlédnutí členům zastupitelstva obce. Rada je povinna vydat jednacím řád s podrobnostmi o jednání rady obce. Podle zákona č. 128/2000 Sb. o obcích rada připravuje návrhy pro jednání zastupitelstva a zabezpečuje plnění usnesení zastupitelstva, zabezpečuje hospodaření obce dle schváleného rozpočtu, provádí rozpočtová opatření, plní úkoly zakladatele nebo zřizovatele vůči právnickým osobám a organizačním složkám, rozhoduje ve věcech obce jako jediného společníka obchodní společnosti, vydává nařízení obce, projednává a řeší návrhy a připomínky členů zastupitelstva, stanovuje rozdělení pravomocí v obecním úřadě, zřizuje a ruší odbory, oddělení obecního úřadu, komise a výbory, kontroluje plnění úkolů obecního úřadu a další (Zákon č. 128/2000 Sb. o obcích (obecní zřízení)).

3.4.3 Starosta

Starosta je představitelem obce a zastupuje obec navenek. Starosta a místopředsedové jsou voleni zastupitelstvem obce z členů zastupitelstva a musí být občany České republiky. Za výkon funkce starosta a místopředsedové odpovídají zastupitelstvu obce. (Zákon č. 128/2000 Sb. o obcích (obecní zřízení)).

Starosta obce svolává a řídí zasedání zastupitelstva obce a rady obce a podepisuje zápisy z těchto zasedání. Starosta je odpovědný za objednání a provedení přezkoumání

hospodaření obce. Starosta obce se souhlasem ředitele krajského úřadu jmenuje a odvolává tajemníka obecního úřadu. Pokud není v obci zřízena funkce tajemníka, plní jeho úkoly starosta. Starosta plní úkoly zaměstnavatele, tj. uzavírá a ukončuje pracovní poměr se zaměstnanci obce. Starosta je odpovědný za informovanost veřejnosti o činnosti obce. Pokud není starosta přítomen, vykonává jeho úkoly místostarosta nebo místostarostové, ve městech náměstek primátora (Peková, 2011).

3.4.4 Obecní úřad

Obecní úřad tvoří starosta, místostarostové, zaměstnanci a tajemník, pokud je tato funkce zřízena. Úkolem obecního úřadu je výkon administrativně organizačních činností. Tyto činnosti souvisejí jak se samosprávou, tak i s přenesenou působností obce. V čele obecního úřadu je starosta. Ve městech plní funkci obecního úřadu městský úřad, magistrát nebo úřady městských částí (obvodů). Obecní úřad v rámci samostatné působnosti plní úkoly zastupitelstva obce a rady obce a pomáhá výborům a komisím v jejich činnosti. Obecní úřad vykonává přenesenou působnost (Peková, 2011).

Funkce tajemníka obecního úřadu se zřizuje v obcích s pověřeným obecním úřadem a v obcích s rozšířenou působností. Ostatní obce mohou tuto funkci také zřídit. Tajemník odpovídá za plnění úkolů obecního úřadu starostovi. Tajemník zajišťuje výkon přenesené působnosti, plní úkoly jemu uložené zastupitelstvem, radou nebo starostou, stanovuje platy zaměstnancům obce zařazeným do obecního úřadu, plní úkoly statutárního orgánu zaměstnavatele, vydává spisový, skartační a pracovní řád obecního úřadu a další vnitřní směrnice. Tajemník se účastní zasedání zastupitelstva i rady obce, kde má poradní hlas (Zákon č. 128/2000 Sb. o obcích (obecní zřízení)).

Odbory

Odbory jsou výkonnými orgány obce. Počet zřízených odborů a náplň jejich činnosti je závislá na velikosti obce, města, na rozsahu samostatné a přenesené působnosti. S rostoucí velikostí obce je organizační struktura obecního úřadu složitější a naopak. V nejmenších obcích je řídicí agenda vykonávána jedním nebo dvěma pracovníky, v malých obcích se vytváří několik málo odborů nebo oddělení, ve městech se městský úřad skládá z více odborů, které se člení na jednotlivá oddělení. Pro efektivní řízení obce je nutné, aby spolu odbory a oddělení spolupracovali (Peková, 2011).

Součástí obecních a městských úřadů je např. odbor finanční, odbor územního plánování rozvoj, odbor místního podnikání, odbor školství a vzdělání, odbor kultury a sportu, odbor péče o zdraví, odbor majetkový a bytového hospodářství, odbor životního prostředí a další (Peková, Pilný, Jetmar, 2008).

3.4.5 Poradní a kontrolní orgány

Mezi poradní a kontrolní orgány patří výbory a komise.

Výbory

Výbory jsou iniciativní a kontrolní orgány zastupitelstva obce. Počet zřízených výborů závisí na rozhodnutí zastupitelstva. Výbor plní úkoly zadané zastupitelstvem obce, kterému se odpovídá. Počet členů výboru musí být lichý a usnesení je platné, pokud souhlasí nadpoloviční většina všech členů. Povinně na základě zákona musí obce zřídit finanční a kontrolní výbor. Tyto výbory musí mít nejméně 3 členy, kterými nesmí být starosta, místostarosta, tajemník a osoby, které zabezpečují rozpočtové a účetní práce na obecním úřadu. Finanční výbor kontroluje hospodaření s majetkem a finančními prostředky obce a dále plní úkoly, kterými byl pověřen. Kontrolní výbor kontroluje plnění usnesení zastupitelstva a rady obce, kontroluje dodržování právních předpisů výbory a obecním úřadem a dále plní kontrolní úkoly, které mu udělilo zastupitelstvo obce. Obec zřizuje výbor národnostní menšiny, pokud žije v obci alespoň 10 % občanů obce hlásících se k jiné národnosti, a to na žádost spolku zastupující zájmy národnostní menšiny. V částech obce může být zřízen osadní výbor, který musí mít minimálně 3 členy (Zákon č. 128/2000 Sb. o obcích (obecní zřízení)).

Komise

Komise je iniciativním a poradním orgánem rady obce. Komise jsou výkonnými orgány v přenesené působnosti obce na svěřeném úseku činnosti, v tomto případě musí předseda komise prokázat odbornou způsobilost k výkonu činnosti. Komise předkládají svá stanoviska radě obce, které se komise odpovídá ze své činnosti. Komise je schopná se usnášet se v případě souhlasu většiny hlasů svých členů (Zákon č. 128/2000 Sb. o obcích (obecní zřízení)).

3.5 Majetek územně samosprávných celků

Jedním z předpokladů existence územní samosprávy je vlastnictví majetku a právo hospodařit s ním. Volené orgány obcí rozhodují o způsobu využívání majetku a za svá rozhodnutí odpovídají občanům obce. Majetek obcí je nástrojem rozvoje území a slouží k ovlivňování a plnění sociálně-ekonomického rozvoje území, např. pozemky, budovy, vodovodní a kanalizační sítě atd. Pro rozvoj území jsou pořizovány investice a dochází k pořizování investic v lokálním a regionálním sektoru, které jsou financovány kombinací návratných a nenávratných příjmů. Pokud je nutné investice financovat návratnými příjmy (úvěry), slouží nemovitý majetek jako zástava. Díky majetku má tedy obec možnost získat úvěr, za který ručí svým nemovitým majetkem. Pomocí majetku jsou zabezpečeny veřejné statky, majetek obce je využíván v organizačních složkách a příspěvkových organizacích obce. Zároveň je tak majetek, který je dán do užívání organizačním složkám a příspěvkovým organizacím i nástrojem řízení. Svůj majetek, který obec nepotřebuje, může využít k podnikání a to tím, že vloží majetkový vklad do obchodních společností. Obec může získat příjmy z majetku formou podílu na zisku, dále příjmy z prodeje nebo pronájmu majetku (Peková, 2011).

Územní samosprávné celky mají právní subjektivitu, mohou proto vstupovat do smluvních vztahů, tj. nakupovat, prodávat, pronajímat, darovat svůj majetek, vkládat ho do podniků a organizací a ručit svým majetkem. V případě, že chce obec prodat, směnit nebo darovat nemovitý majetek, musí tento záměr zveřejnit vyvěšením na úřední desce obce nejméně 15 dnů před konáním zasedání zastupitelstva, na kterém se bude tento záměr projednávat. Obce mají povinnost chránit a pečovat o majetek, zajišťovat opravu a údržbu majetku. Majetek lze členit podle účelu, ke kterému slouží (Peková, Pilný, Jetmar, 2008):

- a) majetek k veřejně prospěšným účelům, tj. zabezpečení veřejných statků, např. budova školy,
- b) majetek k výkonu samosprávy, tj. k výkonu samosprávné i přenesené působnosti, např. budova a vybavení obecního úřadu,
- c) majetek k podnikání, např. majetek vložený do obchodních společností.

Obce nejčastěji vlastní tento hmotný majetek (Peková, Pilný, Jetmar, 2008):

- a) nemovitosti, např. pozemky, budovy, místní komunikace,
- b) movité věci, např. vnitřní zařízení budov, stroje,
- c) majetková práva a pohledávky,

- d) peněžní prostředky, tj. hotovost a vklady na účtech,
- e) cenné papíry.

Mezi nehmotný majetek patří například software.

Svůj majetek mohou obce získat bezúplatným nabytím (převodem, přechodem), zděděním, nákupem nebo vytvářením svého majetku, např. výstavbou nebo vlastní činností (Provazníková, Sedláčková, 2009).

3.5.1 Ocenění a evidence majetku

Obce oceňují majetek na základě Zákona č. 563/1991 Sb. o účetnictví. Majetek může být oceněn několika způsoby (Peková, 2004):

- a) pořizovací cenou – cena, za kterou byl majetek pořízen, tj. cena pořízení a vedlejší náklady,
- b) reprodukční pořizovací cenou – cena, za jakou by byl majetek pořízen v době, kdy se o něm účtuje; reprodukční pořizovací cenou se oceňuje majetek získaný bezúplatným nabytím; cena je odhadem,
- c) vlastními náklady – přímé a nepřímé náklady na výrobu, při pořízení majetku vlastní činností,
- d) nominální hodnotou – u peněžních prostředků, pohledávek, závazků, cenin atd.

V případě prodeje nebo směny nemovitého majetku je tento majetek oceňován podle druhu nemovitostí. Stavby se oceňují nákladovým nebo výnosovým způsobem, přičemž má na ocenění staveb vliv jejich stáří, technický stav, druh konstrukce, vybavenost, atraktivnost polohy, polohová renta atd. Stavební pozemky jsou oceňovány dle cenové mapy vydané obcí, která je grafickým znázorněním plošného rozložení cen nemovitosti. Tyto mapy vyznačují ceny pozemků v jednotlivých územních pásmech obce odlišných urbanistickým a funkčním řešením. Cenu pozemků ovlivňuje také polohová renta, jeho využití (účel) a další. Zemědělské pozemky jsou oceňovány výnosovým způsobem v závislosti na bonitě pozemku a klimatických podmínky. Ministerstvo zemědělství stanovuje ceny ze metr čtvereční. Lesní pozemky bývají oceňovány výnosovým nebo porovnávacím způsobem podle toho, jaký typ lesa převládá, např. kvalita dřevin, výtěžnost (Peková, 2011).

Nákladovým způsobem je majetek oceněn podle nákladů vynaložených na pořízení majetku. Pokud je majetek oceněn podle toho, jaký výnos přináší, jedná se o výnosový způsob ocenění. Při porovnávacím způsobu ocenění je majetek oceněn cenou podobného

prodávaného majetku. Dále může být majetek oceněn podle jmenovité hodnoty, účetní hodnoty nebo sjednanou cenou (Peková, 2011).

Kvalitní a úplná evidence majetku a pravidelná inventarizace majetku jsou předpokladem pro péče obce o svůj majetek. Informace o majetku slouží k hodnocení bonity obce. Evidence majetku se provádí pomocí systému evidenčních karet, které lze využít pro věcný pasport majetku, což je seznam majetku. Tento seznam by měl obsahovat následující informace (Peková, 2011):

- identifikační – název, charakteristika majetku a odpovědná osoba,
- lokalizační – adresa majetku, kód a název katastrálního území, číslo parcely atd.,
- vlastnické vztahy – zda je obec vlastníkem nebo uživatelem, další subjekty mající vazbu k danému majetku, např. u nemovitostí jejich zástava,
- cenu a způsob ocenění – cena v účetnictví, reprodukční cena, věcná hodnota, tržní cena, cena podle zákona o oceňování majetku,
- technické parametry – rozměr budovy, stáří, technický stav, nároky na údržbu a opravy, výměra pozemku apod.,
- způsob využití,
- ekonomické parametry – provozní, investiční náklady, výnosy, způsob správy majetku apod.,
- údaje o pořízení pasportu – odpovědná osoba za správnost, podpisy.

Majetek podléhá inventarizaci. Inventarizace je buď řádná nebo mimořádná. Řádná inventarizace se provádí ke dni účetní závěrky. Inventarizace se skládá z několika fází. Inventarizace začíná přípravnou fází, ve které se určí, kdo bude inventarizaci provádět. Následuje vlastní porovnání skutečného stavu majetku s účetním stavem, zjištění případných inventarizačních rozdílů, jejich příčin a určení způsobů jejich odstranění, a nakonec posouzení ocenění majetku (Provazníková, Sedláčková, 2009).

Inventarizace je zajištěna fyzickou inventarizací, dokladovou inventarizací a porovnáním skutečného stavu majetku a závazků s účetním stavem. Fyzická inventarizace se provádí u hmotného majetku a některých druhů nehmotného majetku. Dokladová inventarizace se týká např. pohledávek a finančního majetku apod. (Provazníková, Sedláčková, 2009).

3.5.2 Majetek zřizovaných organizací

Obce zřizují organizační složky a příspěvkové organizace. K zabezpečení veřejných statků obce investují do nemovitostí a pořizují majetek pro fungování těchto zřízených organizací. Proto je důležité, aby obec jako zřizovatel vymezila ve zřizovací listině majetek, se kterým bude zřízená organizace zabezpečovat veřejné statky a ostatní úkoly. Majetek může být zřízeným organizacím poskytnut pronájmem, úplatným nebo bezúplatným převedením, darováním, zřízením práva hospodařit s majetkem nebo předáním majetku do odborné péče na základě smlouvy. Majetek obce tako může být předán organizaci bez omezení majetkových práv, jako nedotknutelný, jako pronajatý, pronajímáný za nájemné, jako majetek svěřený do péče podle smlouvy za příslušnou odměnu pokrývající náklady na péči o majetek. O tom, jak bude majetek organizaci předán rozhoduje zastupitelstvo obce (Peková, 2011).

3.6 Fiskální federalismus

Teorie fiskálního federalismu se zabývá finančními vazbami, procesem decentralizace a dekoncentrace věcných vazeb, kompetencí a odpovědnosti v rozhodování ze státu na územní samosprávu (Peková, 2011).

Fiskální federalismus řeší zlepšení ekonomického a politického rozhodování vlád a veřejného sektoru. Fiskální federalismu se především zabývá zkoumáním finančních vztahů mezi ústřední vládou a nižšími správními úrovněmi v rámci veřejného sektoru, optimálním přiřazením příjmů, rozdělením odpovědnosti za zabezpečování a financování veřejných statků mezi jednotlivými články nebo úrovněmi fiskálního systému (Provazníková, 2015).

Podle Pekové se teorie fiskálního federalismu se tedy zabývá zkoumáním (Peková, 2011):

- míry decentralizace (přenesením) státních netržních činností na územní samosprávu, tj. zajišťování veřejných statků,
- míry decentralizace funkcí veřejných financí, tj. alokační, redistribuční a stabilizační funkce,
- vertikální a horizontální struktury rozpočtové soustavy,
- způsobem tvorby, rozdělování a užití finančních prostředků jednotlivých veřejných rozpočtů,
- možností optimalizace finančních vazeb mezi rozpočty rozpočtové soustavy,

- způsobů a efektivnosti přerozdělování finančních prostředků v rozpočtové soustavě,
- způsobu optimálního přiřazení veřejných příjmů a výdajů jednotlivým rozpočtům v rozpočtové soustavě.

Fiskální federalismu definuje Lajtkepová jako vícestupňové uspořádání soustavy veřejných rozpočtů a vztahů mezi nimi. V každé zemi je stupňovité uspořádání odvozeno od politického a správního uspořádání, nebo jejího začlenění do nadnárodního ekonomického seskupení. Úrovně veřejné vlády a veřejných rozpočtů jsou místní (municipální), regionální, ústřední (centrální), nadnárodní. Cílem je zajistit na všech úrovních vlády efektivní zabezpečování veřejných statků. Základním problémem je určení míry decentralizace (Lajtkepová, 2007).

Fiskální decentralizace je přesun kompetencí a odpovědnosti za zajišťování veřejných statků a služeb na regionální a municipální úrovni (Provazníková, 2015).

3.6.1 Modely fiskálního federalismu

1) Centralizovaný model fiskálního federalismu

Příjmy z daní, cel a poplatků směřují do ústředního rozpočtu a o nakládání s těmito prostředky rozhoduje centrum. Prostředky se z ústředního rozpočtu přerozdělují nižším úrovním vlády. Zatímco ústřední rozpočet je soběstačný, rozpočty nižších vládních úrovní jsou závislé na dotacích z ústředních rozpočtů. Tento model je využíván u direktivně řízených hospodářstvích (Lajtkepová, 2007).

2) Decentralizovaný model

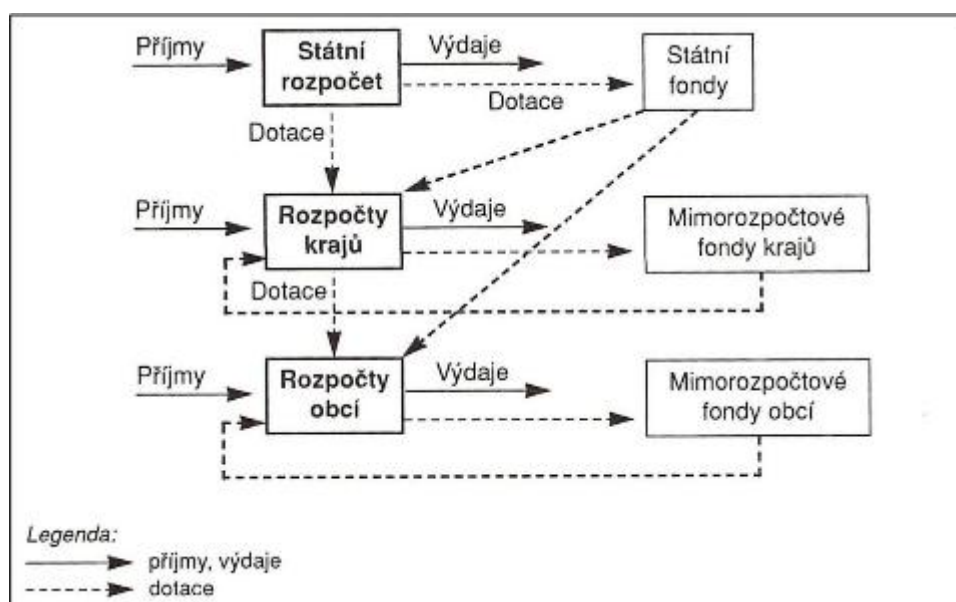
V tomto modelu je vysoká autonomie nižších stupňů vládních úrovních, které mají rozsáhlé kompetence. Všechny vládní úrovně jsou soběstačné a mají rozsáhlé daňové pravomoci. V tomto modelu neexistují přerozdělovací procesy v rozpočtové soustavě. Každá vládní úroveň má své příjmy, které slouží k pokrytí veškerých výdajů. Tento model je pouze teoretický a v praxi se nevyskytuje (Lajtkepová, 2007).

3) Kombinovaný model

Kombinovaný model je nečastějším v demokratických zemích. Spojuje prvky centralizovaného a decentralizovaného modelu. V tomto modelu má každá vládní úroveň své příjmy. K vlastním příjmům ještě vládní úrovně dostávají dotace od vyšších vládních úrovní, tj. ze státního rozpočtu (Lajtkepová, 2007).

V České republice se využívá kombinovaný model fiskálního federalismu s decentralizačními prvky. Obce a kraje nejsou v tomto modelu úplně finančně soběstačné. Na základě zákona o rozpočtovém určení daní plynou jako sdílené daně do rozpočtu obcí příjmy z daní z příjmů a daň z přidané hodnoty. Obce mají zároveň své vlastní příjmy, např. z majetkových daní, které jsou svěřenou daní. Zároveň dochází k přerozdělování finančních prostředků a ze státního rozpočtu plynou finanční prostředky do rozpočtu krajů a obcí formou dotací na zabezpečení veřejných statků. Vedle rozpočtů obcí se na této úrovni objevují také rozpočty dobrovolných svazků obcí (DSO) a rozpočty Regionálních rad regionů soudržnosti (RRRS) na úrovni regionů soudržnosti (Provazníková, 2015). Kombinovaný model fiskálního federalismu v České republice je znázorněn na následujícím obrázku (Obrázek 1).

Obrázek 1: Kombinovaný model fiskálního federalismu v ČR



Zdroj: Peková, 2004

3.7 Finanční systém na úrovni územní samosprávy

Podle zákona je územní samospráva na státu nezávislá. Stát však ovlivňuje postavení, funkce a hospodaření územní samosprávy, prostřednictvím legislativy. Územní samospráva je ovlivňována státem ve finanční oblasti, jelikož hospodaření územní samosprávy musí být koordinováno státem a v souladu s koncepcí hospodářské a stabilizační politiky státu. Hospodaření územních samospráv je ovlivňováno fiskálními pravidly, které zahrnují (Peková, 2011):

- pravidla pro dosažení cílů stabilizační politiky státu,
- transparentní účetnictví a výkaznictví,
- dlouhodobě vyrovnaný rozpočet,
- hospodaření podle ročního rozpočtu,
- daňová omezení, omezená daňová pravomoc územní samosprávy,
- výdajová omezení, odpovědnost za pokrytí výdajů,
- regulaci zadluženosti,
- monitorování hospodaření,
- přímou kontrolu státem.

Finanční systém územní samosprávy má své principy (Peková, 2011):

- 1) Základním principem je hospodaření podle ročního rozpočtu.
- 2) Vytváření mimorozpočtových fondů je omezené, a to z důvodu, aby nebyly rozměňovány relativně omezené finanční prostředky do fondů. Fondy jsou účelové a finanční prostředky ve fondech jsou pak účelově vázány.
- 3) Rozpočet je omezen nenávratnými příjmy.
- 4) Finančního systému územní samosprávy s veřejnými financemi jako celek by měl být konzistentní.
- 5) Měl by být určitý stupeň municipální a regionální autonomie, tedy územní samosprávy by měly být rozhodovací pravomoc ale také odpovědnost za důsledky rozhodování.
- 6) Určitá míra soběstačnosti, což znamená určitý stupeň finanční nezávislosti na státu.
- 7) Spravedlnost a slušnost v distribuci, v přerozdělovacích vztazích mezi státem a územní samosprávou.
- 8) K účinné veřejné a občanské kontrole musí být finanční systém průhledný.

- 9) Informace o hospodaření musí veřejně přístupné, tzv. publicita informací.
- 10) Finanční systém územní samosprávy musí být stabilní, rozpočtové hospodaření by mělo být stabilní v delším časovém horizontu.
- 11) Pravidla hospodaření by měla být také stabilní v delším časovém horizontu.
- 12) Účinný finanční systém, což představuje hospodárné využití prostředků rozpočtu pro zvýšení alokační efektivity.
- 13) Finanční systém by měl být administrativně nenáročný, náklady na zabezpečení fungování finančního systému by měly být nízké.
- 14) Zachování určitého stupně kontroly od státu nad použitím finančních prostředků, které poskytuje územní samospráva.

Hlavním prvkem finančního systému subjektů územní samosprávy je územní rozpočet, vedle něj také mimorozpočtové fondy. Územní rozpočty a mimorozpočtové fondy jsou součástí rozpočtové soustavy (Peková, 2011).

3.7.1 Rozpočtová soustava

Rozpočtová soustava je soustava peněžních fondů, soustava rozpočtových vztahů uvnitř rozpočtové soustavy, soustava orgánů a institucí starajících se o tvorbu, rozdělování a užití veřejných rozpočtů a mimorozpočtových fondů. Významné postavení má mezi orgány a institucemi Ministerstvo financí, finanční úřady, finanční útvary atd. Finanční systém státu tvoří státní rozpočet a mimorozpočtové fondy, finanční systém územních samospráv (obcí a krajů) tvoří rozpočet a mimorozpočtové fondy. Při tvorbě, rozdělení a používání těchto peněžních fondů se dodržuje principu nenávratnosti, neekvivalence a nedobrovolnosti. Rozpočtová soustava České republiky se skládá ze soustavy veřejných rozpočtů a peněžních fondů (Peková, Pilný, Jetmar, 2008).

Soustava veřejných rozpočtů se skládá ze (Peková, 2011):

- státního rozpočtu (SR) - největší objem a podíl finančních prostředků,
- rozpočtů obcí a měst,
- rozpočtů krajů od roku 2001,
- rozpočtů příspěvkových organizací,
- rozpočtů dobrovolných svazků obcí (DSO),
- rozpočtů Regionálních rad regionů soudržnosti (RRRS) od roku 2006,

- hospodaření organizačních složek (OS), které jsou napojeny na příslušný rozpočet brutto způsobem.

Peněžní fondy, tzn. mimorozpočtové fondy jsou zpravidla účelové. Mezi peněžní fondy patří státní fondy někdy označované jako rozpočty jiné centrální úrovně, peněžní fondy základním územně samosprávných celků (obcí a měst) a peněžní fondy krajů jako vyšších územně samosprávných celků (Peková, 2011).

Státní fondy České republiky jsou Státní zemědělský intervenční fond, Státní fond životního prostředí, Státní fond pro podporu a rozvoj české kinematografie, Státní fond kultury, Státní fond dopravní infrastruktury, Státní fond rozvoje bydlení. Součástí rozpočtové soustavy jsou také rozpočty zdravotních pojišťoven, ty v podstatě tvoří fond zdravotního pojištění. Obce nejčastěji vytváří rezervní fond (fond rezerv a rozvoje), který se tvoří z přebytků rozpočtového hospodaření. Použití rezervního fondu však není přesně účelově vymezeno. Obce mohou také vytvářet ostatní (účelové) fondy, např. bytový, památkový fond atd. O využívání mimorozpočtových fondů na úrovni územních samosprávných celků rozhoduje volený orgán (Peková, Pilný, Jetmar, 2008).

3.8 Rozpočet územních samosprávných celků – obcí

Rozpočet je nejdůležitější součástí finančního systému na úrovni územní samosprávy, je nástrojem zajištění funkcí územní samosprávy, jejich financování, je základem finančního hospodaření obcí a regionů. Rozpočet se sestavuje na rozpočtové období, které trvá jeden rok a je shodné s kalendářním rokem. Hospodaření podle ročního rozpočtu je povinné. Rozpočet plní alokační, redistribuční a stabilizační funkci. Alokační funkce je rozhodující, finančními prostředky soustředěnými v územním rozpočtu se financují potřeby v lokálním veřejném sektoru. Využití redistribuční funkce je na úrovni územní samosprávy omezené, především ve vztahu k sociálně slabším občanům. Na úrovni územní samosprávy se využívají pouze sociální výpomoci. Tato funkce se spíše využívá na úrovni krajů, dochází k přerozdělování finančních prostředků z rozpočtů regionů do rozpočtů obcí a je tak možné ovlivňovat sociálně-ekonomický rozvoj v obcích. Také využití stabilizační funkce je v rámci územní samosprávy omezené. Územní samospráva může ovlivňovat zčásti i růst ekonomického potenciálu země, např. budováním technické infrastruktury. Rozpočet obce je decentralizovaný peněžní fond, roční bilance, finanční plán a nástroj komunální politiky (Peková, 2011).

Rozpočet jako decentralizovaný peněžní fond

V této podobě podává rozpočet statický pohled na územní rozpočet. Územní rozpočet ukazuje plánovaný objem finančních prostředků v rozpočtu v daném období (Peková, 2011).

V rozpočtu jako decentralizovaném peněžním fondu se soustředí příjmy získané na základě přerozdělení v rozpočtové soustavě a vlastní příjmy územní samosprávy. Tyto příjmy se rozdělují a používají k financování veřejných a smíšených statků (Provazníková, 2015).

Rozpočet je toková veličina. Do rozpočtu během rozpočtového období přicházejí příjmy a postupně se uhrazují výdaje. Výše příjmů a výdajů není v průběhu roku skutečně taková jako ve schváleném rozpočtu, jelikož se v průběhu roku z došlých příjmů uhrazují výdaje. Mezi vývojem příjmů a vývojem výdajů tak dochází během rozpočtového období k časovému nesouladu. Hospodaření územních samospráv během rozpočtového období lze vyjádřit vztahem $F_1 + P - V = F_2$, kde F_1 je stav peněžních prostředků na začátku rozpočtového období, P jsou příjmy, písmeno V značí výdaje a F_2 je stav peněžních prostředků na konci rozpočtového období. Pokud je stav peněžních prostředků na konci období větší než stav peněžních prostředků na začátku období, obec vytváří finanční rezervu pro hospodaření v dalším roce. Pokud je to naopak ($F_2 < F_1$), je nutné využít finančních rezerv z předešlých let nebo návratných příjmů (úvěr) pro vyrovnaní rozpočtu (Peková, 2011).

Rozpočet jako bilance

Rozpočet obce je účetní bilancí, bilancuje příjmy a výdaje. V této podobě rozpočtu je cílem hospodařit s vyrovnaným rozpočtem, případně přebytkovým rozpočtem. Vyrovnaný rozpočet je takový, kde se příjmy rovnají výdajům ($P=V$). Přebytkový rozpočet je charakteristický převažujícími příjmy nad výdaji ($P>V$). V bilanci musí být rozpočet vždy vyrovnan. Pokud je rozpočet přebytkový nebo schodkový, k vyrovnaní bilance dochází pomocí třídy 8 – Financování. Schodkového rozpočtu je dosaženo v případě, že jsou příjmy nižší než výdaje ($P<V$). Při dosažení přebytkového rozpočtu se pro vyrovnaní rozpočtu převádí přebytek finančních prostředků na bankovní účet nebo do rezervního fondu. Finanční prostředky tak mohou být využity v následujícím rozpočtovém období. V případě dosažení schodkového rozpočtu je nutné pro vyrovnaní rozpočtu uhradit schodek rozpočtu. Schodek rozpočtu může být pokryt např. finančními prostředky na bankovních účtech, přebytky z minulých let hospodaření (Peková, 2011).

Rozpočet může být rozdělen na běžnou a kapitálovou část. Běžná část obsahuje bilanci běžných příjmů a běžných výdajů, které se každé rozpočtové období opakují, lze je naplánovat a vztahují se k jednomu roku. Některé běžné příjmy a výdaje jsou ale také nahodilé a neopakující. Pomocí běžných příjmů se financují běžné výdaje na neinvestiční, provozní potřeby. Kapitálová část rozpočtu zahrnuje kapitálové příjmy, které jsou určeny na financování investičních potřeb, výdajů na konkrétní investice, které se vztahují na více než jedno rozpočtové období, jsou jednorázové a neopakují se (Peková, 2011).

Rozpočet jako finanční plán

Rozpočet je finančním plánem, podle kterého obce hospodaření v průběhu rozpočtového období. V průběhu rozpočtového období se může skutečné plnění rozpočtu lišit od plánovaného rozpočtu, proto je možné rozpočet upravovat během rozpočtového období. Rozpočet obce a jeho úpravy schvaluje zastupitelstvo obce. Plnění rozpočtu závisí na odhadu příjmů a výdajů rozpočtu, výdajů na financování nových potřeb, vlivu inflace na příjmy a výdaje, nejistot a potřeby tvorby rezerv využívaných na financování mimořádných okolností. Návrh rozpočtu obce může být sestaven na základě vývoje příjmů a výdajů v minulých letech, na základě skutečného vývoje příjmů a výdajů za uplynulou část běžného období, tzn. od začátku roku do doby počátku sestavování návrhu rozpočtu, a odhadu plnění příjmů a výdajů ve zbývající části roku, tzv. očekávané plnění. Toto je základ pro sestavení rozpočtu na další rozpočtové období, kalendářní rok (Peková, 2011). Rozpočet může být upraven pomocí rozpočtového opatření, kdy dojde k přesunu rozpočtových prostředků nebo použití nových příjmů k úhradě nových výdajů (Lajtkeřová, 2007).

Rozpočet jako nástroj regionální politiky

Rozpočet obce je nástrojem, pomocí které se prosazují cíle obecní politiky. Rozpočet je nástrojem (Peková, 2011):

- realizace koncepce sociálně-ekonomického rozvoje,
- prosazování lokální zájmů a preferencí obyvatelstva dané obce,
- zabezpečení a financování úkolů územní samosprávy,
- financování volebních programů,
- ovlivňujícím dlouhodobý ekonomický potenciál dané obce,
- řízení v orgánech obce a jejích organizací.

3.8.1 Rozpočtový proces

Rozpočtový proces zahrnuje činnosti orgánů obce (volených i výkonných) spojených se sestavením návrhu rozpočtu, schválením, realizací, kontrolou plnění rozpočtu. Rozpočtový proces trvá přibližně 1,5-2 roky. Rozpočtový proces probíhá v následujících etapách (Peková, 2011):

- 1) sestavení návrhu rozpočtu zodpovědným výkonným orgánem,
- 2) projednání návrhu rozpočtu poradními a kontrolními orgány obce,
- 3) projednání a schválení rozpočtu zastupitelstvem obce,
- 4) plnění rozpočtu obce během rozpočtového období, případné změny rozpočtu obce, průběžná kontrola plnění rozpočtu,
- 5) sestavení přehledu o skutečném vývoji plnění za uplynulé rozpočtové období,
- 6) následná kontrola plnění rozpočtu výkonnými a volenými orgány,
- 7) sestavení závěrečného účtu, jeho projednání poradními a kontrolními orgány, radou obce a zastupitelstvem obce, a schválení závěrečného účtu zastupitelstvem obce.

Během rozpočtového procesu je nutné dodržet rozpočtové zásady (Peková, 2011):

- 1) Rozpočet územní samosprávy musí být sestavován a schvalován každý rok. Pokud není rozpočet schválen před začátkem nového rozpočtového období, obec hospodaří podle tzv. rozpočtového provizoria. To znamená, že obec hospodaří buď podle rozpočtu předchozího rozpočtového období nebo podle plánovaného rozpočtu.
- 2) Reálný a pravdivý rozpočet, tzn. odhad příjmů a výdajů musí být reálný, aby bylo možné rozpočet splnit bez výrazných odchylek a nemusel být rozpočet upravován.
- 3) Úplnost a jednotnost rozpočtu podle rozpočtové skladby.
- 4) Dlouhodobě vyrovnaný rozpočet.
- 5) Hospodárnost a efektivnost.
- 6) Finanční kontrola a audit.
- 7) Publicita, která je dodržována projednáním rozpočtu a závěrečného účtu na veřejném zasedání zastupitelstva obce, vyvěšením na úřední desce a webových stránkách.

3.8.2 Rozpočtová skladba

Rozpočtová skladba upravuje třídění peněžních operací veřejných rozpočtů, státních fondů, peněžních fondů obcí a krajů, operací organizačních složek a dobrovolných svazků obcí. Rozpočtová skladba třídí příjmy a výdaje jako peněžní operace s charakterem veřejných operací v rozpočtech a peněžních fondech. Rozpočtová skladba je založena na principu peněžních pohybů, tj. připsání nebo odepsání peněžních prostředků na nebo z bankovního účtu. To se netýká operací pokladny. Operace hotovosti se do rozpočtové skladby promítnou až při jejich vyúčtování s bankovním účtem (Peková, 2011):

Rozpočtová skladba se řídí několika zásadami (Lorenc, Kašpárková, 2016).

- zásada jednotnosti – jednotná soustava,
- zásada závaznosti – závazná soustava, daná struktura a formát,
- „cash“ princip – identifikace peněžních pohybů, změny na bankovním účtu,
- „brutto“ princip – příjmy a výdaje v hrubém vyjádření,
- zásada dlouhodobé stability třídění – z důvodu rozpočtové analýzy,
- zásada kompatibility – sladění systému s českými a mezinárodními účetními a statistickými standardy,
- zásada srozumitelnosti – informace z rozpočtu jsou pro širokou veřejnost.

Příjmy a výdaje jsou v rozpočtové skladbě tříděny podle odpovědnostního, druhového, odvětvového a konsolidačního hlediska.

Odpovědnostní třídění

Odpovědnostní třídění (kapitolní, organizační) není pro územní samosprávu povinné. Toto třídění je povinné pouze pro státní rozpočet. Příjmy a výdaje jsou rozděleny do kapitol. Odpovědnostní třídění zobrazuje odpovědnost správců kapitol (managementu ministerstev a ústředních orgánů) za hospodaření s finančními prostředky rozpočtu. V odpovědnostním třídění jsou například tyto kapitoly 302 Poslanecká sněmovna Parlamentu, 303 Senát Parlamentu, 304 Úřad vlády České republiky, 305 Bezpečnostní informační služby, 306 Ministerstvo zahraničních věcí. Kapitoly jsou všechny ministerstva a ostatní státní instituce. V roce 2019 bylo stanoveno 47 kapitol (Peková, Pilný, Jetmar, 2008).

Druhové třídění (položky)

Druhové třídění je základním rozdělením peněžních operací. Je to podrobnější analytické členění operací. Toto členění zdůrazňuje ekonomický či ekonomicko-právní charakter peněžních operací. Druhové členění se váže na účetní specifikaci dané operace. Peněžní

operace jsou podle druhového třídění tříděny na jednotlivé položky podle kritérií (Lorenc, Kašpárková, 2016):

1) inkaso nebo platba

Inkaso jsou přijaté peněžní prostředky účetní jednotkou. Platba je poukázání peněžních prostředků vně rozpočet účetní jednotky, odepsání peněžních prostředků z bankovního účtu.

2) konečná (nenávratná) nebo návratná operace

Konečná operace je taková, ze které nevzniká pohledávka nebo závazek. Mezi návratné operace patří přijaté nebo poskytnuté půjčky a úvěry a jejich splátky.

3) domácí nebo zahraniční operace, přičemž nerozhoduje měna, v jaké je daná operace uskutečněna.

4) opětovaná nebo neopětovaná plnění

Opětovaná operace je přímým protiplněním za dodané statky a služby. Neopětované operace nejsou přímým protiplněním, např. inkasa daní.

5) povinná nebo dobrovolná operace

6) běžné nebo kapitálové operace

7) operace na straně aktiv nebo pasiv

8) operace jako akt rozpočtové politiky nebo řízení likvidity

Peněžní operace jsou identifikovány čtyřmístným kódem, kdy jsou postupně tříděny do jednotlivých tříd, seskupení položek, podseskupení položek a položek. Druhové třídění třídí peněžní operace do tří okruhů, kterými jsou příjmy, výdaje a financování. Podle druhové třídění jsou jednotlivé peněžní operace tříděny do sedmi tříd. Příjmy jsou zahrnuty ve třídě 1-4: Třída 1 – Daňové příjmy, Třída 2 – Nedaňové příjmy, Třída 3 – Kapitálové příjmy, Třída 4 – Přijaté transfery. Třídy 1-3 představují vlastní příjmy. Výdaje jsou součástí třídy 5 – Běžné výdaje a 6 – Kapitálové výdaje. Poslední je třída 8 – Financování (Lorenc, Kašpárková, 2016).

Třída 8 zahrnuje přijetí finančních prostředků návratné povahy a jejich následné splátky, půjčky jiným subjektům, příjmy z jejich splátek, výdaje na nákup cizích akcií a dluhopisů a další. Prostřednictvím třídy 8 dochází k vyrovnání rozpočtu, pokud je na konci rozpočtového období dosaženo schodku nebo přebytku, jedná se o operace zabezpečující financování schodku nebo využití přebytku (Peková, 2011).

Odvětvové třídění (paragrafy)

Odvětvově třídění třídí peněžní operace podle účelu, na který se finanční prostředky vynakládají. Je odpovědí na otázku, k čemu činnost slouží, kam a za jakým účelem je operace realizována, např. vzdělání v základní škole, údržba lesa. Peněžní operace jsou opět označeny čtyřmístným kódem. Podle odvětvového třídění jsou operace zařazovány do skupin, které se dále dělí na oddíly, pododdíly a paragrafy. V odvětvovém třídění je 6 skupin, do kterých se operace podle účelu třídí (Lorenc, Kašpárková, 2016):

1. skupina – Zemědělství, lesní hospodářství a rybářství
2. skupina – Průmyslová a ostatní odvětví hospodářství
3. skupina – Služby pro obyvatelstvo
4. skupina – Sociální věci a politika zaměstnanosti
5. skupina – Bezpečnost státu a právní ochrana
6. skupina – Všeobecná veřejná správa a služby

Konsolidační třídění

Rozpočtová skladba se používá u veškerých pohybů na rozpočtových bankovních účtech. Pomocí konsolidace dochází k očištění peněžních operací o přesuny finančních prostředků uvnitř konsolidovaného celku. Konsolidace se provádí při vypracování výkazů, např. při sumarizace peněžních operací do výkazu Fin 2-12 M (Lorenc, Kašpárková, 2016).

Prvkem rozpočtové skladby při konsolidačním třídění jsou záznamové jednotky. Díky konsolidačnímu třídění dochází k vyloučení duplicit, které vznikají na základě interních transferů mezi fondy a korekci příjmů a výdajů. Dochází k vyloučení převodů např. mezi fondy a rozpočtem, mezi zřizovatelem a organizační složkou (Peková, 2011).

3.9 Příjmy rozpočtu územní samosprávy – obce

Příjmy obce jsou různé. Největší podíl z celkových příjmů tvoří nejčastěji daňové příjmy. Nejdůležitějším financováním potřeb jsou nenávratné příjmy do rozpočtu obcí. Podle teorie fiskálního federalismu by příjmy rozpočtů obcí měly splňovat určité požadavky. Aby umožnily dosáhnout požadovanou míru finanční soběstačnosti obce, měly by být dostatečně výnosné. Příjmy by měly být do určité míry závislé na aktivitě obce. Nedaňové příjmy mohou obce samy ovlivnit, např. příjmy z pronájmu majetku, uživatelské poplatky. Z prostorového a časového hlediska by měly být příjmy rovnoměrně rozloženy. Pro plánování objemu potřeb, především investičních, je důležité, aby byly příjmy

plánovatelné. Náklady na správu a výběr daní a poplatků by měly být minimální, proto je nutné, aby byly příjmy administrativně nenáročné na správu a výběr (Peková, 2011).

3.9.1 Klasifikace příjmů

Příjmy rozpočtu se třídí na běžné a kapitálové. Běžné příjmy rozpočtu jsou takové, které se v každém rozpočtovém období opakují. Těmito příjmy jsou financovány běžné, provozní výdaje na zabezpečení potřeb. Kapitálové příjmy jsou jednorázové, neopakují se, jsou účelové. Tyto příjmy se využívají k financování zejména investičních výdajů, které jsou dlouhodobé, tzn. přesahují do několika rozpočtových období (Peková, 2011).

Běžné příjmy se dále člení podle charakteru na daňové a nedaňové. Z ekonomického hlediska a podle původu dělíme běžné příjmy na vlastní a cizí (z přerozdělovacích procesů). Mezi vlastní příjmy patří daňové (místní daně, svěřené daně, sdílené daně a správní daně) a nedaňové příjmy, např. příjmy z pronájmu majetku. Příjmy z přerozdělovacích procesů se dále dělí na nenávratné (dotace z jiných rozpočtů rozpočtové soustavy) a návratné transfer, tj. úvěry, půjčky (Peková, 2011).

Kapitálové příjmy se dělí na vlastní a příjmy z přerozdělovacích procesů. Vlastní kapitálové příjmy jsou např. příjmy z prodeje majetku nebo cenných papírů. Příjmy z přerozdělovacích procesů zahrnují nenávratné transfery (dotace – účelové investiční) a návratné transfery, např. dlouhodobý investiční úvěr (Peková, 2011).

Z hlediska plánování se příjmy dělí na plánované a neplánované (Peková, 2011).

3.9.2 Daňové příjmy

Daňové příjmy tvoří nejvýznamnější skupinu příjmů územních rozpočtů. Daňové příjmy jsou běžné, každoročně se opakují, jen v odlišné výši. Zákon 243/2000 Sb. o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům (zákon o rozpočtovém určení daní) určuje daně, které jsou celostátně vybírané a následně rozdělované do jednotlivých rozpočtů rozpočtové soustavy. Pokud do rozpočtů obcí plyne celý výnos z vybraných daní, tyto daně jsou nazývané jako svěřené. U některých daní plyne do rozpočtu obcí jen část výnosu z těchto daní, tzv. sdílené daně. Obce mohou na svém území využívat municipální daně. Subjekty rozpočtové soustavy mají různou daňovou pravomoc, tj. kdo ovlivňuje předmět daně, způsob výpočtu základu daně, sazby daně, kdo daň vybírá a spravuje, kdo povoluje osvobození a slevy atd. (Peková, 2011).

Svěřené daně

Svěřenou daní je pro obce daň z nemovitých věcí, která je majetkovou daní. Výnos vybraný na dani z nemovitých věcí plyne celý do rozpočtu obcí. Do rozpočtu daně obce plynou výnosy z daně nemovitých věcí nacházejících se na území této obce (financnisprava.cz, 2018).

Sdílené daně

Sdílenými daněmi jsou daně z příjmů – daň z příjmů fyzické osoby vybíraná srážkou, ze samostatné výdělečné činnosti a ze závislé činnosti, daň z příjmů právnické osoby a daň z přidané hodnoty. Do rozpočtu obcí plyne určité procento z celkového výnosu těchto daní. Základem pro výpočet daně plynoucí do rozpočtu obce je u všech daní 100 % celkového hrubého výnosu, kromě daně z příjmů fyzických osob ze samostatně výdělečné činnosti, u které je základem 60 % celkového hrubého výnosu daně. Obcím plyne do rozpočtu 23,58 % z celostátního hrubého výnosu daně z přidané hodnoty a daní z příjmů (daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti, vybíraná srážkou, ze samostatně výdělečné činnosti a daň z příjmů právnických osob). Výnos z daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti je navíc navýšen o 1,5 %. Výnos z daně z příjmů právnických osob, která je placená obcemi, je pro obce 100 %, tzn. obce daň z příjmů neodvádějí, ale je příjmem jejich rozpočtu (financnisprava.cz, 2018).

Municipální daně

Municipálními daněmi jsou správní a místní poplatky. Správní poplatky vybírají obce ze zákona o správních poplatcích v rámci samostatné i přenesené působnosti. Výše těchto poplatků je dána zákonem a obce nemají pravomoc jejich výši ovlivnit. Správními poplatky jsou poplatky za provedení správních úkonů, např. výpis z matrik, vystavení dokladů, povolení stavby, a také poplatky s charakterem regulace, např. provozování vybraných živností, provoz kasin (Provazníková, 2015).

Místní poplatky mají povahu obecních daní a fakultativní charakter, tzn. jsou dobrovolné. O tom, zda bude obec vybírat konkrétní místní poplatek ze soustavy místních poplatků rozhoduje zastupitelstvo obce. Zákon o místních poplatcích pak upravuje základní náležitosti poplatku, tj. poplatníka, předmět, základ, sazbu (maximálně možnou sazbu nebo rozpětí sazeb). Zastupitelstvo obce rozhoduje o druzích místních poplatků, sazbách, úlevách, prominutí poplatku, vzniku a zániku poplatkové povinnosti, ohlašovací povinnosti splatnosti. Rozhodnutí zastupitelstva obce o místních poplatcích musí být zveřejněno

obecně závaznou vyhláškou na úřední desce, kterou vydává k příslušnému místnímu poplatku obecní úřad. Obce mohou vybírat od občanů následující místní poplatky (Peková, Pilný, Jetmar, 2008):

- poplatek ze psů,
- poplatek za lázeňský nebo rekreační pobyt,
- poplatek za užívání veřejného prostranství,
- poplatek ze vstupného,
- poplatek z ubytovací kapacity,
- poplatek za povolení k vjezdu s motorovým vozidlem do vybraných míst a částí měst,
- poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů,
- poplatek za zhodnocení stavebního pozemku možností jeho připojení na stavbu vodovodu nebo kanalizace.

3.9.3 Nedaňové příjmy

Nedaňovými příjmy obce jsou příjmy z vlastního podnikání, uživatelské poplatky, sankční příjmy a ostatní příjmy.

Příjmy z vlastního podnikání

Příjmy z vlastního podnikání jsou doplňkovým příjmem rozpočtů. Tyto příjmy mohou být běžné i kapitálové. Mezi příjmy z vlastního podnikání patří podíl na zisku podniků s majetkovým vkladem obce, příjmy z pronájmu majetku, příjmy z finančního investování. V případě příjmů prostřednictvím podílu na zisku podniků, má obec zisk, pokud podnik dosahuje zisku. Pronájem majetku představuje pro obec dlouhodobý stabilní příjem. Pokud má obec volné finanční prostředky může je zhodnotit investováním. Zhodnotit své prostředky může obec formou termínovaného vkladu nebo investicemi do obchodovatelných cenných papírů (Peková, 2011).

Uživatelské poplatky

Uživatelský poplatek se volí u různých lokálních smíšených veřejných statků poskytovaných obcemi občanům. Tento poplatek je často dotovaný z daňového výnosu, např. z výnosu municipálních daní, ale také z nedaňových příjmů (např. příjmy z podnikání). Uživatelské poplatky nejčastěji stanovují obce za služby, smíšené veřejné

statky, např. vodné, stočné, poplatky za odvoz komunálního odpadu apod. Zastupitelstvo obce rozhoduje, zda uživatelský poplatek zavede a v jaké výši. Výše uživatelského poplatku se stanovuje ve výši, která pokryje ekonomicky nutné náklady na produkci veřejných statků a bez ziskové přírážky. Pokud jsou statky zajišťovány prostřednictvím provozovatele, tj. soukromé firmy, je zisková přírážka hrazena z rozpočtu obce. Jestliže jsou statky zajišťovány příspěvkovou organizací obce, plynou uživatelské poplatky do rozpočtu dané organizace (Peková, 2011).

Sankční příjmy

Sankční příjmy jsou pokuty vybrané obcí. Sankční příjmy nelze naplánovat a jsou doplňkové. Na základě zmocnění zákonem o přestupcích mohou obce ukládat pokuty za přestupky v rámci přestupkového řízení, pokuty za znečištění veřejného prostranství, pokuty za neoprávněné uložení odpadů apod. Pokuty jsou vyměřovány při chování, které je v rozporu s obecně závaznými předpisy (Peková, 2011).

Ostatní nedaňové příjmy

Mezi ostatní nedaňové příjmy patří např. příjmy ze sdružování finančních prostředků, dary a výnosy z veřejných sbírek. Tyto příjmy jsou nepravidelné a nestabilní, nelze je naplánovat (Peková, 2011).

3.9.4 Kapitálové příjmy

Kapitálové příjmy plynou do rozpočtu obce za prodej majetku obce. Příjmy za prodej majetku jsou jednorázové a neopakují se. Tyto příjmy se využívají na financování investic. Kapitálovým příjmem jsou také sponzorské dary na pořízení investic, které jsou ale nahodilé (Peková, 2011).

3.9.5 Přijaté transfery

Přijatými transfery se rozumí dotace. Jelikož jsou obce finančně nesoběstačné, jsou závislé na dotacích finančních prostředků ze státního rozpočtu formou přerozdělování finančních prostředků v rámci rozpočtové soustavy. Dotace ze státního rozpočtu tvoří významnou část celkových příjmů do rozpočtu obcí (Peková, Pilný, Jetmar, 2008).

Přijaté dotace mohou mít charakter běžným i kapitálových příjmů. Dotace do rozpočtů obcí ze státního rozpočtu jsou plánované ve výdajích státního rozpočtu. Jejich objem a struktura jsou schvalovány společně se schvalováním státního rozpočtu. Dotace ze státního rozpočtu jsou nárokové, jelikož na ně mají obce ze zákona o státním rozpočtu nárok. Naopak můžou

do rozpočtu obce plynout i dotace nenárokové. Nenárokové dotace jsou poskytovány o správců rozpočtových kapitol, tj. ministerstev, na základě žádosti obce. Mezi nenárokové dotace patří také dotace ze státních fondů, např. ze Státního fondu životního prostředí, na žádost obce (Peková, 2011).

Obcím plynou do jejich rozpočtů neinvestiční a investiční účelové dotace. Investiční účelové dotace jsou kapitálové. Neinvestiční dotace, které jsou poskytovány na financování provozních a neinvestičních potřeb. Tyto dotace mohou být účelové nebo neúčelové. Účelové dotace slouží na financování předem stanovených potřeb. Obce získávají účelové dotace na výkon přenesené i samostatné působnosti a na zabezpečování veřejných statků. O použití neúčelové dotace rozhodují obce samy. Mezi neinvestiční dotace patří příspěvek k částečné úhradě výdajů spojených s výkonem státní správy, jehož výše závisí na rozsahu přenesené působnosti a dotace na financování vybraných veřejných statků k zajištění jejich standardní úrovně na celém území státu. Obcím plynou do rozpočtů tyto dotace na financování veřejných statků (Peková, 2011):

- Příspěvek na školství, tj. na žáka mateřské, základní, speciální školy a víceletého gymnázia, které jsou zřizovány obcí.
- Dotace na vybraná zdravotnická zařízení, tj. na jedno lůžko v léčebných zařízeních, např. dětské domovy.
- Účelová investiční dotace na domy s pečovatelskou službou určená na financování výstavby v sociální péči.
- Na výkon zřizovatelských funkcí v kultuře a památkové péči.

Obce čerpají dotace na různé projekty. V některých případech je nutné, aby se obce podíleli svými zdroji, jedná se tzv. spoluúcast. Obec například získá prostřednictvím dotace 60 % finančních prostředků určených na financování projektu a zbylých 40 % musí uhradit ze svých zdrojů (Peková, 2004).

Obce čerpají dotace také z fondů Evropské unie. Tyto dotace jsou poskytovány na základě žádosti a jsou nenárokové. Při poskytnutí dotace z Evropské unie jsou dotace účelové a souvisí s konkrétními projekty, které musí zapadat do cílů politiky soudržnosti Evropské unie. Obcím jsou poskytovány dotace (Peková, 2011):

- schválené zákonem o státním rozpočtu,
- z kapitoly Všeobecná pokladní správa státního rozpočtu spravované Ministerstvem financí,

- z rezortních kapitol,
- ze státních fondů.

3.9.6 Návravné příjmy

Pokud nemají obce dostatek finančních prostředků na financování svých výdajů, mohou využít návratných příjmů, kterými jsou (Peková, 2011):

- krátkodobý úvěr se splatností do jednoho roku,
- střednědobý úvěr se splatností 4-5 let,
- dlouhodobý úvěr se splatností do deseti let,
- příjmy z emise obligací,
- návratné půjčky (návratné finanční výpomoci) od jiných subjektů rozpočtové soustavy.

Dlouhodobý úvěr čerpají obce při nedostatku vlastních finančních prostředků na financování investic. Pokud obec čerpá úvěr, platí vedle jistiny i úroky, které zatěžují rozpočty v dalším letech. Finanční prostředky jsou prostřednictvím úvěru čerpány na základě faktur za provedené investiční práce. O čerpání úvěru rozhoduje zastupitelstvo obce. Pro čerpání úvěr musí obec uzavřít úvěrovou smlouvu s peněžním ústavem a schválit umořovací plán splácení jistiny a úroků z úvěru. Obce se musí za úvěr zaručit. Obce mohou za úvěr ručit budoucími příjmy, majetkem nebo cennými papíry. Za závazky obcí neručí stát (Peková, Pilný, Jetmar, 2008).

3.10 Výdaje rozpočtu územní samosprávy – obce

Obce zabezpečují a financují veřejné statky pro své občany, což je důsledkem decentralizace veřejné správy, decentralizace netržních činností státu a posilování role územních samospráv. Velkou část výdajů rozpočtů obcí tvoří alokační výdaje na zabezpečování veřejných statků (Peková, Pilný, Jetmar, 2008).

3.10.1 Členění výdajů

1) plánované a neplánované

Z hlediska rozpočtového plánování jsou výdaje členěny na plánované a neplánované. Plánované výdaje se dají naplánovat a opakují se v jednotlivých rozpočtových obdobích, např. výdaje na provoz školských zařízení, na provoz vlastní správy nebo platy

zaměstnanců apod. U těchto výdajů lze zvažovat jejich objem a strukturu podle rozpočtového omezení, které je dána plánovanými běžnými příjmy. Naopak neplánované výdaje nelze naplánovat, jelikož jsou nahodilé a lze je jen velmi těžko odhadnout. Neplánovanými výdaji jsou např. výdaje spojené s živelnými pohromami. Jelikož nelze neplánované výdaje předvídat je nutné vytvářet rezervy na krytí těchto výdajů (Peková, 2011).

2) běžné a kapitálové

Z ekonomického hlediska se výdaje dělí na běžné a kapitálové. Běžné výdaje se v jednotlivých rozpočtových obdobích opakují a jsou určeny k financování pravidelně se opakujících potřeb v lokálním veřejném sektoru. Běžné výdaje jsou také nazývány jako provozní a neinvestiční, protože slouží k financování běžných provozních potřeb. Na druhé straně kapitálové výdaje jsou jednorázové, neopakují se a slouží k financování dlouhodobých investičních potřeb, které zasahují do více rozpočtových období, tj. nejsou součástí jen jednoho rozpočtového období. Kapitálovými výdaji jsou výdaje na pořízení investic (Peková, 2011).

3) nenávratné a návratné

Podle rozpočtové skladby se výdaje člení na nenávratné a návratné. Mezi návratné výdaje patří např. půjčky jiným subjektům z rozpočtové soustavy. Nenávratné výdaje jsou rozhodující a určeny na financování veřejných statků. Mezi nenávratné výdaje patří (Peková, 2011):

- transfery – dotace svým neziskovým organizacím, příspěvky nevládním soukromoprávním neziskovým organizacím,
- adresné dotace na spotřebu smíšených veřejných statků sociálně slabším občanům,
- dary,
- splátky jistin a placené úroky,
- placené daně,
- výdaje na pokuty,
- výdaje za zprostředkovatelské a podobné služby,
- výdaje na finanční investování.

4) alokační, redistribuční, stabilizační

Podle funkcí veřejných financí se výdaje pro účely ekonomické analýzy člení na alokační, redistribuční a stabilizační.

Alokační výdaje jsou na nákup služeb a na uhrazení ztráty vlastních podniků. Alokační výdaje jsou na zabezpečení čistých veřejných statků a smíšených veřejných statků. Výdaje na veřejné statky mají obligatorní (mandatorní) charakter, obec je musí na základě zákona uhradit. Mezi výdaje na zabezpečení čistých veřejných statků patří (Peková, Pilný, Jetmar, 2008):

- výdaje na zajištění veřejného pořádku a bezpečnosti,
- výdaje na veřejné osvětlení,
- výdaje na veřejné komunikace,
- výdaje na veřejnou zeleň,
- výdaje na předcházení a likvidaci možných negativních externalit, např. výstavba a provoz čistíček odpadních vod, třídění a likvidace odpadů,
- výdaje na vlastní správu a samosprávu.

Spotřeba smíšených veřejných statků je fakultativní, záleží tedy na občanovi, zda bude tyto statky využívat, např. hromadná doprava. Náklady na smíšené statky hradí zcela nebo zčásti občan formou uživatelských poplatků. Výdaje na zabezpečení smíšených veřejných statků jsou (Peková, 2011):

- výdaje na vzdělání,
- výdaje na financování výdajových programů, např. výdaje na péči o zdravotně postižené, výdaje na programy zlepšení péče o zdraví včetně prevence,
- výdaje na financování statků s tržním selháním, např. hromadná doprava.

Výše alokačních výdajů závisí na rozsahu lokálního veřejného sektoru a rozsahu odpovědnosti a pravomoci za zabezpečování národních veřejných statků. Struktura a objem veřejných statků a výdajů spojených s pořízením těchto statků jsou ovlivňovány preferencemi obyvatelstva a ochotou obyvatel přispívat k financování veřejných statků místními daněmi a uživatelskými poplatky. Alokační výdaje mají i určité stabilizující a regulační účinky, např. při nákupu veřejných statků od soukromých firem působí územní samospráva na poptávku i nabídku a ovlivňuje tak růst pracovních příležitostí a stabilizaci lokální zaměstnanosti (Peková, 2011).

Mezi redistribuční výdaje patří sociální výdaje jako peněžní transfery obyvatelstvu, např. výdaje na doplňkové mimořádné sociální výpomoci a dávky, příspěvky k nájemnému sociálně slabším skupinám. Sociální transfery jsou nenárokovatelné a doplňkové. Rozhodující část sociálních dávek je poskytována ze státního rozpočtu. Redistribuční výdaje jsou (Peková, Pilný, Jetmar, 2008):

- přímé adresné dotace sociálně slabším občanům,
- adresné sociální výpomoci nižším příjmovým kategoriím,
- dotace soukromým podnikatelům na podporu podnikání,
- dary,
- pokuty a jiné sankční platby hrazené obcemi,
- placené daně obcemi.

V rámci stabilizační funkce podporují obce vytváření pracovních příležitostí a zvýšení zaměstnanosti, nebo vytvářejí pracovní příležitosti rozšířením veřejně prospěšných prací nebo vlastním podnikáním. Při zvyšování zaměstnanosti jsou sníženy dopady nezaměstnanosti např. kriminalita, drogová závislost. Důležité je komunitní plánování obcí věnující pozornost rozvoji péče a službám pro ohrožené skupiny obyvatel. Toto komunitní plánování vyžaduje finanční prostředky (Peková, 2011).

Výdaje územních rozpočtů se také člení na (Peková, 2011):

- výdaje na financování vlastní činnosti,
- výdaje ve formě nenávratných dotací a návratných finančních výpomocí,
- výdaje z titulu plnění uzavřených smluv, např. úvěrových,
- výdaje na finančním trhu, např. emise komunálních obligací,
- výdaje na příspěvky při sdružování, např. při členství v dobrovolném svazku obcí.

3.11 Soustava informativních a monitorujících ukazatelů (SIMU)

Od roku 2009 provádí Ministerstvo financí (MF) monitoring hospodaření obcí. Monitoring provádí Ministerstvo financí na základě Usnesení vlády České republiky ze dne 12. listopadu 2008 č. 1395 o monitoringu hospodaření obcí a zrušení usnesení vlády ze dne 14. dubna 2004 č. 346, o Regulaci zadluženosti obcí a krajů pomocí ukazatele dluhové služby. Výpočet soustavy informativních a monitorujících ukazatelů za všechny obce a jimi zřízené příspěvkové organizace a vyhodnocení výsledků výpočtu se provádí každoročně. Výpočet se provádí z údajů k 31.12. příslušného roku. Ministerstvo financí je

povinnou nejpozději k 30. září každého kalendářního roku informovat vládu o výsledcích monitoringu hospodaření obcí (mfcr.cz, 2008, 2018).

Mezi informativní ukazatele, kterých je 16 patří (mfcr.cz, 2008, 2018):

- Počet obyvatel,
- Příjem celkem (po konsolidaci),
- Úroky,
- Uhrazené splátky dluhopisů a půjčených prostředků,
- Dluhová služba celkem,
- Ukazatel dluhové služby (v %),
- Aktiva celkem,
- Cizí zdroje,
- Stav na bankovních účtech celkem,
- Úvěry a komunální odpisy,
- Přijaté návratné finanční výpomoci a ostatní dluhy,
- Zadluženost celkem,
- Podíl zadluženosti na cizích zdrojích (v %),
- 8-leté saldo,
- Oběžná aktiva,
- Krátkodobé závazky.

Monitorující ukazatele jsou dva: podíl cizích zdrojů k celkovým (v %) a celková (běžná) likvidita.

Ministerstvo financí po výpočtu a vyhodnocení výsledků monitoringu musí oslovit dopisem ministra financí ty obce, jejichž ukazatel celkové likvidity je k 31.12. sledovaného roku v intervalu $<0; 1>$ a zároveň podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům je vyšší než 25 %. Obce jsou dopisem požádány o zdůvodnění stavu a o stanovisko zastupitelstva obce. U obcí, jejichž ukazatel celkové likvidity se pohybuje v intervalu $<0; 1>$ Ministerstvo financí vyhodnotí hospodaření. Pozornost je věnována těm obcím, které se u ukazatele celkové likvidity pohybují v intervalu $<0; 1>$ opakovaně. Pokud jsou u obcí i po vyhodnocení všech dostupných podkladů identifikovány vážné problémy s platební schopností, Ministerstvo financí ve spolupráci s Ministerstvem vnitra nabízí pomoc, kterou je analýza vzniklých problémů a návrh doporučení postupu při řešení problémů (mfcr.cz, 2008, 2018).

Od roku 2017 navazuje na Monitoring hospodaření obcí nahrazen Monitoring hospodaření územních samosprávných celků. Ministerstvo financí provedlo od roku 2017 změnu v metodice monitoringu hospodaření obcí. Došlo ke zrušení Usnesení vlády České republiky ze dne 12. listopadu 2008 č. 1395 a k přijetí nového Usnesení vlády České republiky ze dne 23. října 2017 č. 742 o monitoringů hospodaření územních samosprávných celků. Přijetí nového usnesení došlo k souladu se zákonem č. 23/2017 Sb., o pravidlech rozpočtové odpovědnosti s účinností od 21. února 2017. Mezi monitorující ukazatele bylo přidáno pravidlo rozpočtové odpovědnosti pro územně samosprávné celky. Pravidlo rozpočtové odpovědnosti se týká obcí a krajů bez jejich příspěvkových organizací. Tento ukazatel je považován za primární a ostatní ukazatele mu byly přizpůsobeny. Do monitoringu byly tedy nově zahrnuty kraje a příspěvkové organizace byly vyloučeny (mfc.r.cz, 2008, 2018).

Přehled informativních a monitorujících ukazatelů zahrnuje následující tabulka (Tabulka 2). Součástí tabulky je také zdroj údajů, tzn. kde najdeme hodnotu informativních ukazatelů, a způsob výpočtu těch ukazatelů, které získáme výpočtem z jiných ukazatelů.

Tabulka 2: Přehled informativních a monitorujících ukazatelů

Číslo ukazatele	Ukazatel	Zdroj údajů; způsob výpočtu
1	Počet obyvatel	Český statistický úřad
2	Příjem celkem (po konsolidaci)	Výkaz FIN 2-12 M
3	Úroky	Výkaz FIN 2-12 M
4	Uhrazené splátky dluhopisů a půjčených prostředků	Výkaz FIN 2-12 M
5	Dluhová služba celkem	Součet ukazatelů 3 a 4
6	Ukazatel Dluhové služby (%)	Podíl ukazatelů 5 a 2
7	Stav na bankovních účtech celkem (Brutto)	Rozvaha, sloupec Běžné období
8	Stav na bankovních účtech zřízených PO (Brutto)	Rozvaha PO, sloupec Běžné období
9	Zadluženost celkem	Rozvaha, sloupec Běžné období
10	Podíl zadluženosti na cizích zdrojích (%)	Podíl ukazatelů 9 a 13
11	Průměr příjmů za poslední 4 roky	Výkaz FIN 2-12 M – průměr ukazatele 2 za poslední 4 roky
12	8-leté saldo	Výkaz FIN 2-12 M – součet výsledků za posledních 8 let
13	Cizí zdroje (Netto)	Rozvaha, sloupec Běžné období
14	Oběžná aktiva (Netto)	Rozvaha, sloupec Běžné období
15	Krátkodobé závazky (Netto)	Rozvaha, sloupec Běžné období
16	Aktiva celkem (Brutto)	Rozvaha, sloupec Běžné období
17	Pravidlo rozpočtové odpovědnosti (%)	Podíl ukazatelů 9 a 11
18	Podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům (%)	Podíl ukazatelů 13 a 16
19	Celková likvidita	Podíl ukazatelů 14 a 15

Zdroj: mfer.cz, 2008, 2018

Jak již bylo zmíněno od roku 2017 jsou informativní ukazatelé přizpůsobeny pro výpočet pravidla rozpočtové odpovědnosti. Z toho důvodu byly mezi informativní ukazatele přiřazeny ukazatelé Průměr příjmů za poslední 4 roky a Stav na bankovních účtech zřízených příspěvkových organizací. Naopak z informativních ukazatelů byly odstraněny ukazatelé Podíl zadluženosti na cizích zdrojích a 8-leté saldo.

Monitorujícím ukazatelem je Pravidlo rozpočtové odpovědnosti, Podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům a Celková likvidita. Hodnota ukazatele Pravidlo rozpočtové odpovědnosti se vypočítá jako podíl dluhu k průměru příjmů za poslední 4 roky a neměla by překročit 60 %. Ukazatel Podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům zachycuje míru zadlužení majetku daného územně samosprávného celku, říká, jaký podíl aktiv je kryt cizími zdroji. Hodnota tohoto ukazatele by neměla být vyšší než 25 %. Celková likvidita se vypočítá jako podíl oběžných aktiv a krátkodobých závazků. Hodnota tohoto ukazatele by neměla být nižší než 1. Pokud je hodnota nižší než 1 znamená to, že obec není schopna platit své krátkodobé závazky a dostává se do platební neschopnosti. V případě překročení hranic u všech tří ukazatelů současně je obec vystavena možnému riziku hospodářských problémů. Neznamená to však je obec v tíživé finanční situaci (mfcr.cz, 2008, 2018).

4 Praktická část

Praktická část zahrnuje představení Obce Velká Losenice a Města Žďár nad Sázavou, analýzu jejich hospodaření v letech 2015-2019 a porovnání hospodaření vybraných municipalit. V praktické části jsou zpracovány výsledky anketního šetření.

4.1 Představení Obce Velká Losenice

Obec Velká Losenice leží v okrese Žďár nad Sázavou, v kraji Vysočina. Obec se skládá ze dvou částí: Velké Losenice a Pořežina. Katastrální výměra Velké Losenice je 1 204 ha a katastrální výměra Pořežina je 286 ha. Ve Velké Losenici a Pořežíně žije celkem (k 31. 12. 2019) 1217 obyvatel, z toho 613 mužů a 604 žen, průměrný věk obyvatel je 37 let (loosenice.cz, 2020).

Obec Velká Losenice je orgánem veřejné moci. Obec je od 1. 7. 2009 čtvrtletním plátcem DPH a měsíčně podává kontrolní hlášení. Mezi ekonomické činnosti obce dle klasifikace ekonomických činností CZ-NACE patří všeobecné činnosti veřejné správy, činnosti související s pozemní dopravou, stravování v restauracích, u stánků a v mobilních zařízeních a překladatelské a tlumočnické činnosti (ARES, 2020).

Od roku 1994 má Obec Velká Losenice živnostenské oprávnění. Předmětem podnikání je výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona. Toto živnostenské oprávnění se vztahuje na obory činnosti (Živnostenský rejstřík, 2020):

- vydavatelské činnosti, polygrafická výroba, knihařské a kopírovací práce,
- povrchové úpravy a svařování kovů a dalších materiálů,
- provozování vodovodů a kanalizací a úprava a rozvod vody,
- velkoobchod a maloobchod,
- ubytovací služby,
- provozování kulturních, kulturně-vzdělávacích a zábavních zařízení, pořádání kulturních produkcí, zábav, výstav, veletrhů, přehlídek, prodejních a obdobných akcí,
- poskytování technických služeb.

Obec vykonává také ekonomickou činnost, do které patří lesní hospodářství a jiné činnosti v oblasti lesnictví a shromažďování, úprava a rozvod vody, odvod odpadní vody (kanalizace) a provozování čističky odpadních vod (ČOV). Obci plynou příjmy z lesního

hospodářství z prodeje dřeva a z pronájmu lesů. Díky dohodě s Lesním družstvem obcí jsou příjmy z pronájmu lesů osvobozeny od DPH. Příjmy z vodního hospodářství jsou vybrané poplatky od občanů a firem sídlících v obci za spotřebovanou vodu, tj. vodné, a za odvod odpadní vody, tj. stočné. Obec vlastní dva vodojemy, které provozuje a shromažďuje a upravuje v nich vodu. Voda je z vodojemů přiváděna pomocí vodovodu, jehož vlastníkem je obec, do jednotlivých domů v obci. Obec je také vlastníkem a spravovatelem kanalizace a čističky odpadních vod. Z jednotlivých domů je odpadní voda odváděna kanalizací do čističky odpadních vod. Vodní hospodářství ale také představuje pro obec výdaje. Výdaje spojené s vodním hospodářstvím jsou na provoz čističky odpadních vod, plat zaměstnance, který má na starosti celé vodní hospodářství v obci, tj. vodojemy, vodovod, kanalizace, a především čističku odpadních vod. Jelikož je čistička odpadních vod poháněna elektrickou energií, velké výdaje jsou také za energii.

Obec Velká Losenice je členem několika svazků, mezi které patří Svazek obcí pod Peperkem, kde má obec podíl ve výši 25 %. Ve Svazku obcí Přibyslavská má Obec Velká Losenice podíl ve výši 4,76 %. Obec je také členem Lesního družstva obcí Přibyslav (LDO) s podílem 5,07 % (36 podílů), celkový členský vklad je ve výši 2 093 048 Kč. Obec Velká Losenice vlastní lesy o celkové výměře 1 039 763 m², které pronajímá lesnímu družstvu. LDO Přibyslav pronajaté lesy spravuje a platí za ně obci nájemné. Nájemné je placeno ve čtyřech splátkách ročně. Za jeden podíl je obci vyplaceno 12 000 Kč (tedy 36 x 12 000 Kč). Pátou splátkou je podíl na zisku. Dále je Obec Velká Losenice členem MAS Havlíčkův kraj, o. p. s. (Zpráva k závěrečnému účtu obce Velká Losenice za rok 2019, 2020).

4.1.1 Zřizované organizace

Příspěvkovou organizací Obce Velká Losenice je Základní škola a Mateřská škola Velká Losenice, která byla zřízena zřizovací listinou.

Obec Velká Losenice má také své organizační složky, kterými jsou jednotky sboru dobrovolných hasičů (JSDH) Velká Losenice a Pořežín zřízeny zřizovací listinou. Výdaje organizačních složek jsou financovány z rozpočtu obce.

Další organizační složkou Obce Velká Losenice je Knihovna a informační centrum Velká Losenice zřízena na základě zřizovací listiny.

4.1.2 Orgány obce

Zastupitelstvo obce

Zastupitelstvo obce je nejvyšším orgánem obce a skládá se z členů zastupitelstva, ti jsou voleni v komunálních volbách na čtyřleté období. Ve Velké Losenice tvoří zastupitelstvo obce 15 členů (Zpráva k závěrečnému účtu obce Velká Losenice za rok 2019, 2020).

Rada obce

Rada obce je výkonným orgánem obce a odpovídá zastupitelstvu obce. Radu Obce Velká Losenice tvoří 5 členů volených z členů zastupitelstva obce, tj. starosta obce, místostarosta a členové rady. Starostou obce je od roku 2018 Bc. Svatopluk Klusáček. Ve sledovaném období 2015-2019 tedy došlo ke změně obsazení funkce starosty obce. Před současným starostou byl od roku 1998 starostou obce Miloslav Černý (Zpráva k závěrečnému účtu obce Velká Losenice za rok 2019, 2020).

Výbory, komise

Obec Velká Losenice zřizuje povinně ze zákona finanční a kontrolní výbor. Finanční výbor tvoří tři členové, v jejichž čele je předseda. Finanční výbor kontroluje hospodaření s majetkem a finančními prostředky obce a dále plní úkoly, které mu zadá zastupitelstvo obce. Kontrolní výbor tvoří také tři členové, v čele s předsedou výboru. Úkolem kontrolního výboru je kontrolovat plnění usnesení zastupitelstva a rady obce, zda ostatní výbory a obecní úřad dodržují právní předpisy. Kontrolní výbor také plní úkoly zadané zastupitelstvem obce (Zpráva k závěrečnému účtu obce Velká Losenice za rok 2019, 2020).

Obec Velká Losenice má zřízenou majetkovou a bytovou komisi. Majetková komise tvoří tři členové. Bytová komise je tvořena pěti členy. V čele komisí stojí předsedové (Zpráva k závěrečnému účtu obce Velká Losenice za rok 2019, 2020).

Obecní úřad

Obecní úřad je tvořen starostou, místostarostou a zaměstnanci zařazenými do obecního úřadu, kteří jsou dva – úředník obecního úřadu a účetní (Zpráva k závěrečnému účtu obce Velká Losenice za rok 2019, 2020).

4.1.3 Obecně závazné vyhlášky

Zastupitelstvo Obce Velká Losenice vydalo následující obecně závazné vyhlášky, kterými se musí občané obce řídit. Obecně závazné vyhlášky Obce Velká Losenice mohou občané

najít na webových stránkách obce nebo na obecním úřadu. Obecně závazné vyhlášky obce Velká Losenice (Zpráva k závěrečnému účtu obce Velká Losenice za rok 2019, 2020):

- Obecně závazná vyhláška o místních poplatcích,
- Pravidla pro pohyb psů na veřejném prostranství,
- Obecně závazná vyhláška, kterou se mění a doplňuje Obecně závazná vyhláška Obce Velká Losenice o místních poplatcích č. 2/2010,
- Požární řád obce,
- Obecně závazná vyhlášky o stanovení systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů a nakládání se stavebním odpadem na území obce Velká Losenice,
- Obecně závazná vyhláška o místním poplatku za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů.

4.1.4 Fondy

Od roku 2019 má Obec Velká Losenice zřízen Fond obnovy vodovodu a kanalizace. Zásady tvorby a použití tohoto fondu schválilo zastupitelstvo obce na svém jednání. K tomuto fondu byl zřízen běžný účet, ke kterému byl zřízen spořicí účet (Zpráva k závěrečnému účtu obce Velká Losenice za rok 2019, 2020).

4.2 Představení Města Žďár nad Sázavou

Město leží na hranicích Čech a Moravy v krajině Českomoravské vrchoviny a nachází se v chráněné krajinné oblasti Žďárské vrchy. Město se dělí na městské části, kterými jsou Žďár nad Sázavou 1-8, Mělkovice, Radonín, Stržanov a Veselíčko. Celková rozloha je 3706 ha. Ve Žďáře nad Sázavou žije 20 769 obyvatel (k 1. 1. 2020) a průměrný věk obyvatel je 41,4 let (zdarns.cz, 2015).

Historie města, která spadá až do 13. století, je spjata s rozvojem kláštera. Přestavbu kláštera do dnešní podoby navrhl architekt Jan Blažej Santini Aichel, stejně tak poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře. Tento kostel je od roku 1994 na seznamu světového dědictví UNESCO. Na přelomu stolení zde vznikla např. železnice a mnoho průmyslových podniků, díky kterým vzrostl počet obyvatel (zdarns.cz, 2015).

Město Žďár nad Sázavou je od 1. 1. 2009 plátcem DPH. Město má v klasifikaci ekonomických činností CZ-NACE dle výpisu z Registru ekonomických subjektů ČSÚ

v ARES všeobecné činnosti veřejné správy, ostatní maloobchod v nesespecializovaných prodejnách, činnosti související s pozemní dopravou a univerzální administrativní činnosti (ARES, 2020).

Dle výpisu ze Živnostenského rejstříku má město živnostenské oprávnění na předmět podnikání Výroba, obchod a služby neuvedené v přílohách 1 až 3 živnostenského zákona, které zahrnuje obory činnosti (Živnostenský rejstřík, 2020):

- vydavatelské činnosti, polygrafická výroba, knihařské a kopírovací práce,
- velkoobchod a maloobchod,
- skladování, balení zboží, manipulace s nákladem a technické činnosti v dopravě.

4.2.1 Zřizované organizace

Město Žďár nad Sázavou je zřizovatelem příspěvkových organizací, jejichž provoz je částečně financován z rozpočtu města a částečně z výnosů z provozu činnosti příspěvkových organizací (tržby z provozní činnosti). Město zřizuje tyto příspěvkové organizace (zdarns.cz, 2015):

- Active – středisko volného času,
- SPORTIS,
- Knihovna Matěje Josefa Sychry,
- Kultura Žďár,
- Poliklinika Žďár nad Sázavou,
- Sociální služby města Žďár nad Sázavou,
- Základní škola Žďár nad Sázavou, Komenského 2,
- Základní škola Žďár nad Sázavou, Komenského 6,
- Základní škola Žďár nad Sázavou, Švermova 4,
- Základní škola Žďár nad Sázavou, Palachova 2189/35,
- Základní umělecká škola Františka Drdly, Žďár nad Sázavou
- Mateřská škola Žďár nad Sázavou.

Organizační složkou města je Technická správa budov města, Městská policie, Regionální muzeum města Žďáru nad Sázavou a jednotka sboru dobrovolných hasičů Žďár nad Sázavou 2 – Zámek (zdarns.cz, 2015).

4.2.2 Orgány města

Zastupitelstvo, rada, výbory a komise

Zastupitelstvo, které je nejvyšším orgánem města, má 27 členů. Zastupitelstvo ze svých řad volí radu města, která má ve Žďáře nad Sázavou 9 členů. Ze zákona město povinně zřizuje finanční a kontrolní výbor. Finanční výbor, který má na starosti kontrolu hospodaření, má 10 členů, v jehož čele stojí předseda, který musí být členem zastupitelstva. Kontrolu usnesení zastupitelstva a rady má na starosti kontrolní výbor, který se skládá z 12 členů, v jeho čele stojí předseda, který musí být stejně jako u kontrolního výboru členem zastupitelstva. Město Žďár nad Sázavou zřizuje navíc Výbor pro udělování ocenění města Žďáru nad Sázavou. Město zřizuje následující komise (zdarns.cz, 2015):

- bytová komise,
- kulturní komise,
- komise komunálu a životního prostředí,
- komise pro sport a volný čas,
- komise pro regionální a mezinárodní spolupráci,
- komise rozvoje města,
- komise prarodinných aktivit, sociální a zdravotní.

Starosta a místostarostové

Starostou města je Ing. Martin Mrkos, který plní úkoly v samostatné působnosti, garanci a koordinaci činností v oblastech projektového, dotačního a grantového financování, finanční kontroly a auditu, městské policie, správy majetku města a další (zdarns.cz, 2015). Místostarostou města je Ing. Josef Klement, který plní úkoly v samostatné působnosti a koordinaci činností v oblastech rozpočtu a finančního řízení, v oblasti sociální a školství, spolupráce s nestátními neziskovými organizacemi a příspěvkovými organizacemi Základní školy a další (zdarns.cz, 2015).

Místostarostkou je Mgr. Ludmila Řezníčková, která plní úkoly v oblastech regionální a mezinárodní spolupráce, komunálních služeb, životního prostředí, kultury, koordinace činností s ostatními příspěvkovými organizacemi a další (zdarns.cz, 2015).

Město Žďár nad Sázavou má dále osadní výbory pro své místní části Mělkovice, Radonín, Stržanov a Veselíčko. Osadní výbor představuje rozpočtovou položku, která shromažďuje finanční prostředky města, ty jsou dále poskytovány jednotlivým osadním výborům. Osadní výbory využívají přidělené finanční prostředky na komunitní život a zachování

tradic. Z této rozpočtové položky mohou být hrazeny např. výdaje na nákup materiálu na účel dané akce, tiskové materiály, ochranné pracovní pomůcky, likvidace odpadu a další. Zdroje se skládají z přidělu z rozpočtu ve výši 333 Kč na obyvatele a jiných prostředků, kterými mohou být účelově určené dary a příspěvky od jiných subjektů (zdarns.cz, 2015).

Městský úřad Žďár nad Sázavou

Městský úřad ve Žďáře nad Sázavou je úřad obce s rozšířenou působností. Je orgánem obce a vykonává působnosti v oblasti (zdarns.cz, 2015):

- samosprávy dle zákona č. 128/2000 Sb. o obcích – v této oblasti jsou to činnosti jako např. správa vlastního majetku, rozpočet, komunální a veřejné služby,
- přeneseného výkonu státní správy dle zvláštních zákonů a předpisů – stavební úřad, živnostenský úřad, životní prostředí, registr vozidel a řidičů, občanské a cestovní doklady, matrika atd.

Úřad obce s rozšířenou působností (ORP) má svůj správní obvod, který tvoří území města Žďáru nad Sázavou a 47 okolních obcí, což je cca 43 000 obyvatel. Na úřadu pracuje 121 zaměstnanců. Úřad je umístěn ve 2 budovách, které byly získány v roce 2002 bezúplatným převodem od státu. Úřad tvoří 1 úsek – Úsek tajemníka a správy MěÚ, 3 oddělení – Oddělení projektů a marketingu, Oddělení finanční kontroly a interního auditu, Oddělení informatiky a 10 odborů (zdarns.cz, 2015):

- Odbor finanční,
- Odbor sociální,
- Odbor školství, kultury a sportu,
- Odbor rozvoje a územního plánování,
- Odbor majetkoprávní,
- Odbor komunálních služeb,
- Odbor životního prostředí,
- Odbor dopravy,
- Odbor stavební,
- Odbor občansko-správní a obecní živnostenský úřad.

4.3 Analýza hospodaření

Analýza hospodaření Obce Velká Losenice a Města Žďár nad Sázavou je provedena ve sledovaném období let 2015-2019. Analýzu hospodaření každé municipality lze rozdělit na

několik částí. V první části je porovnání schváleného rozpočtu a skutečného rozpočtu. Schválený rozpočet je rozpočet, který byl plánovaný již v předchozím roku rozpočtového období. Skutečným rozpočtem se rozumí rozpočet, kterého bylo skutečně dosaženo na konci rozpočtového období, tzn. příjmy a výdaje skutečného rozpočtu se liší od schváleného rozpočtu, jelikož bylo dosaženo nižších nebo vyšších příjmů a výdajů oproti schválenému rozpočtu. Skutečnost je jiná, než se předpokládalo. První část obsahuje saldo příjmů a výdajů tedy rozdíl mezi příjmy a výdaji, z čehož vyplývá, zda bylo dosaženo přebytku v rozpočtu nebo schodku. Třída 8 – Financování říká, jak byl přebytek využit nebo jakým způsobem byl kryt schodek rozpočtu. Tím, že je rozdíl mezi příjmy a výdaji (přebytek/schodek) přiřazen do třídy 8 – Financování, je rozpočet vyrovnán, tzn. na konci rozpočtového období se příjmy a výdaje rovnají. Další částí analýzy hospodaření je analýza příjmů dle druhového třídění. Dle druhového třídění jsou rozlišovány daňové příjmy, nedaňové příjmy, kapitálové příjmy a přijaté transfery. Jednotlivé příjmy jsou následně dle jednotlivých let sledovaného období okomentovány. Za analýzou příjmů následuje analýza výdajů. Analýza výdajů se dělí na analýzu výdajů dle druhového třídění a analýzu výdajů dle odvětvového třídění. V analýze výdajů dle druhového třídění jsou porovnány výdaje jednotlivých let a běžné a kapitálové výdaje. V analýze výdajů dle odvětví je proveden rozbor jednotlivých let sledovaného období, ve kterém jsou vysvětleny výdaje jednotlivých odvětví s rozdělením na běžné a kapitálové výdaje. Součástí analýzy hospodaření je také Soustava informativních a monitorujících ukazatelů, kde jsou zhodnoceny monitorující ukazatelé. Na závěr dochází k porovnání hospodaření obou municipalit.

4.4 Analýza hospodaření Obce Velká Losenice v letech 2015-2019

Analýza hospodaření Obce Velká Losenice je zpracována na základě informací o rozpočtu obce dostupných v aplikaci Monitor (monitor.statnipokladna.cz, 2020) a na webových stránkách obce (losenice.cz, 2020).

Přehled schváleného rozpočtu, který byl plánován, a skutečného rozpočtu, kterého se ve skutečnosti na konci rozpočtového období dosáhlo obsahuje následující tabulka (Tabulka 3). Tabulka zahrnuje příjmy a výdaje pro každý rok sledovaného období, saldo příjmů a výdajů a financování.

Tabulka 3: Přehled schválených a skutečných rozpočtů v letech 2015-2019 Obce Velká Losenice

Rozpočty	2015	2016	2017	2018	2019
Schválený rozpočet					
Příjmy	21 935 306	18 431 700	20 809 500	23 245 500	24 779 000
Výdaje	20 956 306	21 843 700	20 221 500	32 157 500	24 191 000
Saldo příjmů a výdajů	979 000	-3 412 000	588 000	-8 912 000	588 000
Financování	-979 000	3 412 000	-588 000	8 912 000	588 000
Skutečný rozpočet					
Příjmy	34 635 229	27 245 418	26 920 096	29 121 830	38 129 210
Výdaje	26 778 832	28 779 130	19 441 029	38 305 196	27 876 131
Saldo příjmů a výdajů	7 856 397	-1 533 712	7 479 066	-9 183 366	10 253 079
Financování	-7 856 397	1 533 712	-7 479 066	9 183 366	10 253 079

Zdroj: monitor.statnipokladna.cz, 2020

Jak ukazuje tabulka, v letech 2015, 2017 a 2019 byl plánovaný přebytkový rozpočet, bylo tomu, tak i na konci rozpočtových období (skutečný rozpočet). V roce 2015 bylo ve schváleném rozpočtu plánováno využít přebytek na splátku úvěru. Obec čerpala úvěr v roce 2014 v celkové výši 11 041 053 Kč. Úvěr byl čerpán na dofinancování investičních akcí Modernizace a zkvalitnění výuky ZŠ a MŠ Velká Losenice a Rekonstrukce a intenzifikace ČOV (čistička odpadních vod) Velká Losenice. Budova základní školy byla rozšířena o nové třídy, ve kterých probíhá výuka odborných předmětů. Budova čističky odpadních vod byla zrekonstruována a byla navýšena kapacita a výkonnost čističky odpadních vod. Kapacitu a výkonnost čističky odpadních vod bylo nutné navýšit z důvodu rostoucího počtu obyvatel v obci, čímž se zvyšuje množství odpadní vody. Díky dotacím čerpaných na tyto akce se obci v témže roce podařilo část úvěru splatit mimořádnou splátkou ve výši 4 500 000 Kč. Z celkové částky úvěru bylo na Modernizaci a zkvalitnění výuky ZŠ a MŠ Velká Losenice čerpáno 6 400 000 Kč. Úvěr bude splacen v roce 2024 v měsíčních splátkách ve výši 49 000 Kč. Přebytek plánovaného rozpočtu byl ve výši 979 000 Kč. Skutečný přebytek na konci rozpočtového období dosáhl výše 7 856 397 Kč. Rozdíl oproti plánovanému přebytku byl způsoben čerpáním dotací, kdy obec na dotacích čerpala o 7 666 600 Kč více než bylo plánováno. Na splátku úvěrů bylo z přebytku využito 2 050 000 Kč. Zbytek přebytku, tj. částka 5 806 397 Kč připadla do položky 8115 – Změna stavu krátkodobých prostředků na bankovních účtech. Stav bankovních účtů byl tak navýšen o tuto částku. Na rok 2017 a 2019 byl plánovaný přebytek 588 000 Kč, tento

přebytek měl být využit na splátku úvěru čerpaného na Modernizaci a zkvalitnění výuky ZŠ a MŠ Velká Losenice. V roce 2017 byl skutečný přebytek 7 479 066 Kč, z toho 588 000 Kč bylo využito na splátku úvěru tak, jak bylo plánováno. Zbýlá část přebytku ve výši 6 891 066 Kč byla převedena na bankovní účty. V roce 2019 byl skutečný přebytek 10 253 079 Kč, z toho 588 000 Kč bylo využito na splátku úvěru a 9 665 079 Kč bylo převedeno na bankovní účty. Rozdíl přebytků v roce 2017 a 2019 oproti schválenému rozpočtu byl způsoben vyšší částkou přijatých transferů.

Pro rok 2016 a 2018 byl zastupitelstvem obce schválen schodkový rozpočet. Na konci rozpočtových období byl rozpočet skutečně schodkový. V roce 2016 byl dosažený schodek o 1 878 288 Kč nižší, než bylo plánováno. Nižšího schodku bylo dosaženo díky vyšším příjmům o 8 813 718 Kč, i přestože byly skutečné výdaje v tomto roce o 6 935 430 Kč vyšší, než bylo plánováno. Naopak tomu bylo v roce 2018, kdy byl skutečný schodek o 271 366 Kč vyšší než schválený schodek. Vyšší schodek byl způsoben zvýšením výdajů o 6 148 696 Kč oproti schválenému rozpočtu. Došlo i k zvýšení příjmů a to o 5 876 330 Kč. Zvýšení výdajů však bylo o 271 366 Kč vyšší než zvýšení příjmů, o tuto částku je z tohoto důvodu vyšší skutečný schodek oproti plánovanému. Schodek byl v roce 2016 a 2018 kryt snížením stavu peněžních prostředků na bankovním účtu. V roce 2016 byl stav bankovního účtu snížen o 2 121 712 Kč a v roce 2018 o 9 771 366 Kč. Z toho byl v každém roce uhrazen úvěr, splátka činila 588 000 Kč.

4.4.1 Analýza příjmů

Jednotlivé příjmy dle druhového třídění v období 2015-2019 Obce Velká Losenice zahrnuje následující tabulka (Tabulka 4).

Tabulka 4: Přehled příjmů dle druhového třídění v letech 2015-2019 Obce Velká Losenice

Příjmy	2015	2016	2017	2018	2019
Daňové příjmy	14 866 687	16 246 843	17 925 744	20 024 228	21 835 909
Nedaňové příjmy	5 639 133	6 602 657	6 045 085	6 359 811	5 487 790
Kapitálové příjmy	35 802	86 701	105 796	925 989	36 923
Přijaté transfery	14 093 606	4 309 217	2 843 471	1 811 801	10 768 587
Příjmy celkem	34 635 229	27 245 418	26 920 096	29 121 830	38 129 210

Zdroj: monitor.statnipokladna.cz, 2020

Dle druhového třídění se příjmy dělí na daňové, nedaňové, kapitálové a přijaté transfery. Nejvyšší jsou příjmy daňové, a to ve všech letech sledovaného období. Během sledovaného období se výše daňových příjmů každoročně zvyšovala. Daňové příjmy se dle druhového třídění dále dělí na daně z příjmů, zisku a kapitálových výnosů, daně ze zboží a služeb v tuzemsku (DPH), daně a poplatky z vybraných činností a služeb a majetkové daně (daň z nemovitých věcí). Z daňových příjmů tvoří největší podíl daně z příjmů, zisku a kapitálových výnosů a daně ze zboží a služeb v tuzemsku. Daně z příjmů, zisku a kapitálových výnosů tvoří daně z příjmů fyzických a právnických osob. Nejvyššími příjmy jsou daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a daně z příjmů právnických osob. Tyto daně jsou daněmi tzv. sdílenými, kdy do rozpočtu obcí plyne určité procento příjmů z celostátního výnosu. Daní ze zboží a služeb v tuzemsku je daň z přidané hodnoty, která je také daní sdílenou. Nejvíce tedy do rozpočtu obce přispívají daně z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti, daně z příjmů právnických osob a daně ze zboží a služeb v tuzemsku, ve celém sledovaném období.

Druhými nejvyššími příjmy byly v letech 2016-2018 nedaňové příjmy. Mezi nedaňové příjmy patří příjmy z vlastní činnosti a odvody přebytků organizací s přímým vztahem a příjmy z prodeje nekapitálového majetku a ostatní nedaňové příjmy. Největšími nedaňovými příjmy jsou v Obci Velká Losenice příjmy z vlastní činnosti – položka 2111 Příjmy z poskytování služeb a výrobků a příjmy z pronájmu majetku – položka 2132 Příjmy z pronájmu ostatních nemovitých a jejich částí. V letech 2015 a 2019 byly druhým nejvyšším příjmem do rozpočtu obce přijaté transfery. V roce 2015 čerpala obec dotace ve výši 14 093 606 Kč, z toho 10 475 241 Kč čerpala obec od Kraje Vysočina na akci Modernizace a zkvalitnění výuky ZŠ a MŠ Velká Losenice. Neinvestiční přijaté transfery byly čerpány ve výši 1 381 642 Kč. V roce 2019 byly přijaté transfery ve výši 10 768 587 Kč.

Kapitálové příjmy jsou ve všech letech sledovaného období nejnižšími příjmy plynoucími do rozpočtu obce. Největší část kapitálových příjmů tvoří v letech 2015, 2016 a 2018 příjmy z prodeje pozemků. V roce 2018 byly kapitálové příjmy za celé období nejvyšší. V tomto roce získala obec příjmy z prodeje pozemků ve výši 786 853 Kč, což je 84,97 % z celkových kapitálových příjmů. Nejvyššími kapitálovými příjmy byly letech 2017 a 2019 příjmy z prodeje ostatního hmotného dlouhodobého majetku.

4.4.2 Analýza výdajů

Výdaje rozpočtu obce se třídí v rozpočtové skladbě podle druhu a odvětví. Podle druhu se dělí výdaje na běžné a kapitálové. Rozčlenění výdajů podle odvětví vypovídá o tom, na jaký účel byly finanční prostředky použity.

Výdaje dle druhové třídění

Následující tabulka (Tabulka 5) zobrazuje výdaje Obce Velká Losenice dle druhového třídění za období 2015-2019.

Tabulka 5: Přehled výdajů dle druhového třídění za období 2015-2019 Obce Velká Losenice

Výdaje	2015	2016	2017	2018	2019
Běžné výdaje	12 959 808	14 701 611	16 275 982	18 743 695	23 338 339
Kapitálové výdaje	13 819 024	14 077 519	3 165 048	19 561 500	4 537 792
Výdaje celkem	26 778 832	28 779 130	19 441 029	38 305 196	27 876 131

Zdroj: monitor.statnipokladna.cz, 2020

Běžné výdaje jsou takové výdaje, které se pravidelně opakují a jsou neinvestiční. Naopak kapitálové výdaje jsou výdaje na financování investičních potřeb. Celkové výdaje byly nejnižší v roce 2017, kdy byly také nejnižší výdaje kapitálové. Nejvíce výdajů bylo vynaloženo v roce 2018, což bylo způsobeno nárůstem kapitálových výdajů a to o 16 396 452 Kč oproti předchozímu roku. Nejvyšší kapitálové výdaje byly vynaloženy dle rozpočtové skladby na položku 6121 – Budovy, haly a stavby ve výši 18 742 788 Kč. Také v roce 2015 a 2016 bylo nejvíce kapitálových výdajů vynaloženo na budovy, haly a stavby. V roce 2015 tvořily výdaje na budovy, haly a stavby 75,68 % z celkových kapitálových výdajů, v roce 2016 to bylo 58,30 %, dalších 40,16 % tvořily výdaje na dopravní prostředky. Obec Velká Losenice pořídili v roce 2016 novou cisternovou automobilovou stříkačku v hodnotě 5 654 240 Kč. Běžné výdaje během sledovaného období každoročně narůstali v průměru o 2 594 633 Kč. Nejméně běžných výdajů bylo vynaloženo v roce 2015 a nejvíce v roce 2019. Nejvyššími výdaji z běžných výdajů byly ve všech letech výdaje na neinvestiční nákupy a související výdaje.

Výdaje dle odvětvového třídění

Přehled výdajů tříděných dle odvětví za sledované období zahrnuje následující tabulka (Tabulka 6).

Tabulka 6: Přehled výdajů dle odvětvového třídění v letech 2015-2019 Obce Velká Losenice

Skupina výdajů	2015	2016	2017	2018	2019
1 - Zemědělství, lesní hospodářství a rybařství	489 210	690 142	754 382	6 797 905	1 393 935
2 - Průmyslová a ostatní odvětví hospodářství	4 314 408	9 820 323	4 173 531	2 399 544	5 947 573
3 - Služby pro obyvatelstvo	17 856 131	8 270 406	9 018 091	24 145 182	14 102 529
4 - Sociální věci a politika zaměstnanosti	5 000	0	8 500	0	3 000
5 - Bezpečnost státu a právní ochrana	179 500	6 339 081	1 487 175	218 343	1 384 148
6 - Všeobecná veřejná správa a služby	3 934 583	3 659 179	3 999 350	4 744 221	5 044 946
Výdaje celkem	26 778 832	28 779 130	19 441 029	38 305 196	27 876 131

Zdroj: monitor.statnipokladna.cz, 2020

Jak vyplývá z tabulky, výdaje obce se nevyvíjí jedním směrem. V roce 2016 byl růst výdajů oproti předchozímu roku, další rok se výdaje naopak snížili. V roce 2018 byly výdaje zase vyšší než v předchozím roce, a nakonec v roce 2019 se výdaje obce opět snížily.

V roce 2015 bylo nejvíce výdajů vynaloženo ve skupině 3 - Služby pro obyvatelstvo, konkrétně v paragrafu 3113 – Základní školy. V tomto roce byla dokončena akce Modernizace a zkvalitnění výuky ZŠ a MŠ Velká Losenice, kdy byly přistavěny nové učebny sloužící pro výuku odborných předmětů. Výdaj na tuto akci byly v celkové hodnotě 14 015 956 Kč. Zároveň byla v tomto roce dokončena investiční akce Rekonstrukce a intenzifikace ČOV Velká Losenice. Výdaje spojené s čističkou odpadních vod spadají do skupiny 2 – Průmyslová a ostatní odvětví hospodářství. Výdaje ve výši 3 934 583 Kč spadají do skupiny 6 – Všeobecná veřejná správa a služby, ve které bylo nejvíce výdajů vynaloženo na odměny zastupitelů obce, činnost místní správy a ostatní finanční operace. Výdaje na činnost místní správy jsou např. výdaje na zpracování IT serveru, provoz, údržbu a opravy budovy Obecního úřadu, poštovní a bankovní služby, poplatky za program CzechPoint, obecní auto a pohonné hmoty, mzdy pracovníků Obecního úřadu atd.

Paragraf 6399 - Ostatní finanční operace slouží k proúčtování. Na tento paragraf se účtuje např. daň placená obcemi. Obec je plátcem daně, ale daň neodvádí a nechává si ji ve svém rozpočtu jako daňový příjem na položce 1122 – Daň z příjmů právnických osob za obce. Mezi ostatní finanční operace patří také úhrada daně z přidané hodnoty. Výdaje ve skupině 1 – Zemědělství, lesní hospodářství a rybářství jsou na podporu ostatních produkčních činností, což jsou např. výdaje na těžbu a přibližování dřeva, vyžínání, stavbu oplocenek atd.

Nejvíce výdajů bylo v roce 2016 vynaloženo ve skupině 2 – Průmyslová a ostatní odvětví hospodářství. V této skupině byly pak nejvyšší výdaje v oddíle Doprava na paragrafu 2219 – Ostatní záležitosti pozemních komunikací. Obec v roce 2016 vybudovala nové chodníky. K chodníkům bylo také pořízeno nové veřejné osvětlení. Výdaje na osvětlení jsou zařazeny do skupiny 3- Služby pro obyvatelstvo, paragraf 3631 – Veřejné osvětlení v celkové výši 1 658 603 Kč. Výdaje na provoz zřizované ZŠ a MŠ Velká Losenice dosáhl hodnoty 1 968 638 Kč, což byly nejvyšší výdaje ve skupině 3. Oproti předchozímu roku bylo ve skupině 5 – Bezpečnost státu a právní ochrana vynaloženo o 6 159 581 Kč více finančních prostředků. K navýšení výdajů v této skupině došlo z důvodu koupě nové cisternové automobilové stříkačky. Výdaje ve skupině 4 – Sociální věci a politika zaměstnanosti byly nulové oproti předchozímu roku, kdy byly výdaje v hodnotě 5 000 Kč na paragrafu 4371 – Raná péče a sociálně aktivizační služby pro rodiny s dětmi. Tyto výdaje představují příspěvky poskytnuté charitě, případně dary. Skupina 6 představuje opět výdaje na odměny zastupitelů a činnost místní správy.

V roce 2017 představovala nejvyšší výdaje skupina 3 – Služby pro obyvatelstvo. V této skupině bylo nejvíce výdajů vynaloženo na paragrafu 3113 – Základní školy. Provoz ZŠ a MŠ Velká Losenice představoval pro obec výdaje v hodnotě 1 918 050 Kč. Do jídelny základní školy byla pořízena dělička těsta v hodnotě 77 451 Kč. Do této skupiny spadají také výdaje vynaložené na pořízení nového veřejného osvětlení podél nových chodníků. Velká část výdajů připadla na nakládání s odpady. Celkové výdaje byly v tomto pododdíle 1 110 907 Kč. Druhou skupinou s nejvyššími výdaji byla skupina 2 – Průmyslová a ostatní odvětví hospodářství. Obec opravila místní komunikaci vedoucí z místní části Pořežín do Nových Dvorů. Dále probíhaly opravy místních komunikací v obci. Na opravy místních komunikací čerpala Obec Velká Losenice dotace v celkové výši 956 637 Kč. Obec Velká Losenice v roce 2017 opravila budovu hasičské zbrojnice. Došlo ke snížení energetické

náročnosti budovy, tj. budova byla zateplena a byla vyměněna okna. Obec na tuto akci čerpala dotaci ve výši 508 092 Kč. Výdaje na tuto akci společně s výdaji na provoz jednotky požární ochrany (JPO) jsou zařazeny ve skupině 5 – Bezpečnost státu a právní ochrana.

Vzhledem k rostoucí počtu žáků na základní škole bylo nutné rozšířit současné prostory budovy základní školy. V roce 2018 proběhla investiční akce Nástavba ZŠ a MŠ Velká Losenice. Na stávající budovy základní školy bylo přistavěno další patro, ve kterém vznikly dvě nové kmenové třídy a dva kabinetů pro pedagogické pracovníky. Součástí akce bylo také pořízení vybavení do nových tříd a kabinetů. Celkové výdaje byly v hodnotě 7 258 326 Kč, na akci byla v roce 2019 čerpána dotace ve výši 4 749 731,15 Kč. Kromě nástavby byla na zahradě ZŠ postavena pergola sloužící jako odborná učebna pro venkovní výuku, k níž byla pořízena meteorologická stanice. V budově základní školy a mateřské školy, což jsou dvě samostatně stojící budovy, došlo k investičním akcím Výměna zdroje tepla v ZŠ Velká Losenice a Výměna zdroje v MŠ Velká Losenice. Mezi výdaje na paragrafu 3113 – Základní školy patří také příspěvky obce na provoz příspěvkové organizace a výdaje na drobné opravy. V roce 2018 byl ještě pro ZŠ a MŠ Velká Losenice navíc pořízen mycí stroj na podlahy. Na tomto paragrafu tak bylo v roce 2018 vynaloženo nejvíce finančních prostředků. Ve skupině 3 – Služby pro obyvatelstvo se uskutečnila ještě investiční akce Oprava hřbitovní zdi – I. etapa na hřbitově ve Velké Losenici. Stávající zeď byla už v rozpadajícím se stavu a ohrožovala tak návštěvníky hřbitova. Akce byla uskutečněna za podpory Ministerstva zemědělství, které na opravu zdi poskytlo dotaci ve výši 546 000 Kč. Celkové výdaje na opravu byly ve výši 3 005 589 Kč. V nové lokalitě, kde bude probíhat nová výstavba rodinných domů byly vybudovány inženýrské sítě, tzn. vodovod, kanalizace, plyn. Druhou skupinou, ve které byly nejvyšší výdaje je skupina Zemědělství, lesní hospodářství a rybářství. V červnu 2018 byla zahájena investiční akce Lesní odvozní cesta Velká Losenice – Pořežín. Celkové výdaje na akci byly ve výši 5 321 789 Kč. Obec čerpala na tuto akci v následujícím roce dotaci ze Státního zemědělského intervenčního fondu ve výši 2 069 995 Kč. Další výdaje v lesním hospodářství byly na podporu ostatních produkčních činností, což jsou výdaje na těžbu a přibližování dřeva, vyžínání, stavbu oplocenek a dalších. Obec Velká Losenice pořídila tři nové autobusové čekárny, z toho dvě ve Velké Losenici a jedna v Pořežíně. Celkové výdaje spadající do skupiny 2 – Průmyslová a ostatní odvětví hospodářství byly ve výši

280 000 Kč. Na pořízení nových čekáren obec čerpala dotaci z Dotačního programu – Program obnovy venkova Kraje Vysočina ve výši 127 000 Kč. Výdaje ve skupině 5 byly na provoz a vybavení Jednotky sboru dobrovolných hasičů Velká Losenice. Největší výdaje ve skupině 6 byly na odměny zastupitelů, činnost místní správy.

V roce 2019 byla dokončena akce Oprava hřbitovní zdi – I. etapa. Výdaje v Pohřebnictví byly ve výši 3 588 021 Kč. Nejvyšší výdaje byly stejně jako v předchozím roce ve skupině 3 – Služby pro obyvatelstvo. Druhou skupinou s nejvyššími výdaji byla skupina 6, kde byly nejvyšší výdaje na činnost místní správy, dále na odměny zastupitelů. Pro potřeby obce byl pořízen traktor, vozík za automobil, třístranný sklápěcí vůz za traktor. Dále obec pořídila velkoobjemové kontejnery na odpad, kontejnery na plast a papír. Obec pokračovala v opravách polních cest. Díky dotaci z Programu obnovy venkova Kraje Vysočina ve výši 127 000 Kč byla opravena polní cesta k rybníku Rotajch. Celkové výdaje byly ve výši 319 467 Kč. Dále byly opraveny další polní cesty v okolí Velké Losenice a Pořežína v celkové výši 975 860, 64 Kč. Obec v roce 2019 pořídila dopravní automobil pro Jednotku sboru dobrovolných hasičů Velká Losenice. Automobil byl pořízen v celkové hodnotě 1 126 389 Kč, z toho část byla pokryta dotací z Ministerstva pro místní rozvoj čerpané prostřednictvím MAS Havlíčkův kraj. Dotace byla ve výši 1 070 069, 55 Kč. Obec se podílela částkou 56 319,45 Kč. Pořízením nového automobilu bylo zlepšeno vybavení Jednotky sboru dobrovolných hasičů.

4.4.3 Soustava informativních a monitorujících ukazatelů Obce Velká Losenice

V následující tabulce (Tabulka 7) je uveden přehled informativních a monitorujících ukazatelů za období 2015-2019 Obce Velká Losenice.

Tabulka 7: Soustava informativních a monitorujících ukazatelů Obce Velká Losenice v letech 2015-2019

Ukazatel	2015	2016	2017	2018	2019
Počet obyvatel	1230	1247	1230	1216	1220
Příjem celkem (po konsolidaci)	34 635 229	27 245 418	26 920 096	29 121 830	38 129 210
Úroky	59 935	78 087	65 326	85 690	97 119
Uhrazené splátky půjčených prostředků	2 050 000	588 000	588 000	588 000	588 000
Dluhová služba celkem	2 109 935	666 087	653 326	673 690	685 119
Ukazatel Dluhové služby (%)	6,09	2,44	2,43	2,31	1,80
Stav na bankovních účtech celkem (Brutto)	9 823 988	7 728 133	12 162 324	2 394 578	12 056 260
Stav na bankovních účtech zřízených PO (Brutto)	-	-	3 250 139	2 873 794	4 325 061
Zadluženost celkem	4 747 053	4 159 053	3 571 053	2 983 053	2 395 053
Podíl zadluženosti na cizích zdrojích (%)	20,87	43,18	-	-	-
Průměr příjmů za poslední 4 roky	-	-	30 643 330	29 480 643	30 354 138
8-leté saldo	4 515 107	5 992 485	-	-	-
Cizí zdroje (Netto)	22 747 735	9 632 508	5 540 337	4 872 905	3 816 359
Oběžná aktiva (Netto)	26 981 255	11 465 407	13 854 856	11 332 515	13 673 967
Krátkodobé závazky (Netto)	3 315 014	3 689 169	1 969 284	1 889 852	1 421 306
Aktiva celkem (Brutto)	233 622 673	233 071 055	232 254 362	247 928 423	254 299 775
Pravidlo rozpočtové odpovědnosti (%)	-	-	11,65	10,12	7,89
Podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům (%)	9,74	4,13	2,39	1,97	1,50
Celková likvidita	8,14	3,11	7,04	6,00	9,62

Zdroj: monitor.statnipokladna.cz, 2020

Informativní ukazatelé, jak vyplývá z názvu, slouží pro podání informací a vybrané informativní ukazatelé pro výpočet monitorujících ukazatelů. Počet obyvatel v obci se každoročně mění z důvodů přistěhování nových občanů, odstěhování původních občanů, úmrtí a narození. Obec Velká Losenice čerpala v roce 2014 úvěr na Rekonstrukci a intenzifikaci ČOV Velká Losenice a Modernizaci a zkvalitnění výuky ZŠ a MŠ Velká Losenice. V roce 2015 dosáhla obec přebytku, který byl ve výši 2 050 000 Kč využit na splátku těchto úvěrů, proto je ukazatel Uhrazená splátky dluhopisů a půjčených prostředků v prvním roce sledovaného období nejvyšší. V dalších letech už byl úvěr splácen postupně stejnými částkami každý rok. Z důvodu čerpání úvěru v roce 2014 měl i ukazatel Dluhová služba celkem a ukazatel Dluhové služby v roce 2015 nejvyšší hodnotu z celého sledovaného období. Ukazatel Zadluženost byl během sledovaného období také nejvyšší v roce 2015. Jelikož obec každý rok splácela úvěr a nečerpala jiný úvěr, zadluženost obce tak každým rokem klesá. Stejně tak tomu je u ukazatele Cizí zdroje, jelikož obec v dalších letech nevyužívala cizích zdrojů na financování investičních akcí a splácela úvěr, hodnota ukazatele v jednotlivých letech klesá. Pokud budeme sledovat monitorující ukazatele, zjistíme, že hodnota ani jednoho ukazatele za sledované období nepřekročila hraniční hodnoty. Průměrná hodnota ukazatele Pravidlo rozpočtové odpovědnosti je ve sledovaných letech 9,89 %. Hodnota ukazatele Podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům je nejvyšší opět v prvním roce, což je způsobeno čerpáním úvěru v roce 2014. Hodnota tohoto ukazatele v dalších letech klesá, díky splátkám úvěrů, čímž se snižují cizí zdroje. Hodnoty ukazatele Celková likvidita nebyly ani v jednom roce nižší než 1, což znamená, že obec je schopna splácet své závazky a nedostává se do platební neschopnosti.

4.5 Analýza hospodaření Města Žďár nad Sázavou v letech 2015-2019

Analýza hospodaření Města Žďár nad Sázavou je zpracována na základě informací o rozpočtu města zveřejněných v aplikaci Monitor (monitor.statnipokladna.cz, 2020) a na webových stránkách města (zdarns.cz, 2015).

Následující tabulka (Tabulka 8) zahrnuje rozpočty Města Žďár nad Sázavou v období 2015-2019. Součástí tabulky jsou schválené rozpočty na jednotlivá rozpočtová období a skutečné rozpočty na konci rozpočtových období.

Tabulka 8: Přehled schválených a skutečných rozpočtů Města Žďár nad Sázavou v letech 2015-2019

Rozpočty	2015	2016	2017	2018	2019
Schválený rozpočet					
Příjmy	420 374 700	413 694 300	414 337 900	466 118 000	530 498 400
Výdaje	430 813 700	410 434 300	450 517 900	460 002 000	532 564 400
Saldo příjmů a výdajů	-10 439 000	3 260 000	-36 180 000	6 116 000	-2 066 000
Financování	10 439 000	-3 260 000	36 180 000	-6 116 000	2 066 000
Skutečný rozpočet					
Příjmy	472 910 603	457 686 375	478 758 661	588 296 454	590 148 421
Výdaje	456 276 628	460 706 856	485 065 929	568 515 118	662 205 150
Saldo příjmů a výdajů	16 633 976	-3 020 481	-6 307 268	19 781 336	-72 056 728
Financování	-16 633 976	3 020 481	6 307 268	-19 781 336	72 056 728

Zdroj: monitor.statnipokladna.cz, 2020

Pro rozpočtová období 2016 a 2018 byly schválené (plánované) přebytkové rozpočty. Naopak pro rozpočtová období 2015, 2017 a 2019 schválilo zastupitelstvo města schodkový rozpočet.

Skutečný rozpočet v roce 2015 byl nakonec přebytkový. Bylo dosaženo přebytku ve výši 16 633 976 Kč. Část přebytku byla využita na splátky úvěrů v celkové výši 11 654 207 Kč. Splátkou ve výši 248 000 byl splacen úvěr na Dům kultury, který město přijalo v roce 2010. Ve výši 6 667 000 Kč splatilo město část úvěru přijatého v roce 2012 na komunikace. Tento úvěr byl splacen v roce 2016. Dále byla splacena část úvěru přijatého v roce 2012 na Relaxační centrum. Splátka byla ve výši 4 736 000 Kč. Úvěr čerpaný na vybudování Relaxačního centra bude splacen v roce 2021. Z přebytku byly 3 438 Kč využity na vratky půjček na opravu bytového fondu, konkrétně na odbydlý nájem. Město Žďár nad Sázavou přijalo v roce 2015 úvěr (Jamská, Neumannova) ve výši 15 000 000 Kč na financování akce Zvýšení únosnosti silnice I/19 a Rekonstrukce povrchů na ulici Neumannova. Tento úvěr bude splacen v roce 2020. Stav krátkodobých prostředků na bankovních účtech byl díky přebytku rozpočtu navýšen o 20 506 935 Kč. Dle financování částka 528 266 Kč představovala operace z peněžního účtu organizace nemající charakter příjmů a výdajů vládního sektoru. Na položku jsou účtovány příjmy a výdaje z podnikatelské činnosti. Pokud obec provozuje podnikatelskou činnost, a nemá pro tuto činnost zřízený zvláštní běžný účet, účtuje příjmy a výdaje z podnikatelské činnosti na tuto položku, aby došlo k rozlišení od příjmů a výdajů z hlavní činnosti. Položka může být také

využita na proúčtování rozpočtové charakteristiky související s přenesením daňové povinnosti u stavebních prací (Lorenc, Kašpárková, 2016).

Částka -1 100 Kč představovala nerealizované kursové rozdíly pohybů na devizových účtech. Tuto položku využívají organizace, které nepoužívají při přepočtu cizí měny na koruny pevný kurz. Organizace pro přepočet cizí měny na koruny používá kurz platný 1. ledna daného roku. Na konci rozpočtového období je nutné přepočítat cizí měnu kurzem, který je platný k výkazovému dni účetní závěrky, tedy k 31.12. Rozdíl mezi vypočítanými hodnotami dle jednotlivých kurzů je zaúčtován na položku 8902 – Nerealizované kursové rozdíly pohybů na devizových účtech. Položka 8117 – Aktivní krátkodobé operace řízení likvidity (příjmy) je ve výši 30 537 522 Kč. Stejná částka je zaúčtována na položce 8118 – Aktivní krátkodobé operace řízení likvidity (výdaje). Mezi aktivní krátkodobé operace řízení likvidity – příjmy patří příjmy z prodeje cizích nakoupených krátkodobých dluhopisů nebo akcií na tuzemském finančním trhu. Cenné papíry jsou nakoupené za účelem řízení likvidity nebo zhodnocení volných peněžních prostředků. Položka aktivní krátkodobé operace řízení likvidity – výdaje je opačnou položkou k položce aktivní krátkodobé řízení likvidity – příjmy. Na tuto položku je účtováno vydání volných peněžních prostředků za účelem dosažení zisku, řízení likvidity. Jedná se např. o půjčení peněžních prostředků za účelem získání úroků jako výnosu, nákup krátkodobých dluhopisů nebo akcií za účelem jejich prodeje za vyšší cenu (Lorenc, Kašpárková, 2016).

Pro rok 2016 byl schválen rozpočet s přebytkem ve výši 3 260 000 Kč. Na konci rozpočtového období byl ale rozpočet schodkový. Schodek byl ve výši 3 020 481 Kč. Oproti schválenému rozpočtu došlo k navýšení příjmu. Zároveň došlo i k nárůstu výdajů, nárůst výdajů byl však vyšší než navýšení příjmů. Město Žďár nad Sázavou tak v roce 2016 dosáhlo schodku v rozpočtu. Přebytek schváleného rozpočtu ve výši 3 260 000 Kč měl být využit na splátky úvěrů. Splátky úvěrů měly být ve výši 11 204 000 Kč. Zbývající část splátek ve výši 7 944 000 Kč měla být uhrazena z finančních prostředků na bankovních účtech. Schodek skutečného rozpočtu byl pokryt finančními prostředky z aktivních krátkodobých operací řízení likvidity (příjmy) ve výši 15 505 642 Kč. Po odečtení schodku z této částky zůstává 12 485 161 Kč. Z toho 1 670 227 Kč bylo připsáno na bankovní účet a byly uhrazeny splátky úvěrů v celkové výši 11 204 205 Kč. V roce 2016 došlo k úplnému splacení úvěru přijatého v roce 2012 na komunikace. Splátka činila 3 308 000 Kč. Ve výši 4 736 000 Kč byla splacena část úvěru na Relaxační centrum. Na

splátku úvěru Jamská, Neumannova připadla částka 3 160 000 Kč. Město dosáhlo příjmů z operací z peněžních účtů ve výši 389 466 Kč. Na devizových účtech došlo ke kurzovým ztrátám ve výši 196 Kč.

Schválený rozpočet pro rok 2017 byl schodkový. Skutečný rozpočet byl na konci rozpočtového období dle plánu opravdu schodkový. Schodek skutečného rozpočtu byl ale o 29 872 732 Kč menší, než bylo plánováno ve schváleném rozpočtu. Skutečné příjmy byly o 64 420 761 Kč vyšší oproti schválenému rozpočtu. Také skutečné výdaje byly vyšší než plánované výdaje. Skutečné výdaje vzrostly oproti schváleným o 34 548 029 Kč. Z toho vyplývá, že nárůst výdajů byl nižší než zvýšení příjmů, tudíž bylo ve skutečnosti dosaženo nižšího schodku oproti plánu. Schodek ve výši 6 307 267 Kč byl pokryt finančními prostředky na bankovních účtech. Z bankovních účtů bylo čerpáno 22 369 823 Kč. Město mělo výdaje ve výši 50 000 000 Kč na aktivní krátkodobé operace řízení likvidity. Splátky úvěrů činily celkem 7 896 000 Kč. Z toho 3 160 000 Kč připadlo na splátku úvěru Jamská, Neumannova a 4 736 000 Kč na splátku úvěru na Relaxační centrum. V roce 2017 čerpalo Město Žďár nad Sázavou úvěr Klafar, rekonstrukce kina ve výši 40 000 000 Kč. Vypůjčené finanční prostředky byly určeny na krytí nákladů spojených s investicemi do technické infrastruktury Klafar, dále na rekonstrukci kina Vysočina a úpravu povrchů na ulici Kavánova a Mánesova. Úvěr bude splacen do roku 2024. Z operací z peněžních účtů plynuly městu příjmy ve výši 1 954 614 Kč. Kurzové ztráty na devizových účtech byly ve výši 121 169 Kč.

Na rozpočtové období 2018 byl schválený rozpočet s přebytkem ve výši 6 116 000. Na konci rozpočtového období byl přebytek ve výši 19 781 336 Kč. Během roku došlo k navýšení příjmů o 122 178 454 Kč. Výdaje byly oproti schválenému rozpočtu vyšší o 108 513 118 Kč. Jelikož byl nárůst příjmů vyšší než zvýšení příjmů, bylo dosaženo vyššího přebytku. Přebytek byl využit na splátky úvěrů v celkové výši 13 616 000 Kč. Ve výši 3 616 000 Kč byla uhrazena splátka úvěru Jamská, Neumannova. Splátka úvěr čerpaného na Relaxační centrum činila 4 736 000 Kč. Splátka úvěru Klafar, rekonstrukce kina byla ve výši 5 720 000 Kč. Částka 4 653 039 Kč byla připsána na bankovní účty. Příjmy z aktivních krátkodobých operací řízení likvidity byly ve výši 15 000 000 Kč, výdaje byly 15 060 000 Kč. Operace z peněžních účtů představovaly výdaje ve výši 1 468 634 Kč. Devizové účty přinesly kurzový zisk 16 336 Kč.

Schválený rozpočet na rok 2019 počítal se schodkem ve výši 2 066 000 Kč. Rozpočet měl být kryt finančními prostředky na bankovních účtech, kterými měly být také uhrazeny splátky úvěrů. Schodek byl ve skutečnosti ve výši 72 056 728 Kč. Během roku došlo k růstu jak příjmů, tak i výdajů. Růst výdajů byl však větší než růst příjmů, a proto byl schodek ve skutečnosti vyšší, než bylo plánováno ve schváleném rozpočtu. Schodek byl kryt finančními prostředky na bankovních účtech ve výši 52 461 703 Kč. Stav bankovních účtů se tak snížil. Město čerpalo investiční úvěr s limitem na 57 000 000 Kč. Skutečně bylo čerpáno 33 875 276 Kč. Finanční prostředky byly čerpány na cyklodopravu ve výši 14 732 000 Kč a na výkup pozemků na ulici Jamská ve výši 19 143 000 Kč. Stejně jako předchozí rozpočtová období byly uhrazeny splátky úvěrů. Splátky činily 3 160 000 Kč na úvěr Jamská, Neumannova, 4 736 000 Kč na úvěr Relaxační centrum a 5 720 000 Kč na úvěr Klafar a rekonstrukce kina. V celkové výši činily splátky 13 616 000 Kč. Operace z peněžních účtu přinesly pro město výdaje ve výši 638 634 Kč. Na devizových účtech došlo ke kursovému rozdílu -25 616 Kč.

4.5.1 Analýza příjmů

Následující tabulka (Tabulka 9) zobrazuje příjmy dle druhového třídění v jednotlivých letech sledovaného období 2015-2019 Města Žďár nad Sázavou.

Tabulka 9: Přehled příjmů dle druhového třídění v letech 2015-2019 Města Žďár nad Sázavou

Příjmy	2015	2016	2017	2018	2019
Daňové příjmy	292 473 472	302 739 258	318 498 600	364 327 990	381 591 135
Nedaňové příjmy	82 353 972	83 764 135	73 329 560	77 884 429	83 773 726
Kapitálové příjmy	5 271 927	6 235 752	11 659 876	46 608 332	24 002 411
Přijaté transfery	92 811 233	64 947 230	75 270 625	99 475 703	100 781 149
Příjmy celkem	472 910 603	457 686 375	478 758 661	588 296 454	590 148 421

Zdroj: monitor.statnipokladna.cz, 2020

Ve všech letech sledovaného období byly nejvyššími příjmy daňové příjmy. Během sledovaného období se daňové příjmy každoročně zvyšovaly.

V roce 2015 plynuly do rozpočtu města daňové příjmy ve výši 292 473 472 Kč. Třída daňových příjmů se dále dělí do seskupení položek na daně z příjmů, zisku a kapitálových výnosů, daně ze zboží a služeb v tuzemsku, daně a poplatky z vybraných činností a služeb a majetkové daně. Z těchto seskupení položek byly nejvyššími příjmy daně z příjmů, zisku

a kapitálových výnosů. Z toho nejvyšší položkou je položka 1121 – Daň z příjmů právnických osob v hodnotě 51 068 258 Kč, která tvoří 38,24 % z celkových příjmů seskupení položek Daně z příjmů, zisku a kapitálových výnosů. Druhou nejvyšší položkou je v tomto seskupení položek daň z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků v hodnotě 48 794 250 Kč, která tvoří 36,54 %. Příjmy v hodnotě 103 769 225 Kč představuje položka 1211 – Daň z přidané hodnoty (DPH), která je nejvyšší položkou ze všech daňových příjmů. Daň z přidané hodnoty tvoří 35,48 % z celkových daňových příjmů. V seskupení položek Daně a poplatky z vybraných činností a služeb, které byly v celkové hodnotě 39 251 788 Kč, je nejvyšší položkou položka 1355 – Odvod z výherních hracích přístrojů v hodnotě 13 298 179 Kč. Druhou nejvyšší položkou příjmů jsou poplatky za provoz systémů shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů. Nejnižší ze seskupení položek byly majetkové daně, tedy daň z nemovitých věcí, která byly v hodnotě 15 923 166 Kč. V roce 2015 byly druhou nejvyšší třídou přijaté transfery. Město Žďár nad Sázavou přijalo dotace v hodnotě 92 811 233 Kč. Nejvyšší přijatou dotací byla Dotace na výkon státní správy v hodnotě 28 431 659 Kč. Nejvyššími nedaňovými příjmy byly příjmy z pronájmu ostatních nemovitostí a jejich částí v hodnotě 35 786 706 Kč, které tvoří 43,45 % z celkových nedaňových příjmů. Kapitálovými příjmy jsou především příjmy z prodeje pozemků, které byly v hodnotě 4 903 200 Kč, což je 93,01 % z celkových kapitálových příjmů.

Stejně jako v roce 2015 tak i v roce 2016 byly nejvyššími daňovými příjmy příjmy vybrané na dani z přidané hodnoty v hodnotě 107 135 470 Kč. V roce 2016 tvořily příjmy z daně z přidané hodnoty 35,39 %. Druhou nejvyšší položkou byly příjmy vybrané na dani z příjmů fyzických osob ze závislé činnosti a funkčních požitků v hodnotě 58 503 313 Kč. Dále pak příjmy z daní z příjmů právnických osob v hodnotě 58 439 804 Kč. Ze seskupení položek Daně a poplatky z vybraných činností a služeb byly nejvyššími příjmy poplatky za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů v hodnotě 11 687 769 Kč. V předchozím roce byly v tomto seskupení položek nejvyššími příjmy odvody z výherních hracích přístrojů. V tomto roce byly příjmy z odvodů z výherních hracích přístrojů o 12 004 461 Kč nižší. Pokles těchto příjmů byl způsoben přijetím Obecně závazné vyhlášky č. 1/2014 k 1. 10. 2014. Vyhláška zakazuje provozování sázkových her, loterií a jiných podobných her na území města. K 30. 6. 2016 došlo k úplnému ukončení provozu jiných technických herních zařízení. Druhou nejvyšší

položkou byly správní poplatky v hodnotě 9 929 335 Kč, kam spadají poplatky za úkony prováděné ve státní správě. Správními poplatky jsou např. poplatky za cestovní pasy, občanské průkazy, ověřování, rybářské a lovecké lístky a další. Druhou třídou s nejvyššími příjmy byla v roce 2016 třída nedaňové příjmy, z nichž nejvyššími příjmy byly stejně jako v roce 2015 příjmy z pronájmu ostatních nemovitostí a jejich částí. Město pronajímá nebytové prostory příspěvkovým organizacím, tj. mateřské školy, základní školy, sociální služby města. Dále město pronajímá nebytové prostory, kterými jsou např. Poliklinika, Knihovna, Základní umělecká škola atd. Město Žďár nad Sázavou čerpalo v roce 2016 dotace v celkové výši 64 947 230 Kč, z čehož nejvyšší dotace byla čerpána na výkon státní správy ve výši 28 837 282 Kč. Kapitálové příjmy, které plynuly do rozpočtu města, byly příjmy z prodeje majetku a pozemků. Ve městě probíhá nová výstavba rodinných domů, město tak prodává pozemky fyzickým osobám.

V roce 2017 byly stejně jako v předchozích letech nejvyšší daňovými příjmy příjmy vybrané na dani z přidané hodnoty ve výši 120 106 411 Kč, což bylo 37,71 % z celkových daňových příjmů. Druhými nejvyššími daňovými příjmy byly vybrané daně z příjmů fyzických osob placená plátce (ze závislé činnosti) ve výši 66 796 269 Kč, následně pak příjmy vybrané na daních z příjmů právnických osob ve výši 59 206 293 Kč. Ze seskupení položek Daně a poplatky z vybraných činností a služeb byly nejvyššími příjmy opět poplatky za odpady a následně správní poplatky. Druhými nejvyššími příjmy za daňovými příjmy byly příjmy ve třídě 4 – Přijaté transfery. Město čerpalo dotace v celkové výši 75 270 625 Kč. Nejvyšší čerpanou dotací byla opět dotace na výkon státní správy, která byla ve výši 30 350 863 Kč. Mezi nedaňovými příjmy plynulo do rozpočtu města stejně jako v předchozích letech nejvíce příjmů z pronájmu ostatních nemovitostí a jejich částí. Kapitálovými příjmy byly především příjmy z prodeje pozemků. Město Žďár nad Sázavou prodalo v roce 2017 pozemky za 11 497 683 Kč. Město prodalo pozemky sedmi fyzickým osobám pro výstavbu rodinných domů, dále také prodalo pozemky některým firmám. Mezi kapitálové příjmy se řadí také přijaté finanční dary. Město přijalo dary ve výši 119 192 Kč určené na pořízení sedaček do kina a herních prvků. Dary poskytly firmy sídlící ve Žďáře nad Sázavou, např. Nábytek Frenzl, KB Energy, PKS Stavby a další.

I v roce 2018 byly nejvyšší daňové příjmy z daní z přidané hodnoty, a to ve výši 141 921 057 Kč. Následně pak příjmy z daní z příjmů fyzických osob placená plátcem ve výši 75 421 778 Kč a příjmy z daní z příjmů právnických osob ve výši 57 664 176 Kč.

Z daně z nemovitých věcí plynulo do rozpočtu 15 935 344 Kč. Za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálního odpadu bylo na poplatcích vybráno 12 597 105 Kč. Za úkony prováděné ve státní správě vybralo město na správních poplatcích celkem 9 866 585 Kč. Za daňovými příjmy byly druhými nejvyššími příjmy přijaté transfery. Město čerpalo dotace ve výši 99 475 703 Kč a stejně jako v předchozích letech sledovaného období nejvyšší přijatou dotací byla dotace na výkon státní správy ve výši 31 102 120 Kč. V nedaňových příjmech byly nejvyššími opět příjmy z pronájmů ostatních nemovitých věcí a jejich částí, které byly ve výši 33 962 914 Kč. Městu Žďár nad Sázavou plynuly do rozpočtu příjmy z prodeje pozemků ve výši 46 537 332 Kč. Město prodalo pozemky pro výstavbu řadových rodinných domů. V posledním roce sledovaného období v roce 2019 byly nejvyšší daňové příjmy stejně jako celé období příjmy vybrané na dani z přidané hodnoty. Příjmy z této daně byly ve výši 147 305 525 Kč. Za příjmy z daně z přidané hodnoty následovaly příjmy z daně z příjmů fyzických osob placená plátcí ve výši 83 777 938 Kč a daně z příjmů právnických osob ve výši 65 428 164 Kč. Z daní z nemovitých věcí plynulo do rozpočtu 15 898 304 Kč. Na poplatecích za komunální odpad bylo vybráno 12 075 230 Kč. Do rozpočtu plynuly příjmy ve výši 9 683 789 Kč vybrané za správní poplatky. Za daňovými příjmy byly jako druhé nejvyšší přijaté transfery. Dotace, které Město Žďár nad Sázavou čerpalo, byly ve výši 100 781 149 Kč. Nejvíce finančních prostředků město čerpalo na dotacích stejně jako v celém sledovaném období na výkon státní správy. Tato dotace byla ve výši 33 648 342 Kč. Následovaly nedaňové příjmy, z nichž nejvyšší příjmy plynoucí do rozpočtu byly příjmy za poskytování služeb a výrobků, to jsou např. příjmy z parkovacích automatů, služby bytovému hospodářství a další. Kapitálové příjmy byly ve výši 24 002 411 Kč. Tyto příjmy byly za prodej pozemků.

4.5.2 Analýza výdajů

Analýza výdajů je rozdělena na dvě části. Nejprve jsou zhodnoceny výdaje dle druhového třídění a následně dle odvětví.

Výdaje dle druhového třídění

Výdaje členěné dle druhu zobrazuje následující tabulka (Tabulka 10).

Tabulka 10: Přehled výdajů dle druhového třídění za období 2015-2019 Města Žďár nad Sázavou

Výdaje	2015	2016	2017	2018	2019
Běžné výdaje	351 401 212	368 300 360	381 730 191	442 982 804	463 053 771
Kapitálové výdaje	104 875 416	92 406 497	103 335 738	125 532 314	199 151 379
Výdaje celkem	456 276 628	460 706 856	485 065 929	568 515 118	662 205 150

Zdroj: monitor.statnipokladna.cz, 2020

Dle druhového třídění rozlišujeme výdaje běžné opakující se výdaje a kapitálové (investiční) výdaje. Celkové výdaje se během sledovaného období každoročně zvyšovaly. Ve všech letech převyšovaly běžné výdaje ty kapitálové. Běžné výdaje každoročně rostly. Naopak vývoj kapitálových výdajů kolísal. V roce 2016 se kapitálové výdaje snížily oproti předchozímu roku. V následujících letech byl pak vývoj kapitálových výdajů rostoucí. Třída běžných výdajů se dále dělí do seskupení položek. Seskupení položek jsou platy a podobné a související výdaje, neinvestiční nákupy a související výdaje, transfery soukromoprávním subjektům, transfery veřejnoprávním subjektům a mezi peněžními fondy téhož subjektu, transfery obyvatelstvu, půjčené prostředky a ostatní neinvestiční výdaje. Ve všech letech sledovaného období bylo nejvíce finančních prostředků vynaloženo na neinvestiční příspěvky zřízeným příspěvkovým organizacím. Co se týče kapitálových výdajů nejvíce výdajů bylo vynaloženo na položce 6121 – Budovy, haly a stavby. Kapitálové výdaje byly nejčastěji vynaloženy na rekonstrukce, opravy, výstavby. V posledním roce sledovaného období, kdy byly kapitálové výdaje největší, byly výdaje vynaloženy např. na rekonstrukci vodovodu a kanalizace, rekonstrukci hřiště u ZŠ Švermova, revitalizaci sportovní zóny, energetické úspory bytových domů v ZR 3, rekonstrukci veřejného osvětlení v místní části Stržanov, pořízení digitální úřední desky a další.

Výdaje dle odvětvového třídění

Následující tabulka (Tabulka 11) zobrazuje výdaje Města Žďár nad Sázavou tříděné dle odvětví do skupin.

Tabulka 11: Přehled výdajů dle odvětvového třídění v letech 2015-2019 Města Žďár nad Sázavou

Skupina výdajů	2015	2016	2017	2018	2019
1 - Zemědělství, lesní hospodářství a rybařství	4 880 648	4 816 773	6 056 952	7 932 502	8 385 135
2 - Průmyslová a ostatní odvětví hospodářství	53 126 486	79 672 913	53 464 824	64 345 836	76 583 208
3 - Služby pro obyvatelstvo	248 040 205	210 916 716	257 016 160	288 896 090	368 399 057
4 - Sociální věci a politika zaměstnanosti	25 362 159	29 610 409	31 656 660	40 702 818	43 213 482
5 - Bezpečnost státu a právní ochrana	15 478 704	16 508 876	18 700 269	20 478 037	21 500 871
6 - Všeobecná veřejná správa a služby	109 388 426	119 181 169	118 171 063	146 159 834	144 123 397
Výdaje celkem	456 276 628	460 706 856	485 065 929	568 515 118	662 205 150

Zdroj: monitor.statnipokladna.cz, 2020

Ve sledovaném období bylo nejvíce výdajů v každém roce vynaloženo ve skupině 3 – Služby pro obyvatelstvo. Druhou skupinou, ve které bylo vynaloženo nejvíce výdajů byla skupina 6 – Všeobecná veřejná správa a služby. Další skupinou je skupina 2 – Průmyslová a ostatní odvětví hospodářství, dále skupina 5 – Bezpečnost státu a právní ochrana. Ve sledovaném období byly nejnižší výdaje ve skupině 1 – Zemědělství, lesní hospodářství a rybařství. Každý rok se výdaje jednotlivých odvětví mění. Součástí výdajů každého roku jsou běžné každoroční výdaje. Odlišnost výdajů v jednotlivých letech je způsobena zařazením různých akcí pro dané roky. Výše výdajů v jednotlivých letech je ovlivněna např. uzavřenými smlouvami na práce, rekonstrukce a opravy nebo neočekávanými haváriemi, které je nutno opravit. U některých akcích může být jejich realizace prodloužena případně není vůbec realizována. V takovém případě dochází k přesunu akce na další rok nebo k jejímu odložení.

V roce 2015 byly výdaje vynaložené v 1. skupině v celkové výši 4 880 648 Kč. Nejvíce výdajů bylo vynaloženo na lesní hospodářství v hodnotě 3 958 046 Kč, což zahrnuje výdaje na údržbu lesních cest, těžbu a přibližování dřeva, údržbu porostů, správu, činnost

odborného lesního hospodáře a výdaje na výsadbu minimálního podílu melioračních a zpevňujících dřevin. Výsadba byla financována z účelové neinvestiční dotace. Pododdíl Rybářství zahrnuje výdaje na krmení ryb, výdaje na nový plůdek, údržbu rybníků včetně úpravy hrází a čištění rybníka, úklid černé skládky, výlov, správu, veterinární služby, odborný dohled a nájem rybníka Návesník. V odvětví Zemědělství a potravinářská činnost a rozvoj hradilo město výdaje na krmné dny psů v útulku. Výše těchto výdajů je závislá na počtu zvířat v útulku. Patří sem také výdaje na deratizaci. Každý rok na podzim probíhá deratizace budov a bytových domů ve vlastnictví města a ostatních veřejných ploch ve městě. Ve skupině 2 – Průmyslová a ostatní odvětví hospodářství byly nejvyšší výdaje v oddíle Doprava v hodnotě 47 613 652 Kč, což je 89,62 % z celkových výdajů vynaložených ve 2. skupině. Spadají sem výdaje na opravu a údržbu místních komunikací včetně letního úklidu a zimní údržby, výdaje na dopravní značení, opravy čekáren městské hromadné dopravy (MHD), dotace na MHD a dopravu mezi Žďárem a místními částmi, opravy mostů, výdaje na údržbu dětského dopravního hřiště, rekonstrukci a výstavbu parkovišť a rekonstrukci povrchů. Vodní hospodářství zahrnuje každoročně výdaje na rozbory vody ve studánkách, výdaje na provoz kašen, příspěvek Svazu vodovodů a kanalizací. Výše příspěvku je stanovena dle počtu obyvatel ve městě za předchozí rok, příspěvek činí 100 Kč na obyvatele. V roce 2015 proběhla investiční akce Protipovodňová opatření, kdy došlo k dokončení protipovodňového plánu města. Dále byla zahájena rekonstrukce vodovodu a splaškové kanalizace. Výdaje v oddíle 21 – Průmysl, stavebnictví, obchod a služby souvisí např. s konáním pouti. Výdaje související s konáním pouti jsou výdaje na dopravní značení, úklid, pronájem mobilních WC, organizační zajištění. Dále do tohoto odvětví spadají výdaje na provoz tržnice, výdaje na prezentaci města na veletrzích, členský příspěvek do Sdružení měst UNESCO a Destinační společnost Koruna Vysočiny, příspěvek na zajištění provozu informačního turistického centra. Patří sem také výdaje na činnost energetického střediska EKIS, ty jsou ale plně hrazeny z dotace ministerstva průmyslu a obchodu. 3. skupina – Služby pro obyvatelstvo představuje největší výdaje. Tato skupina se dále dělí na oddíly Vzdělávání a školské služby, Kultura, církev a sdělovací prostředky, Sport a zájmová činnost, Zdravotnictví, Bydlení, komunální služby a územní rozvoj, Ochrana životního prostředí, Ostatní činnosti související se službami pro obyvatelstvo. Oddílu Vzdělávání a školské služby zahrnuje každoročně výdaje jako jsou příspěvky školským příspěvkovým organizacím na jejich provoz, výdaje

na údržbu a opravy a pojištění budov, které jsou v majetku města pronajímány příspěvkovým organizacím. Navíc v roce 2015 došlo k zateplení budovy MŠ Vysocká, v budově MŠ Vančurova byla provedena protiradonová opatření, došlo k izolaci podlah a sklepů. U tělocvičny ZŠ Švermova bylo provedeno zateplení středy, fasády a byly vyměněna okna. Taktéž na ZŠ Palachova došlo k zateplení tělocvičny, navíc zde byla provedena sanace trávníku. Do oddílu Kultura patří každoroční výdaje, kterými jsou příspěvky příspěvkovým organizacím PO Kultura ZR a Knihovna Matěje Josefa Sychry, provozní výdaje Regionálního muzea, výdaje na tiskový a věcný materiál, propagaci městě kulturní organizační činnost, kulturní aktivity. Spadají sem také výdaje na opravy městského rozhlasu, obnovu kulturních památek, granty na kulturní a spolkovou činnost. V roce 2015 proběhly v kultuře dvě investiční akce. Došlo k úpravě okolí Zelené hory, to zahrnovalo terénní úpravy a rekonstrukci svítidel a byla zateplena budova Městského divadla. Město podporuje sport a zájmové činnosti tím, že každoročně hradí provoz sportovišť TJ Sokol, TJ Žďár, Jednota Orel a SKP Unitop. Dvě sportovní organizace jsou příspěvkovými organizacemi město, kterými jsou PO Active a Sportis. Dále město přispívá do grantových fondů na sportovní činnost mládeže. Do oddílu Sport a zájmová činnost spadají také výdaje na údržbu dětských hřišť. V roce 2015 proběhly dvě investiční akce. Byla zateplena budova Hotelového domu Morava a Základní umělecké školy. Obě akce byly kryty převody z fondu správy finančních prostředků. V oddílu Zdravotnictví se každý rok objevují výdaje na příspěvek Poliklinice na lékařskou službu první pomoci a organizaci Spektrum na protidrogovou prevenci. Město Žďár nad Sázavou poskytlo investiční příspěvek Nemocnici v Novém Městě na Moravě na nákup artroskopické věže. Část příspěvku byla uhrazena místními firmami a podnikateli. Běžnými výdaji každého roku v pododdíle Rozvoj bydlení a bytové hospodářství jsou výdaje na údržbu bytového fondu, nebytových prostor a budovy staré radnice. V budovách s nebytovými prostory, kde sídlí příspěvkové organizace města, jsou hrazeny opravy, údržba, servis, revize zařízení, pojištění. V roce 2015 byly provedeny rekonstrukce některých bytových jednotek, bytových domů a bytů, byly zatepleny fasády holobytů. Byla zrekonstruována Smejkalova vila, ve které sídlí Pedagogicko-psychologická poradna, což byla největší investiční akce v hodnotě 1 030 000 Kč. Do pododdílu Komunální služby, územní rozvoj spadají běžné výdaje na pohřebnictví, parkoviště, WC, autocvičiště, vyhotovení geometrických plánů a znaleckých posudků, platba za dálkový přístup k datům Katastrálního úřadu.

Kapitálovými výdaji byly v roce 2015 výdaje na územní plán, inženýrskou činnost a projekty, rekonstrukce veřejného osvětlení v obci Veselíčko a projekční práce k rekonstrukci veřejného osvětlení Vodojem. Výdaje v oddíle Ochrana životního prostředí jsou stálé a týkají se svozu a uložení komunálního odpadu, nebezpečného a biologicky rozložitelného odpadu, provozu sběrného dvora a údržby veřejné zeleně. Investičními výdaji byly výdaje na revitalizaci parků a pasport zeleně. Tato akce byly kryta převodem prostředků z fondu správy finančních prostředků. Mezi výdaje oddílu Sociální věci a politika zaměstnanosti patří provozní příspěvek příspěvkové organizace Sociální služby města a příspěvky organizacím, které se zaměřují na jinou sociální péči než Sociální služby města. V roce 2015 byla poskytnuta dotace na provoz Denního centra pro mládež, Domov pro seniory, pečovatelskou službu a denní stacionář pro mentálně postižené osoby. Nově bylo v tomto roce financováno za podpory Kraje Vysočina zřízení a provoz Family a Senior Pointu. V tomto roce nebyly v oddíle Sociální věci a politika zaměstnanosti realizovány žádné investiční akce. Výdaji skupiny 5 – Bezpečnost státu a právní ochrana jsou na městskou policii a Sbor dobrovolných hasičů, výdaje na krizové řízení a ochranu obyvatel. Městské policii byla poskytnuta dotace na rozšíření kamerového systému. Sboru dobrovolných hasičů byla poskytnuta dotace na akceschopnost a vybavení. Ve skupině 6 – Všeobecná veřejná správa a služby jsou běžnými výdaji osobní a věcné výdaje, výdaje na zpravodaj, reprefond a sponzoring uvolněných a neuvolněných funkcionářů, činnost místní správy, výdaje na práci osadních výborů v místních částech, zajištění mezinárodního partnerství, členské příspěvky do sdružení obcí Vysočina a Svazu měst a obcí. Novým členským příspěvkem byl v roce 2015 vstupní příspěvek do MAS Havlíčkův kraj. Investičními výdaji této skupiny byly výdaje na pořízení softwaru a hardwaru pro rozvoj služeb Technologického centra ORP Žďár nad Sázavou, rekonstrukce sociálního zařízení v budově Městského úřadu Žďár nad Sázavou, výdaje na rotační kartotéku, ortofotomapu a webový rozpočet.

V roce 2016 byly v Zemědělství, lesním hospodářství a rybářství stejně jako v předchozím roce běžné výdaje každoročně se opakující. Výdaje byly v tomto roce nižší oproti předchozímu roku. Výdaje spojené s údržbou lesů a rybníků závisejí na příjmech téhož roku určených pro tyto činnosti. V roce 2016 přibyla nová rozpočtová položka Lesní hospodářské osnovy, jsou to výdaje na kompletní zpracování osnovy, které jsou plně kryty dotací z Ministerstva zemědělství. Dotace je investiční. V Průmyslu, stavebnictví, obchodě

a službách byly běžné výdaje nižší než v předchozím roce, protože nebyly vyráběny stánky pro účely pořádání trhů ve městě. Kapitálové výdaje nebyly v tomto odvětví realizovány. V Dopravě byly výdaje oproti přechozímu roku nižší díky nižším výdajům na opravy a údržbu místních komunikací a zimní údržbu. V roce 2016 došlo v tomto odvětví navíc oproti běžným výdajům k výměně mostovky a zábradlí na lávce, úpravě svahu a cyklostezky. Byla dokončena akce trasy podél barokního mostu s rekonstrukcí parkoviště u zámku. V tomto roce byla započata výstavba technické infrastruktury na Klafaru, rekonstrukce povrchů ulic a náměstí, výstavba parkoviště a cyklotrasy Žďár – Nové Veselí. Ve vodním hospodářství jsou každoroční výdaje na rozbory vody ve studánkách, provoz kašen a příspěvek Svazu vodovodů a kanalizace Žďársko. V roce 2016 byl uhrazen investiční příspěvek na rekonstrukce vodovodů a kanalizací ve výši 30 % investice. Dalšími investičními výdaji byly na výstavbu dešťové kanalizace. Největší investiční akci ve Školství bylo zateplení šaten, kuchyně a bytu školníka na 5. ZŠ Palachova, oprava elektrorozvodů a výměna PVC na 4. ZŠ Švermova, rekonstrukce kuchyně a kanalizace na 3. ZŠ Komenského a výměna umělého povrchu školního hřiště u 2. ZŠ Komenského. Novými výdaji byly v tomto roce výdaje na Místní akční plán vzdělávání ORP Žďár nad Sázavou, výdaje byly částečně hrazeny z dotace Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy. Výdaje na Kulturu, církve a sdělovací prostředky byly v roce 2016 srovnatelné jako v roce 2015. Kromě běžných opakujících se výdajů byly v tomto roce hrazeny výdaje spojené s konáním kulturních akcí Slavnosti jeřabin a Den Žďáru, na které město čerpalo dotace z Kraje Vysočina. Dotaci také město čerpalo na akci Knihovna 21. století z Ministerstva kultury. V oddíle Sport a zájmová činnosti byly hrazeny každoroční výdaje, kterými jsou např. příspěvky příspěvkovým organizacím a zajištění provozu sportovišť. Příspěvkovým organizacím poskytl Kraj Vysočina finanční prostředky na pořádané soutěže a přehlídky a úpravu lyžařských tratí. Novými výdaji oproti předchozím rokům je položka Aktivně pro Žďár (dětská hřiště, Do práce na kole, dárkové poukazy), jednorázový poplatek úvěru Relax centrum. Ve Zdravotnictví byl poskytnut příspěvek na Lékařskou pohotovostní službu, který nebyl dočerpán. Zbytek příspěvku byl převeden do fondu investic příspěvkové organizace Poliklinika na pořízení ultrazvuku a nechlazené centrifugy. Město Žďár nad Sázavou poskytlo investiční příspěvek Nemocnici v Novém Městě na Moravě na nákup nového sanitního vozu. Investičním výdajem bylo také vypořádání technického zhodnocení budovy polikliniky ve Žďáře nad

Sázavou, které bylo částečně kryto převodem finančních prostředků z investičního fondu příspěvkové organizace Poliklinika. Výdaje na Rozvoj bydlení a bytové hospodářství byly v roce 2016 vyšší než v roce 2015. K běžným výdajům přibýly výdaje na pokračující rekonstrukce bytových jednotek, bytů v bytových domech a opravy v nebytových prostorech v bytových domech. Došlo k úpravě interiéru staré radnice. V odvětví Komunální služby a územní rozvoj byly výdaje nižší oproti předchozímu roku. V odvětví Ochrana životního prostředí došlo k úhradě běžných výdajů. Výdaje spojené se svozem odpadu se oproti předchozímu zvýšily, naopak výdaje na veřejnou zeleň byly nižší. V roce 2016 byla dokončena investiční akce z předchozího roku revitalizace parků a pasport zeleně. Na tuto akci čerpalo město v roce 2016 dotaci ze Státního fondu životního prostředí. Běžnými výdaji v odvětví Sociální věci jsou příspěvky příspěvkové organizaci a ostatním organizacím poskytujícím sociální služby. Výdaje ve skupině 4 jsou ze 42 % dotovány Krajem Vysočina a Úřadem vlády. V oblasti Bezpečnosti byla poskytnuta dotace městské policii na rozšíření kamerového systému. Město plánovalo poskytnout příspěvek pro Hasičský záchranný sbor již v roce 2015, finanční prostředky ale nebyly čerpány a byly přesunuty do roku 2016, kdy byly použity na nákup nakladače. Ve Veřejné správě byly v roce 2016 poprvé poskytnuty příspěvky na obyvatele místní části. Novým projektem byl Projekt sociálního začleňování ve spolupráci s odborem pro sociální začleňování Úřadu vlády ČR. Investiční výdaje byly na rekonstrukci rozvodů Městského úřadu, klimatizaci v budově MěÚ, osobní automobil Dacia Duster a officemail.

V roce 2017 byly výdaje ve skupině 1 – Zemědělství, lesní hospodářství a rybářství vyšší oproti předcházejícímu roku. Kromě běžných výdajů byly uhrazeny i výdaje investiční, které byly na lesní hospodářské osnovy. Tyto výdaje jsou kryty dotací z Ministerstva zemědělství. V odvětví Průmysl, stavebnictví, obchod a služby byly výdaje oproti předchozímu roku vyšší o 140 963 Kč. V tomto roce byly uhrazeny běžné výdaje, které např. souvisejí s konáním pouti a trhu, prezentací města atd. Kapitálové výdaje nebyly v tomto odvětví stejně jako v předchozích letech realizovány. V odvětví Dopravy byly kromě běžných výdajů, které jsou např. na zimní a letní údržbu místních komunikací, dopravní značení, údržbu dětského dopravního hřiště a další, uhrazeny také kapitálové výdaje. Kapitálovými výdaji byly výdaje na stavbu technické infrastruktury nové ulici Hrnčířská (Klafar III. část), úprava povrchů, první etapu výstavby zastávek městské hromadné dopravy v lokalitě Klafar, zvýšení bezpečnosti doprava na ulici Santiniho

(úprava přechodu pro chodce a rozšíření autobusové zastávky), projekt stavby cyklostezka Jamská, vstup do Úvozu s připomínkou 1. osídlení ZR. V odvětví vodního hospodářství byly uhrazeny běžné výdaje na vzorky vody, příspěvek Svazu vodovodů a kanalizací Žďársko. Navíc jako investiční výdaje byly příspěvky Svazu vodovodů a kanalizací Žďársko na rekonstrukci vodovodu na ulici Ferencova a Strojírenská. Příspěvky byly ve výši 30 %. Běžnými výdaji ve Školství jsou především příspěvky na provoz příspěvkovým organizacím – základním a mateřským školám. Mezi investiční výdaje v odvětví Školství (Vzdělávání a školské služby) patří v roce 2017 výdaje na rekonstrukci kuchyně ZŠ Komenského 6, rekonstrukci vytápění a elektroinstalace a rekonstrukci školního bufetu ZŠ Švermova, zateplení školní družiny a jídelny ZŠ Palachova, na pořízení herních prvků a vybudování zahradních altánů na školních zahradách mateřských škol. V odvětví Kultura jsou běžnými výdaji příspěvky příspěvkovým organizacím na provoz, kterými jsou Regionální muzeum, Knihovna Matěje Josefa Sychry, PO Kultura, dále se mezi běžné výdaje řadí výdaje na pořádání kulturních akcí. Kromě běžných výdajů byly v odvětví Kultury také investiční výdaje. Byla zahájena I. etapa rekonstrukce vnitřních prostor Kina Vysočina, kdy došlo k rekonstrukci sociálního zázemí, vybudování vnitřní a venkovní rampy, elektroinstalace, vzduchotechniky, požární a zabezpečovací signalizace. V sále kina byla vyměněna sedadla, na které čerpala příspěvková organizace Kultura dotaci ze Státního fondu kinematografie ve výši 350 000 Kč. Na pořízení nových sedadel přispělo i Město Žďár nad Sázavou investičním příspěvkem do fondu investic PO Kultura ve výši 3 769 000 Kč. Investicí byla také modernizace vybavení Knihovny Matěje Josefa Sychry. V roce 2017 byl Dotační program Kultura 2017, kdy město čerpala na konání různých kulturních akcí dotace. Dotace byly také čerpány na obnovu kulturních památek a architektonicky cenných staveb. Město podporuje Sport a zájmové činnosti, přispívá na činnost sportovních oddílů, poskytuje příspěvky příspěvkovým organizacím PO Active SVC a PO Sportis, stará se o údržbu a oprav dětských hřišť a další. V roce 2017 byla zahájena akce rekonstrukce kabin na Zimním stadionu včetně sociálního zařízení, která byla dokončena v roce 2018. Součástí akce byla také rekonstrukce kabin a sociálního zařízení pro mládež a revitalizace sportovní zóny. V roce 2017 bylo v odvětví Sport a zájmová činnost Dotační programy Sportoviště, Sportovní činnost mládeže, Volný čas, Organizovaný sport dospělých. Kromě běžných výdajů ve Zdravotnictví, kterými jsou příspěvky příspěvkové organizaci Poliklinika na provoz Lékařské pohotovostní služby a na

běžný provoz, byly v roce 2017 i investiční výdaje. Město poskytlo PO Poliklinika investiční příspěvek do fondu investic na ultrazvuk. V odvětví Rozvoj bydlení a bytové hospodářství byly kromě běžných výdajů uskutečněny také investiční výdaje. Ve městě byl postaven areál streetparku a sociálního zázemí za sportovní halou, bylo pořízeno nové osvětlení Zimního stadionu, došlo k rekonstrukci sociálního zařízení KD Veselíčko, byly pořízeny protipožární dveře do budovy Polikliniky a zrekonstruována klimatizace kavárny Dům kultury. V roce 2017 byly zahájeny práce na zateplení Chaty Sklené, došlo k rekonstrukci 9 bytů a byla upravena a zateplena fasáda na bývalém Městském úřadě. V oblasti Komunální služby a územní rozvoj byly investiční výdaje na výkup pozemků, inženýrskou činnost, projekty, technický dozor a rekonstrukce povrchů v sídlišti ZR 7 (veřejné osvětlení, chodníky, parkování). V okolí Zelené hory došlo k opravě kamenné cesty a zemních světel u kostela sv. Jana Nepomuckého. Na tuto akci město čerpalo dotaci z Kraje Vysočina na podporu památek. Ve skupině Sociální věci a politika zaměstnanosti nebyly v roce 2017 uskutečněny investiční výdaje a běžné výdaje jsou vynaloženy na stejné účely jako v přechozích letech. Běžnými výdaji ve skupině Bezpečnost jsou příspěvky na provoz Městské policie a Sbor dobrovolných hasičů. Kapitálovými výdaji byly výdaje na pořízení služebního vozidla pro Městskou policii a vozidla pro jednotku sboru dobrovolných hasičů Žďár 2. Ve skupině Všeobecná veřejná správa a služby byly kromě běžných výdajů realizovány také výdaje investiční na rozšíření serverů, softwarové licence, telefonní systém Panasonic.

V roce 2018 byly uhrazeny ve všech odvětvích rozpočtu běžné příjmy, které se každoročně opakují. Kromě běžných výdajů mělo Město Žďár nad Sázavou také investiční výdaje, které budou dále rozebírány. V odvětví Doprava byly celkové výdaje vyšší než v předchozím roce. V roce 2018 došlo k dokončení další etapy Klafar III. – výstavba technické infrastruktury a komunikací pro individuální bytovou výstavbu v novém obytném souboru. Technická infrastruktura zahrnovala výstavbu kanalizace, elektrorozvodů, plynu, veřejného osvětlení, chodníků a parkovacích míst. Součástí akce byla výstavba komunikací a veřejné zeleně. V tomto odvětví se uskutečnily další akce. Došlo k úpravě povrchů, úpravě křižovatky Neumannova a Novoměstská, křižovatky Wonkova a Studentská, dokončení zastávky MHD Klafar, byl vybudován přechod pro chodce na ulici 1. máje. V tomto roce byla vyhotovena projektová dokumentace pro akci Dopravní telematika, součástí této akce je např. rekonstrukce semaforů. Investiční

příspěvky Svazu vodovodů a kanalizací Žďársko na rekonstrukci vodovodu a kanalizace na ulici V Lískách a Na Úvoze a na rekonstrukci vodovodu na ulici Revoluční byly součástí odvětví Vodní hospodářství. V odvětví Školství došlo k mnoho investičním akcím. Během roku byly zrekonstruována výdejna jídel ZŠ Komenského 2, byly upraveny rozvody centrálního času a vyměněny dveře a okna ZŠ Komenského 6. Na ZŠ Švermova byla zrekonstruována kuchyně, výdejna jídel a školní bufet. Fasáda vstupního a spojovacího krčku na ZŠ Palachova byla zateplena. Na školní zahradu MŠ Vančurova byly pořízeny herní a technické prvky. Město poskytlo investiční příspěvek ve výši 880 000 Kč ZUŠ na pořízení koncertního křídla, které bylo v hodnotě 1 180 000 Kč. Na pořízení koncertního křídla byla čerpána dotace z Kraje Vysočina v hodnotě 300 000 Kč. V roce 2018 byla v odvětví Sport a zájmová činnost dokončena rekonstrukce kabin a sociálního zařízení na Zimním stadionu. V hodnotě 27 789 000 Kč byl postaven objekt nových fotbalových kabin, sociálního zařízení a zázemí tenisových kurtů u fotbalového hřiště a tenisových kurtů. Zároveň byl zrekonstruován povrch umělého fotbalového hřiště, kdy došlo k výměně umělého povrchu. Ve městě byla postavena nová dětská hřiště na ulicích Polní, Libušínská a Palachova. V oblasti Zdravotnictví poskytlo město investiční příspěvek příspěvkové organizaci Poliklinika na ultrazvuk a příspěvek na pořízení operační věže pro urologii a na pořízení vybaví pokojů intenzivní péče dětského oddělení. PO Poliklinika byla poskytnuta návratná finanční výpomoc na zakoupení panoramatického rentgenového přístroje. V roce 2017 byla zahájena rekonstrukce Chaty Sklené, která byla v roce 2018 dokončena. Tato akce byla součástí odvětví Rozvoj bydlení a bytové hospodářství. Do tohoto odvětví dále spadají výdaje na rekonstrukci budovy bývalé vodárny na učebny pro neformální a zájmové vzdělávání, stavební úpravy v budově KD Veselíčko, propojení vstupu Knihovny Matěje Josefa Sychry se zahradními terasami. Nebytové prostory na ulici Dolní byly z důvodu pronájmu firmě ComGate zrekonstruovány. V budově byla provedena rekonstrukce elektroinstalace, vzduchotechniky a sociálního zařízení. Investiční výdaje v odvětví Komunální služby a územní rozvoj byly na výkup pozemků, inženýrskou činnost, projekty, technický dozor, rekonstrukci veřejného osvětlení a pořízení elektromobilu. V oblasti Ochrana životního prostředí došlo k revitalizaci zeleně ve Stržanově a lokality pod Zelenou horou. Ve Stržanově byly upraveny veřejné prostranství a došlo k jejich zhodnocení obnovou zeleně a vodních biotopů. Pod Zelenou horou byl opraven chodníček ve svahu. V rámci Bezpečnosti město poskytlo příspěvek Městské

policii na rozšíření kamerového systému a Jednotce sboru dobrovolných hasičů Žďár 2 na pořízení vozidla Dacia. V roce 2018 byl pořízen modul Vyvlastňovací úřad pro Helios Fenix, server Dell PowerEdge a pásková knihovna, tyto výdaje spadají do skupiny 6 – Všeobecná veřejná správa a služby.

Stejně jako v celém sledovaném období tak i v roce 2019 byl rozpočet města zatížen běžnými výdaji, které byly uhrazeny. Kromě toho byly i v roce 2019 součástí rozpočtu kapitálové výdaje na investiční akce. V Dopravě byly kapitálové výdaje na dokončení další etapy technické infrastruktury a komunikací Klafar III. Ve městě byla vystavěna nová parkoviště na ulici Palachova, nová zastávka MHD Jamská, byla opravena komunikace v areálu fotbalového stadionu. Pro další stavební úpravy chodníků, přejezdů a mostů byly vypracovány projektové dokumentace. Výdaje na projektové dokumentace spadají mezi investice, jelikož jsou následně přiřazeny k investičním výdajům jednotlivých akcí. Velkou investiční akcí v hodnotě 14 732 000 Kč byla Cyklodoprava, která se skládá z pěti dílčích akcí. Dílčími akcemi jsou stezka Žďár – Stržanov, lávka od mostu na Klafar, lávka na Farských humnech, propojení cyklostezky z ulice Žižkova na ulici 1. máje, piktogramy ve městě. Na tuto akci byla čerpána dotace. Investiční příspěvky Svazu vodovodu a kanalizací Žďársko na rekonstrukci vodovodu a kanalizace na ulici Nádražní a na Klafaru II. a na rekonstrukci vodovodu na ulici Komenského byly jako v předchozích letech součástí Vodního hospodářství. Město Žďár nad Sázavou poskytlo v roce 2019 navíc příspěvek na rekonstrukci střechy na objektu v areálu čističky odpadních vod. Ve Školství bylo zrekonstruována hřiště a kuchyně na ZŠ Švermova, kruhový pavilon ZŠ Palachova byl zateplen. Do ZŠ Komenského 6 byly dodány a namontovány akustické obklady tělocvičny. Město poskytlo investiční příspěvek na revitalizaci zahrady MŠ Žďár nad Sázavou. Mateřské škole Haškova byla dodána a na školní zahradu namontována pergola. V rámci Sportu a zájmových činností došlo k revitalizaci sportovní zóny, tím byla dokončena akce z předchozího roku stavba objektu nových fotbalových kabin, sociálního zařízení a zázemí tenisových kurtů u fotbalového hřiště a tenisových kurtů. Na dětská hřiště byly pořízeny herní prvky. V odvětví Rozvoj bydlení a bytové hospodářství byly dokončena rekonstrukce bývalé vodárny na Farských humnech. Objekt byl přestavěn tak, aby mohl být využíván pro komunitní vzdělávání. Na Farských humnech byla také dostavěna pozemní komunikace. Další investiční výdaje byly na izolaci střechy a zateplení na AZ Centru, sklad lodí a projektovou dokumentaci na dřevěný srub v Autocampingu Pilská nádrž.

Výdaje na výkupy pozemků, inženýrskou činnost, projekty, technický dozor, rekonstrukci veřejného osvětlení ve Stržanově, stavební práce na ulici Nádražní a výkup pozemků na ulici Jamská pro výstavbu další části průmyslové zóny byly součástí odvětví Komunální služby a územní rozvoj. Ve skupině 4 – Sociální věci a politika zaměstnanosti poskytlo město investiční příspěvek příspěvkové organizaci Sociální služby města na revitalizaci zahrady za domovem důchodců Domem klidného stáří. Pro zvýšení bezpečnosti ve městě došlo k rozšíření kamerových systémů včetně instalace informačního a aplikačního serveru a dispečerského systému, tím byla podpořena Městská policie. Jednotce sboru dobrovolných hasičů poskytlo město příspěvek na pořízení vozidla a elektrocentrály. Pro veřejnou správu a služby byla pořízena digitální úřední deska a datový přepínač.

4.5.3 Soustava informativních a monitorujících ukazatelů Města Žďár nad Sázavou

Přehled informativních a monitorujících ukazatelů Města Žďár nad Sázavou v období 2015-2019 zobrazuje následující tabulka (Tabulka 12).

Tabulka 12: Soustava informativních a monitorujících ukazatelů Města Žďár nad Sázavou 2015-2019

Ukazatel	2015	2016	2017	2018	2019
Počet obyvatel	21 467	21 335	21 160	20 994	20 847
Příjem celkem (po konsolidaci)	472 910 603	457 686 375	478 758 661	588 296 454	590 148 421
Úroky	1 049 562	505 769	243 752	387 709	486 251
Uhrazené splátky půjčených prostředků	11 654 207	11 204 205	7 896 000	13 616 000	13 616 000
Dluhová služba celkem	12 703 769	11 709 973	8 139 752	14 003 709	14 102 251
Ukazatel Dluhové služby (%)	2,69	2,56	1,70	2,38	2,39
Stav na bankovních účtech celkem (Brutto)	272 084 878	264 852 719	198 550 974	203 264 013	150 802 310
Stav na bankovních účtech zřízených PO (Brutto)	-	-	63 918 521	68 074 761	80 870 726
Zadluženost celkem	46 611 297	34 746 933	65 264 000	51 648 000	71 907 276
Zadluženost zřízených PO	-	-	1 385 765	800 000	0
Podíl zadluženosti na cizích zdrojích (%)	17,69	14,10	-	-	-
Průměr příjmů za poslední 4 roky	-	-	480 653 085	499 413 023	528 722 478
8-leté saldo	161 814 813	-109 588 948	-	-	-
Cizí zdroje (Netto)	259 509 107	246 472 500	214 702 130	203 050 906	266 828 079
Oběžná aktiva (Netto)	340 103 000	324 954 849	289 482 729	295 731 115	247 953 738
Krátkodobé závazky (Netto)	117 478 135	115 814 045	98 840 722	114 182 568	98 703 111
Aktiva celkem (Brutto)	3 852 690 699	3 950 941 632	3 711 655 269	3 859 102 966	3 922 896 282
Pravidlo rozpočtové odpovědnosti (%)	-	-	13,58	10,34	13,60
Podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům (%)	6,74	6,24	5,78	5,26	6,80
Celková likvidita	2,90	2,81	2,93	2,59	2,51

Zdroj: monitor.statnipokladna.cz, 2020

Informativní ukazatelé opět slouží k poskytnutí informací a některé vybrané ukazatelé pro výpočet monitorujících ukazatelů. Počet obyvatel každoročně kolísá, což je stejně jako ve Velké Losenici způsobeno přistěhování nových občanů, odstěhování stávajících občanů, úmrtím a narozením. Město Žďár nad Sázavou přijalo v letech 2015, 2017 a 2019 úvěry. Pokud se tedy podíváme na ukazatel Uhrazené splátky dluhopisů a půjčených prostředků, hodnoty tohoto ukazatele nejdříve klesají, jak byly předchozí úvěry spláceny, a v roce 2018 jsou opět vyšší, z důvodu čerpání úvěru v roce 2017. Stejně tak tomu je u ukazatelů Dluhová služba celkem a Ukazatel Dluhové služby. Zadluženost Města Žďár nad Sázavou v roce 2016 klesla a v roce 2017 se zvýšila z důvodu čerpání úvěru. V roce 2018 byla Zadluženost opět nižší, což bylo způsobeno částečnými splátkami úvěrů. V roce 2019 město pět čerpalo úvěr, tudíž se hodnota ukazatele Zadluženost opět zvýšila. Hodnota ukazatele Cizí zdroje během sledovaného období klesá a čerpáním úvěru se opět zvyšuje. Stejně jako u Velké Losenice, ani u Žďáru nad Sázavou nepřekročily hodnoty monitorujících ukazatelů dané hranice, jejichž překročení signalizuje riziko hospodářských problémů.

Průměrná hodnota ukazatele Pravidlo rozpočtové odpovědnosti je 12,51 %. Hodnota není vyšší než 60 % a ani se k této hranici nepřibližuje. Hodnoty ukazatele Podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům nejsou ve sledovaném období vyšší než 25 %. Jejich průměrná hodnota dosahuje 6,16 %. Celková likvidita Města Žďár nad Sázavou neklesla pod hranici 1, město je tedy schopno splácet své závazky a nehrozí mu platební neschopnost.

4.6 Porovnání Obce Velká Losenice a Města Žďár nad Sázavou

Porovnání Obce Velká Losenice a Města Žďár nad Sázavou je provedeno na základě vybraných ukazatelů přepočítaných na jednoho obyvatele. Ukazatelé vybrané pro porovnání jsou počet obyvatel, příjmy na jednoho obyvatele, výdaje na jednoho obyvatele, saldo na jednoho obyvatele a zadluženost na jednoho obyvatele.

Vývoj počtu obyvatel v jednotlivých letech sledovaného období zobrazuje následující tabulka (Tabulka 13).

Tabulka 13: Počet obyvatel Obce Velká Losenice a Města Žďár nad Sázavou

Počet obyvatel					
Obec	2015	2016	2017	2018	2019
Velká Losenice	1230	1247	1230	1216	1220
Žďár nad Sázavou	21 467	21 335	21 160	20 994	20 847

Zdroj: czso.cz, 2020

Počet obyvatel se v obou municipalitách každoročně mění, což je způsobeno přistěhováním nových občanů, odstěhováním stávajících občanů, úmrtím a narozením. Ve Velké Losenici žilo nejvíce obyvatel v roce 2016. V následujících dvou letech počet obyvatel klesal a v roce 2019 se počet obyvatel zvýšil. Průměrný počet obyvatel v Obci Velká Losenice byl ve sledovaném období 1229 obyvatel. Žďár nad Sázavou měl nejvíce obyvatel v roce 2015. V dalších letech počet obyvatel postupně klesal průměrně o 155 obyvatel. Průměrný počet obyvatel ve Žďáře nad Sázavou v letech 2015-2019 byl 21 161 obyvatel. Ve Žďáře nad Sázavou žije průměrně o 19 932 občanů více než ve Velké Losenici.

Dalším ukazatelem pro porovnání municipalit jsou příjmy na jednoho obyvatele. Přehled příjmů na jednoho obyvatele Velké Losenice a Žďáru nad Sázavou ve sledovaném období je uveden v následující tabulce (Tabulka 14).

Tabulka 14: Příjmy na jednoho obyvatele Obce Velká Losenice a Města Žďár nad Sázavou

Příjmy na jednoho obyvatele					
Obec	2015	2016	2017	2018	2019
Velká Losenice	28 158,72	21 848,77	21 886,26	23 948,87	31 253,45
Žďár nad Sázavou	22 029,65	21 452,37	22 625,65	28 022,12	28 308,55

Zdroj: monitor.statnipokladna.cz, 2020

Nejvyšší příjmy na jednoho obyvatele byly ve Velké Losenice v roce 2019, kdy byly také nejvyšší celkové příjmy. Nejnižší příjmy připadaly na jednoho obyvatele v roce 2016, kdy byl počet obyvatel nejvyšší. Celkové příjmy byly v roce 2016 oproti roku 2019 nižší o 10 883 792 Kč. Pokles příjmů a růst obyvatel tak způsobily v roce 2016 nejnižší příjmy na jednoho obyvatele. Průměrně připadají na jednoho obyvatele v letech 2015-2019 příjmy ve výši 25 419,22 Kč. Ve Žďáře nad Sázavou byly nejvyšší příjmy na jednoho obyvatele v roce 2019 a nejnižší příjmy na jednoho byly v roce 2016, stejně jako ve Velké Losenici.

Celkové příjmy v rozpočtu Města Žďár nad Sázavou byly nejvyšší právě v roce 2019 a nejnižší v roce 2016, čímž je způsobeno že i příjmy na jednoho obyvatele jsou nejnižší v roce 2016 a nejvyšší v roce 2019. Průměrné příjmy na jednoho obyvatele Žďáru nad Sázavou byly 24 487,67 Kč, což je o 931,54 Kč méně než ve Velké Losenici. Nelze však říci, že byly vždy příjmy na jednoho obyvatele ve sledovaném období vyšší ve Velké Losenici. Příjmy na jednoho obyvatele byly v roce 2017 a 2018 vyšší ve Žďáře nad Sázavou.

Stejně jako příjmy, byly přepočítané i výdaje na jednoho obyvatele. Výdaje na jednoho obyvatele v jednotlivých letech sledovaného období ve Velké Losenice a Žďáře nad Sázavou zobrazuje následující tabulka (Tabulka 15).

Tabulka 15: Výdaje na jednoho obyvatele Obce Velká Losenice a Města Žďár nad Sázavou

Výdaje na jednoho obyvatele					
Obec	2015	2016	2017	2018	2019
Velká Losenice	21 771,41	23 078,69	15 805,71	31 500,98	22 849,29
Žďár nad Sázavou	21 254,79	21 593,95	22 923,72	27 079,89	31 765,01

Zdroj: monitor.statnipokladna.cz, 2020

Výdaje na jednoho obyvatele ve Velké Losenici byly nejvyšší v roce 2018. V tomto roce byly nejvyšší i celkové výdaje. Naopak nejnižší výdaje na jednoho obyvatele byly v roce 2017, kdy byly i celkové výdaje nejnižší. Průměrné výdaje na jednoho obyvatele ve Velké Losenici byly 23 001,22 Kč. Nejvyšší výdaje na jednoho obyvatele byly ve Žďáře nad Sázavou v roce 2019, kdy byly nejvyšší i celkové výdaje. Počet obyvatel byl v roce 2019 nejnižší ve sledovaném období, proto jsou výdaje na jednoho obyvatele v tomto roce nejvyšší. Výdaje na jednoho obyvatele byly nejnižší v roce 2015. V roce 2015 byly i celkové výdaje nejnižší. Naopak počet obyvatel byl v tomto roce nejvyšší, což způsobilo, že výdaje na jednoho obyvatele byly nejnižší. Výdaje na jednoho obyvatele byly ve Žďáře nad Sázavou průměrně 24 923,47 Kč, což je o 1 922,25 Kč více než ve Velké Losenici. Při porovnání jednotlivých let nebyly vždy výdaje na jednoho obyvatele Města Žďár nad Sázavou vyšší než ve Velké Losenici, pouze v roce 2017 a 2019. To, že jsou průměrné výdaje na jednoho obyvatele Velké Losenice nižší, než výdaje na jednoho obyvatele Žďáru nad Sázavou je způsobeno nízkými výdaji na jednoho obyvatele v roce 2017. V tomto roce byly výdaje na jednoho obyvatele nižší o 15 695,27 Kč než v roce 2018, kdy byly výdaje na jednoho obyvatele nejnižší.

S příjmy a výdaji rozpočtu obcí souvisí saldo příjmů a výdajů, tedy rozdíl mezi příjmy a výdaji. Saldo příjmů a výdajů říká, zda byl rozpočet na konci rozpočtového období přebytkový nebo schodkový. Saldo přepočítané na jednoho obyvatele v jednotlivých letech sledovaného období zobrazuje následující tabulka (Tabulka 16).

Tabulka 16: Saldo příjmů a výdajů na jednoho obyvatele Obce Velká Losenice a Města Žďár nad Sázavou

Saldo na jednoho obyvatele					
Obec	2015	2016	2017	2018	2019
Velká Losenice	6 387,31	-1 229,92	6 080,54	-7 552,11	8 404,16
Žďár nad Sázavou	774,86	-141,57	-298,08	942,24	-3 456,46

Zdroj: monitor.statnipokladna.cz, 2020

Nejvyšší přebytek na jednoho obyvatele ve Velké Losenici byl v roce 2019. V roce 2019 byl v rozpočtu obce vykázán nejvyšší přebytek ve sledovaném období ve výši 10 253 079 Kč. V předchozím roce 2018 byl naopak vykázán nejvyšší schodek rozpočtu na jednoho obyvatele. V tomto roce byl celkový schodek rozpočtu ve výši 9 183 366 Kč. Přebytek rozpočtu Města Žďár nad Sázavou byl v roce 2015 a 2018, vyšší přebytek na jednoho obyvatele byl v roce 2018. V letech 2016, 2017 a 2019 byl rozpočet na konci rozpočtového období schodkový. Schodek na jednoho obyvatele byl nejvyšší v roce 2019, v tomto roce byl schodek rozpočtu 72 056 728 Kč. Průměrný přebytek na jednoho obyvatele Velké Losenice je 6 957,34 Kč. Ve Žďáře nad Sázavou je průměrný přebytek na jednoho obyvatele 858,55 Kč. Schodek rozpočtu na jednoho obyvatele Obce Velká Losenice je v průměru 4 391,02 Kč. Průměrný schodek na jednoho obyvatele Města Žďár nad Sázavou je 1 298,70 Kč. Vyšší přebytek a schodek na jednoho obyvatele Obce Velká Losenice je způsoben nižším počtem obyvatel.

Posledním ukazatelem přepočítaným na jednoho obyvatele je zadluženost. Zadluženost Obce Velká Losenice a Města Žďár nad Sázavou v jednotlivých letech je uvedena v následující tabulce (Tabulka 17).

Tabulka 17: Zadluženost na jednoho obyvatele Obce Velká Losenice a Města Žďár nad Sázavou

Zadluženost na jednoho obyvatele					
Obec	2015	2016	2017	2018	2019
Velká Losenice	3 859,39	3 335,25	2 903,30	2 453,17	1 963,16
Žďár nad Sázavou	2 171,30	1 628,64	3 084,31	2 460,13	3 449,29

Zdroj: monitor.statnipokladna.cz, 2020

Zadluženost obce se zjišťuje z rozvahy. Zadluženost je součtem dlouhodobých a krátkodobých závazků účtovaných na syntetických účtech č. 281, 282, 283, 289, 322, 326, 362, 451, 452, 453, 456 a 457. Zadluženost Obce Velká Losenice ve sledovaném období každým rokem klesala. Obec přijala úvěr v roce 2014, v dalších letech již jiné úvěry nepřijala, pouze splácela úvěr z roku 2014. Zadluženost na jednoho obyvatele byla v posledním roce sledovaného období 1 963,16 Kč, což je o 1896,23 Kč méně než v roce 2015, kdy byla zadluženost na jednoho obyvatele nejvyšší. Průměrná zadluženost jednoho obyvatele Obce Velká Losenice byla 2 902,85 Kč. Město Žďár nad Sázavou přijalo v roce 2015, 2017 a 2019 úvěr, což způsobilo v těchto letech růst jak celkové zadluženosti, tak i zadluženosti na jednoho obyvatele. Nejvyšší zadluženost na jednoho obyvatele byla v roce 2019. V roce 2016 byla naopak zadluženost na jednoho obyvatele nejnižší. Zadluženost na jednoho obyvatele v roce 2016 byla o 1 820,65 Kč nižší než zadluženost na jednoho obyvatele v roce 2019. Průměrná zadluženost na jednoho obyvatele Města Žďár nad Sázavou byla 2 558,73 Kč, což je o 344,12 Kč méně než průměrná zadluženost na jednoho obyvatele Obce Velká Losenice. Zadluženost na jednoho obyvatele Velké Losenice byla vyšší než zadluženost na jednoho obyvatele Žďáru nad Sázavou v roce 2015 a 2016. V dalších letech sledovaného období byla vyšší zadluženost na jednoho obyvatele Města Žďár nad Sázavou.

4.7 Anketní šetření

Součástí diplomové práce je anketa a její vyhodnocení. Cílem ankety bylo zjistit, jaký mají občané dané municipality zájem o dění v obci/měště, zda se zajímají o hospodaření municipality, ve které žijí a zda jsou spokojeni se životem ve své obci/měště. Anketa obsahuje 15 otázek, které byly pro obě municipality stejné. Sběr odpovědí byl uskutečněn přes sociální síť Facebook, kde byly občané Velké Losenice a Žďáru nad Sázavou

požádání o vyplnění online ankety přes sdílený odkaz. Vyplnění ankety bylo zcela anonymní a dobrovolné. Anketu vyplnilo 56 občanů Velké Losenice a 56 občanů Žďáru nad Sázavou. Ankety s otázkami jsou obsahem kapitoly Přílohy.

4.7.1 Výsledky anketního šetření

Výsledky anketního šetření jsou zobrazeny pomocí kontingenční tabulky a koláčových grafů.

Otázka č. 1 a č. 2: Jaké je Vaše pohlaví? Jaký je Váš věk?

Výsledky těchto otázek jsou zpracovány pomocí kontingenční tabulky (Tabulka 18).

Tabulka 18: Pohlaví a věk účastníků ankety

Pohlaví a věk	Obec Velká Losenice			Město Žďár nad Sázavou		
	žena	muž	Celkem	žena	muž	Celkem
18-30	20	19	39	16	5	21
31-45	8	7	15	20	6	26
46-60	0	1	1	4	2	6
61 a více	1	0	1	3	0	3
Celkem	29	27	56	43	13	56

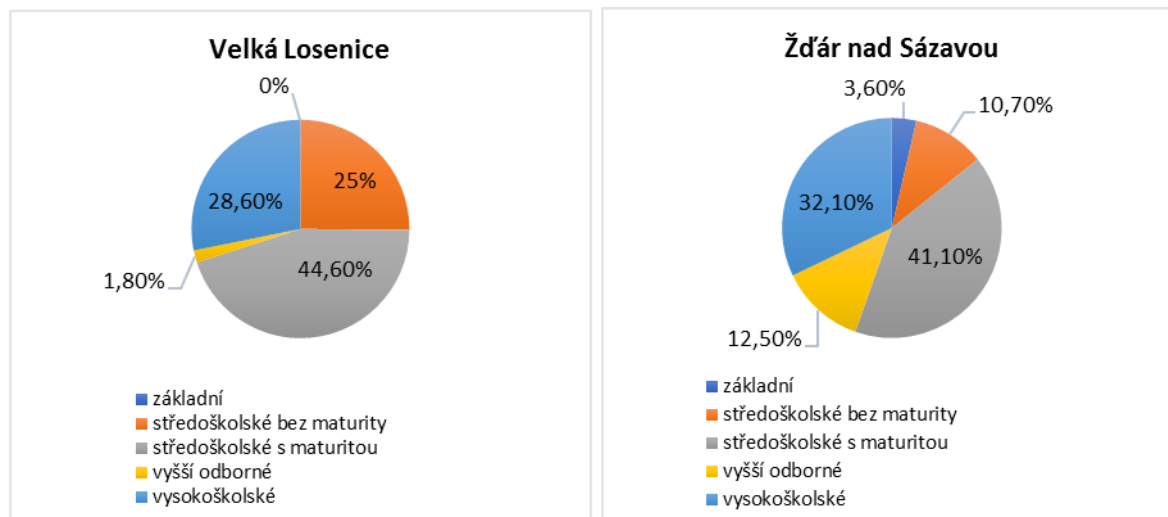
Zdroj: vlastní zpracování

Na anketu Obce Velká Losenice odpovědělo 29 žen a 27 mužů, nejvíce ve věku 18-30 let a 31-45 let. Občané starší 46 let, kteří odpověděli na anketu byli pouze dva, jedna žena a jeden muž. Z občanů Žďáru nad Sázavou mělo větší zastoupení ženské pohlaví. Na anketu odpovědělo 43 žen a 13 mužů. 47 občanů odpovídajících na anketu je ve věku 18-45 let. Na anketu odpovědělo 9 občanů starších 46 let. To, že na anketu odpovídali spíše mladší občané do věku 45 let, je pravděpodobně způsobené tím, že starší občané nevyužívají sociální sítě. Z celkových 112 občanů, kteří na anketu odpověděli, bylo pouze 11 občanů starších 46 let.

Otázka č. 3: Jaké je Vaše dosažené vzdělání?

Výsledky jsou zpracovány pomocí koláčových grafů.

Graf 1 a 2: Dosažené vzdělání respondentů

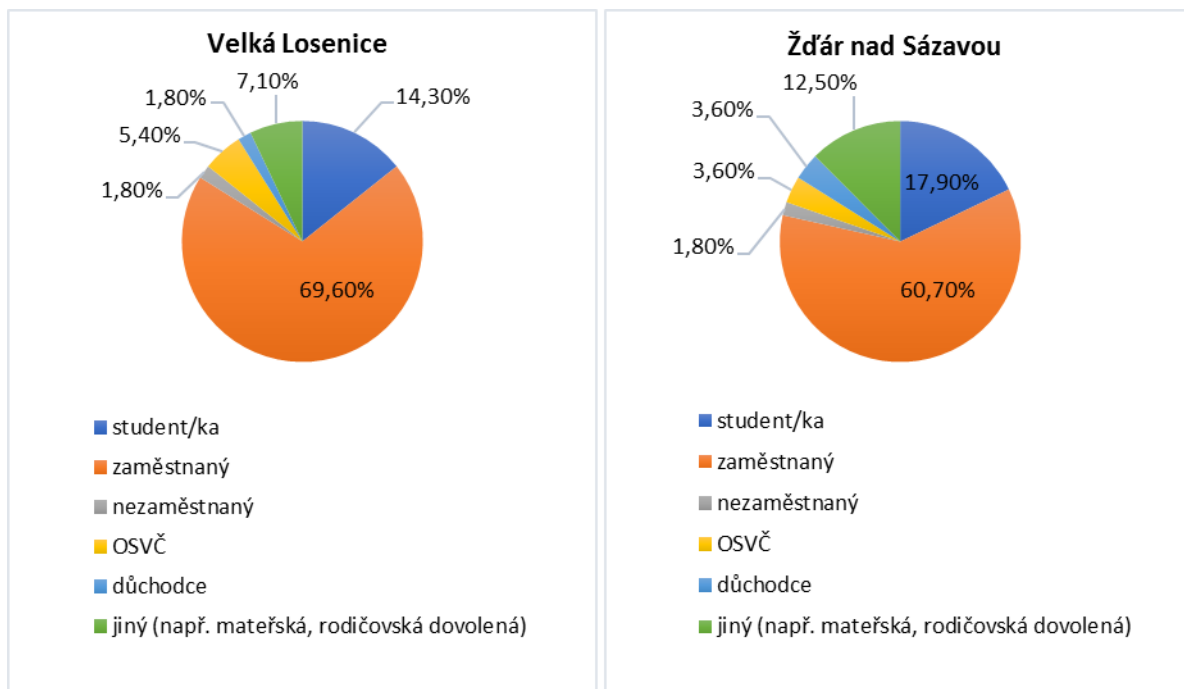


Zdroj: vlastní zpracování

Nejvíce respondentů jak v anketě pro Obec Velká Losenice tak pro Město Žďár nad Sázavou má středoškolské vzdělání s maturitou. Ve Velké Losenici tyto respondenti tvoří 44,6 % z celkových 56 a ve Žďáře nad Sázavou tvoří 41,10 % z celkových 56. Druhou skupinou jsou občané s vysokoškolským vzděláním. U Velké Losenice odpovědělo 16 respondentů tj. 28,60 % a u Žďáru nad Sázavou 18 respondentů, tj. 32,10 % s vysokoškolským vzděláním. Při porovnání středoškolského vzdělání bez maturity a vyššího odborného vzdělání dochází k rozdílu mezi municipalitami. Respondenti se středoškolským vzděláním bez maturity u Obce Velká Losenice tvoří 25 % z celkového počtu a jsou tak třetí nejpočetnější skupinou. U Města Žďár nad Sázavou tvoří třetí nejpočetnější skupinu občané s vyšším odborným vzděláním, tj. 12,50 %. A skupina občanů se středoškolským vzděláním bez maturity je tak na čtvrtém místě. Na anketu pro Žďár nad Sázavou odpověděli 2 občané se základním vzděláním. Ankety Obce Velká Losenice se zúčastnil 1 občan se vyšším odborným vzděláním a nikdo z respondentů neměl základní vzdělání.

Otázka č. 4: Jaký je Váš sociální statut?

Graf 3 a 4: Sociální statut respondentů

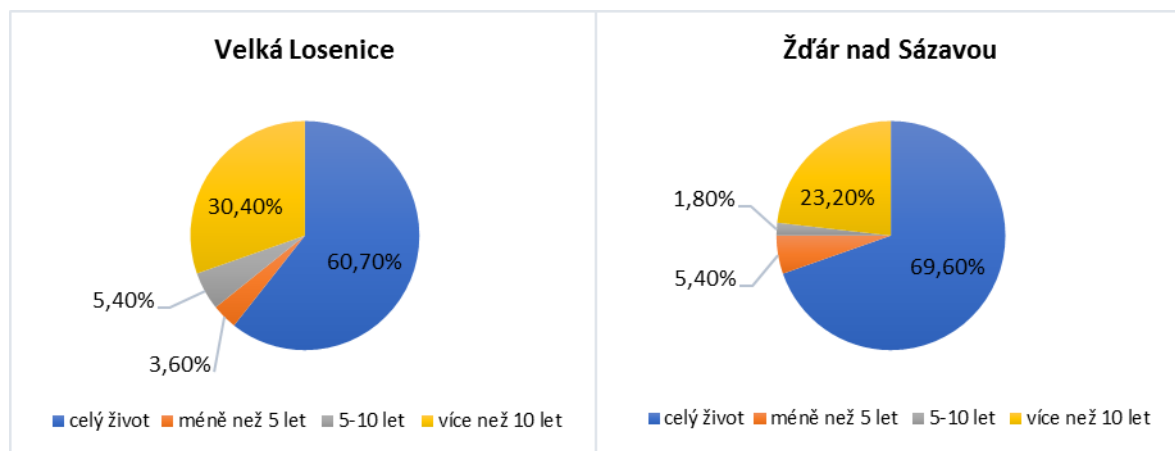


Zdroj: vlastní zpracování

Rozložení skupin je u obou municipalit podobné. Na anketu u obou municipalit odpovídalo nejvíce zaměstnaných občanů. Tito tvoří 69,60 % u Velké Losenice a 60,70 % u Žďáru nad Sázavou. Z celkových 112 respondentů se anketu zúčastnilo 73 zaměstnaných občanů. Druhou skupinou jsou studenti, těch bylo celkem 18. U Žďáru nad Sázavou odpovědělo 7 občanů se statutem jiný a dále 2 osoby samostatně výdělečně činné, 2 důchodci a 1 nezaměstnaný. U Velké Losenice odpověděli 4 osoby se statutem jiný, 3 osoby samostatně výdělečně činné, 1 důchodce a 1 nezaměstnaný. Počet a procentuální vyjádření nezaměstnaných je u obou municipalit stejný.

Otázka č. 5: Jak dlouho žijete v této obci/městě?

Graf 5 a 6: Doba života občanů v obci a městě

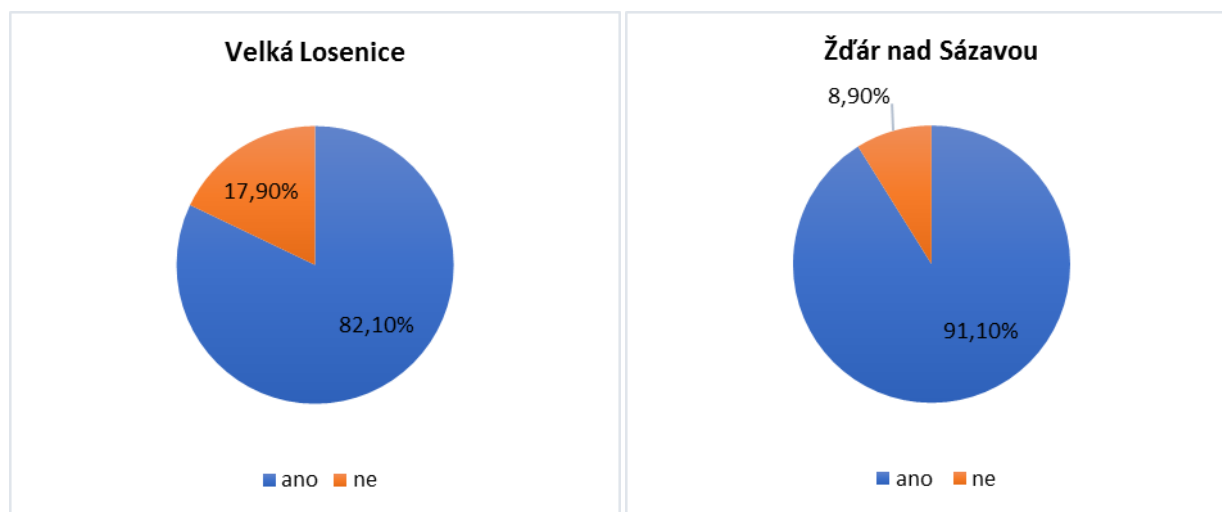


Zdroj: vlastní zpracování

Na tuto otázku odpovídali nejvíce občané, kteří žijí ve své obci a městě celý život. U Velké Losenice tvoří tyto občany 60,70 % a u Žďáru nad Sázavou 69,60 %. Skupiny s nejnižším počtem respondentů tvoří občany, kteří žijí ve své obci a městě méně než 10 let, těch odpovědělo celkem 9 z celkových 112. Občané odpovídající na otázky ankety, kteří žijí v dané municipalitě více než 10 let jsou druhou nepočetnější skupinou. Na anketu o Velké Losenici odpovědělo 30,40 % občanů, kteří zde žijí více než 10 let, na anketu o Žďáru nad Sázavou 23,20 %. Vypovídací hodnota ankety je tak vysoká.

Otázka č. 6: Zajímáte se o dění ve Vaší obci?

Graf 7 a 8: Zájem občanů o dění ve své obci a městě

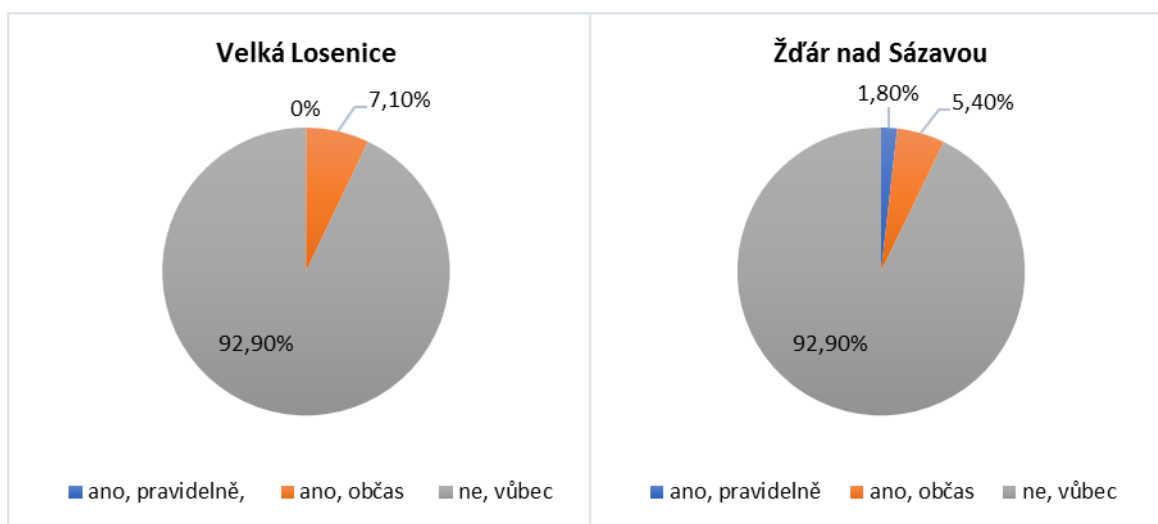


Zdroj: vlastní zpracování

Z uvedených grafů vyplývá, že občané obou municipalit se o dění ve své obci a městě zajímají. U Velké Losenice se z celkových 56 dotázaných zajímá o dění 82,10 %, což je 46 občanů. U Žďáru nad Sázavou je to 91,10 %. O dění ve svém městě se tak zajímá 51 občanů z 56 dotázaných. Je dobře, že občané mají zájem o místo, kde žijí.

Otázka č. 7: Navštěvujete zasedání zastupitelstva města?

Graf 9 a 10: Účast na zasedání zastupitelstva

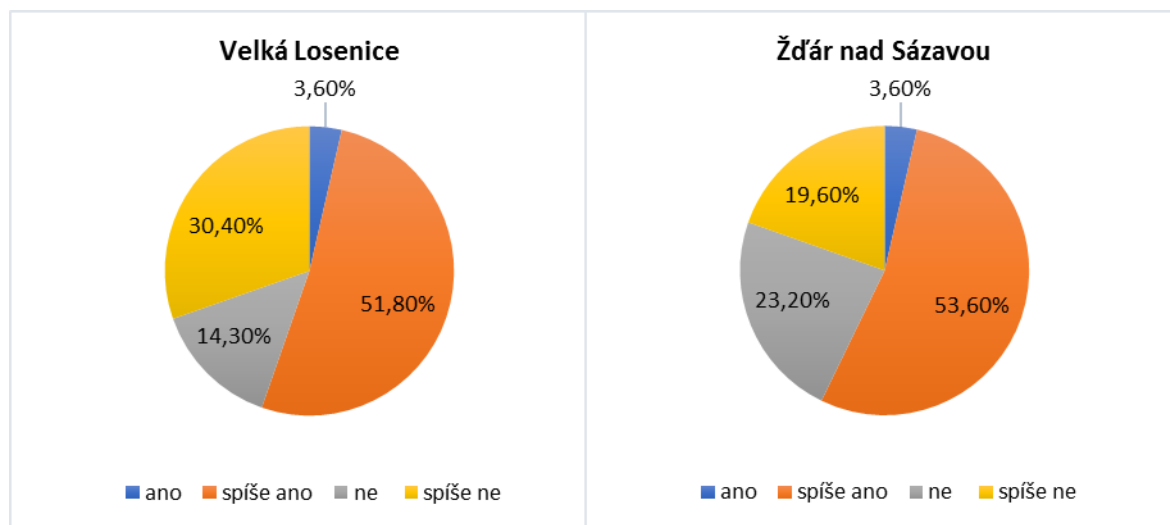


Zdroj: vlastní zpracování

Občané posuzovaných municipalit se nezúčastňují zasedání zastupitelstva, na kterém se projednávají všechny věci týkající se dané municipality, např. hospodaření a rozpočet, investiční akce, nutné opravy a další. U obou municipalit odpovědělo 52 občanů, tj. 92,9 %, že vůbec nenavštěvují zasedání zastupitelstva. Občané tak přicházejí o cenné informace, i když jsou informace ze zasedání zveřejňovány na úřední desce, ne všechny probrané věci zde najdou. U Žďáru nad Sázavou alespoň 3 občané, tj. 1,8 % odpověděli, že občas navštěvují zasedání zastupitelstva, kdežto u Velké Losenice nikdo.

Otázka č. 8: Zajímáte se o hospodaření obce/města?

Graf 11 a 12: Zájem o hospodaření obce a města

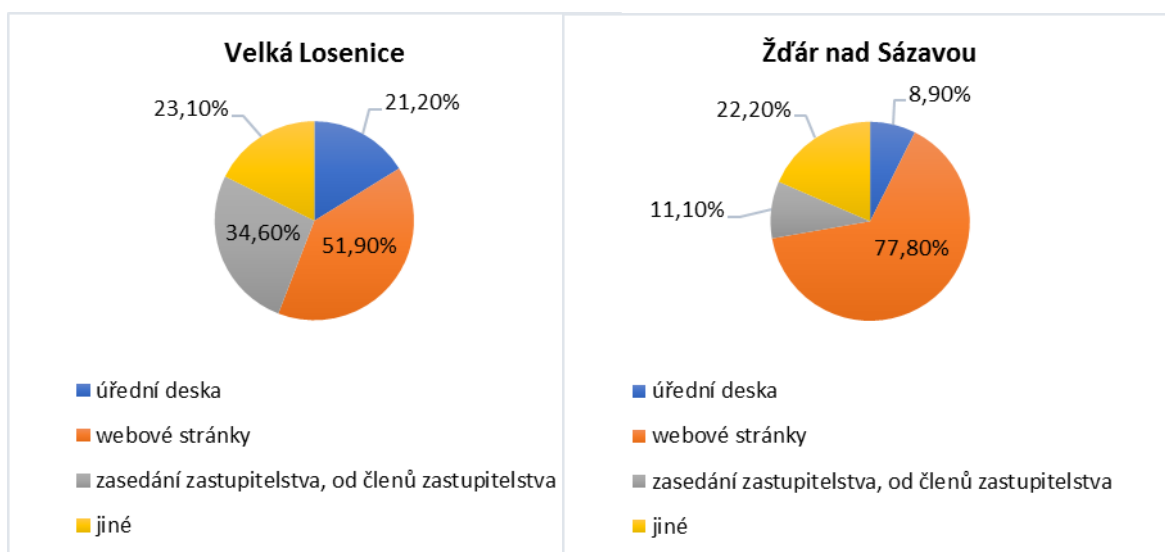


Zdroj: vlastní zpracování

U obou municipalit odpověděla více jak polovina respondentů, že se spíše zajímá o hospodaření obce. Striktní ano řeklo jak u Velké Losenice, tak i u Žďáru nad Sázavou 3,60 % odpovídajících. 30,40 % občanů Velké Losenice a 19,60 % občanů Žďáru nad Sázavou odpovědělo, že se o hospodaření své obce a města spíše nezajímají. Občanů, kteří se vůbec nezajímají o hospodaření Obce Velká Losenice je 14,30 %, tj. 8 z 56. Občanů Žďáru nad Sázavou, kteří se vůbec nezajímají o hospodaření města je 23,20 %, tj. 13. Z toho vyplývá, že občané se o hospodaření obce a města spíše zajímají. Zájem občanů o hospodaření považují za pozitivní, zastupitelstvo obce a města je tak kontrolováno ze strany občanů.

Otázka č. 9: Pokud se zajímáte o hospodaření obce/města, kde informace získáváte?

Graf 13 a 14: Zdroj získávání informací

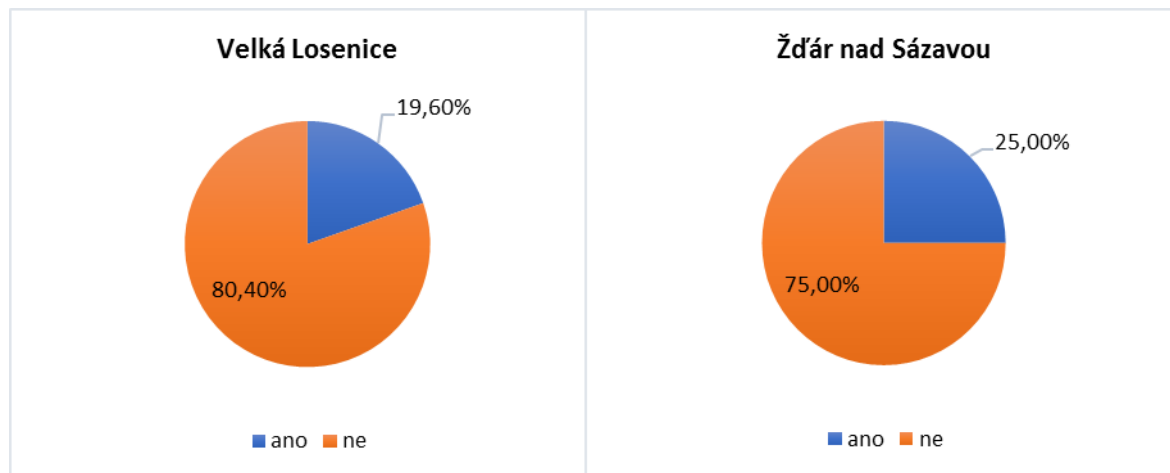


Zdroj: vlastní zpracování

Z anketního šetření vyplývá, že občané obou municipalit nejčastěji získávají informace o hospodaření obce a města z webových stránek dané municipality. Tento způsob získávání informací považují za vhodný, občané si mohou v klidu ze svého domova prohlížet webové stránky, kde najdou rozpočet, závěrečný účet a podstatné informace týkající se hospodaření municipality. Ve Velké Losenici odpovědělo 18 občanů, že informace získávají ze zasedání zastupitelstva nebo od členů zastupitelstva. Vzhledem k tomu, že na otázku, zda navštěvují zasedání zastupitelstva odpovědělo 92,90 % občanů ne, jsou především informováni od členů zastupitelstva. Ve Velké Losenici je pro 23,10 % občanů zdrojem informací úřední deska, která je jak fyzická, tak i elektronická. Zbytek dotázaných získává informace z jiných zdrojů. Ve Žďáře nad Sázavou využívá k získání informací 22,20 % občanů jiných zdrojů, 11,10 % občanů se účastní zasedání zastupitelstva nebo jsou informováni od členů zastupitelstva. Nejmenší počet stejně jako u Velké Losenice využívá jako zdroj informací úřední desku.

Otázka č. 10: Máte přehled o výši rozpočtu obce, případně využití přebytku a pokrytí schodku rozpočtu?

Graf 15 a 16: Přehled občanů o výši rozpočtu

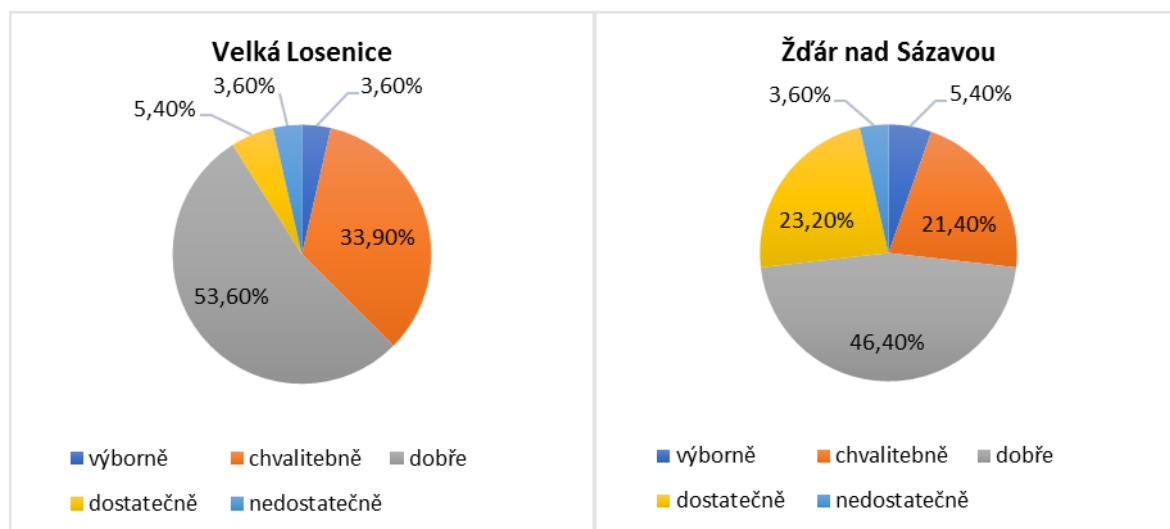


Zdroj: vlastní zpracování

I přesto, že více než 50 % respondentů u obou municipalit odpovědělo, že se spíše zajímají o hospodaření své municipality, většina z nich nemá přehled o výši rozpočtu, případném využití přebytku a pokrytí schodku. Ve Velké Losenici má přehled o rozpočtu 19,60 % dotázaných a ve Žďáře nad Sázavou 25 % dotázaných.

Otázka č. 11: Jak hodnotíte informovanost občanů ve Vaší obci a Vašem městě?

Graf 17 a 18: Hodnocení informovanosti občanů

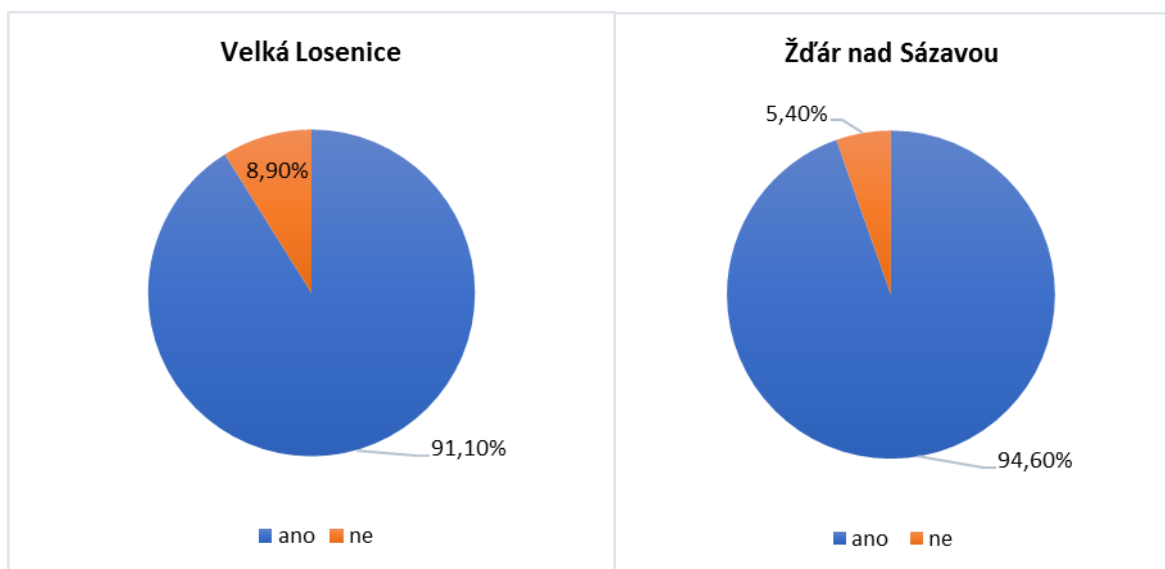


Zdroj: vlastní zpracování

Informovanost občanů v posuzovaných municipalitách není hodnocena příliš kladně. Nejvíce občanů Velké Losenice i Žďáru nad Sázavou hodnotí informovanost jako dobrou, což je taková střední cesta. Chvalitebně hodnotí informovanost občanů ve Velké Losenici 33,90 %, tj. 19 respondentů. Dostatečně hodnotí informovanost 3 občané Velké Losenice. Za výbornou a nedostatečnou informovanost v obci považují 2 občané. Informování občanů ve Velké Losenici je především prostřednictvím informačních SMS zpráv, kdy každý občan, který se přihlásil k odběru informačních SMS obdrží důležité zprávy touto formou. Někteří zvolili místo SMS zpráv zasílání informačních e-mailů. Dále se mohou občané informovat na obecním úřadu, kde jim poskytnou informace pracovníce obecního úřadu nebo starosta obce. Veškeré informace najdou také občané na webových stránkách obce, kde jsou i zveřejňovány informační SMS zprávy. Ve Žďáře nad Sázavou je druhým stupněm hodnocení stupeň dostatečně, který zvolilo 23,20 %, tj. 13 občanů. O jednoho méně, tedy 12 občanů hodnotí informovanost chvalitebně. Za výbornou ji považují 3 občané a za nedostatečnou 2 občané. Ve Žďáře nad Sázavou jsou občané informováni prostřednictvím rozhlasu, na městském úřadu a všechny aktuality jsou zveřejněné na webových stránkách.

Otázka č. 12: Využívá Vaše obec a město dotačních programů?

Graf 19 a 20: Využívání dotačních programů

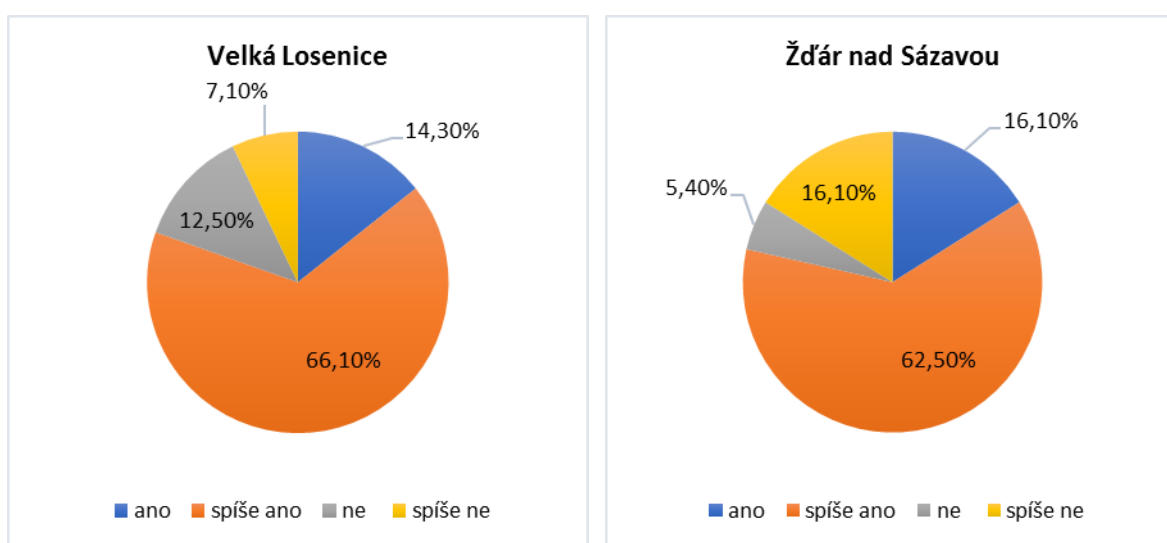


Zdroj: vlastní zpracování

Překvapením u této otázky je, že někteří občané odpověděli, že obec a město nevyužívají dotačních programů. U Velké Losenice odpovědělo záporně 5 občanů a u Žďáru nad Sázavou 3 občané. Obě municipality využívají dotačních programů, díky kterým mohou probíhat různé investiční akce. Ve Žďáře nad Sázavou byly ve sledovaném období čerpané dotace i na kulturní akce, které se díky dotacím mohly uskutečnit. Z toho vyplývá, že někteří občané, i když malé procento, nevědí o využívání dotačních programů.

Otázka č. 13: Pokud ano, považujete využívání dotačních programů za správné a dostatečné?

Graf 21 a 22: Dotační programy

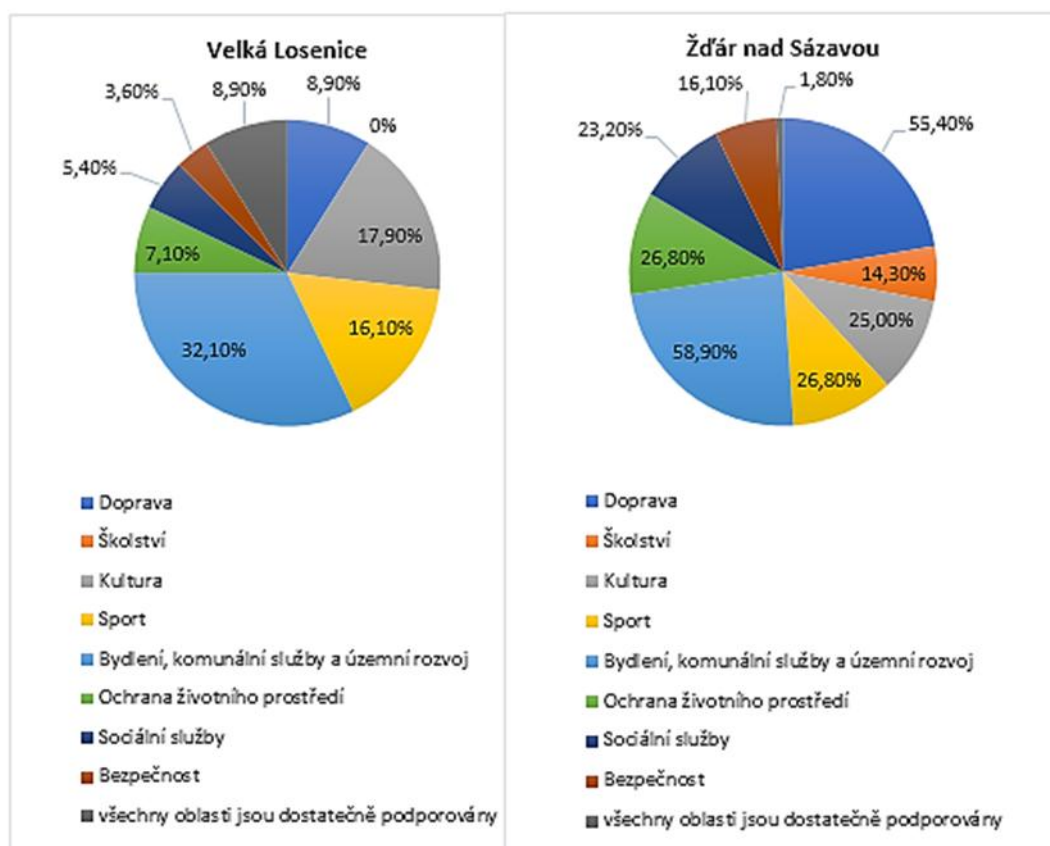


Zdroj: vlastní zpracování

Občané Velké Losenice i Žďáru nad Sázavou považují využívání dotačních programů za správné a dostatečné. Spíše ano a ano odpovědělo u Velké Losenice celkem 45 dotázaných, spíše ano odpovědělo 66,10 % a ano 14,30 % respondentů. U Žďáru nad Sázavou odpovědělo spíše ano 62,50 % a ano 16,10 % respondentů. Díky dotačním programům realizují obce především investiční akce, kdy dochází k opravám a rekonstrukcím majetku obcí.

Otázka č. 14: Jaká odvětví by měla být ze strany obce a města více podporována?

Graf 23 a 24: Podpora odvětví



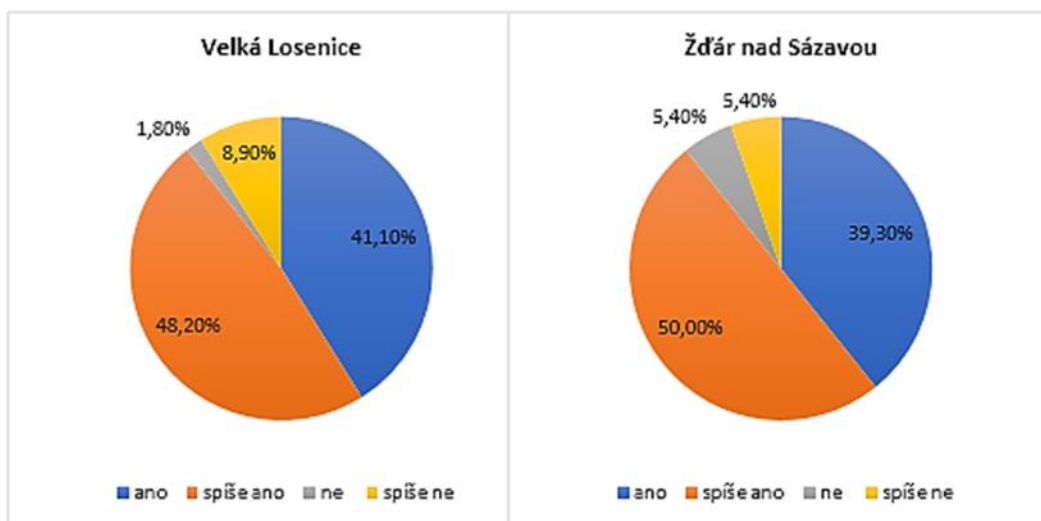
Zdroj: vlastní zpracování

Pro tuto otázku byla zvolena možnost více odpovědí. Občané Velké Losenice si však vždy zvolili pouze jedno odvětví, které by bylo třeba více podpořit. Občané Žďáru nad Sázavou už vybírali více odvětví. Občané obou municipalit se ale shodli na tom, že by mělo být více podporováno odvětví Bydlení, komunální služby a územní rozvoj. Ve Velké Losenici získalo toto odvětví 32,10 % a ve Žďáře nad Sázavou 58,90 %. Bydlení je neustále řešený problém, hlavně ve Velké Losenici. Žije zde spousta mladých lidí, kteří by ve své obci rádi dále bydleli. Problém je v tom, že nevlastní pozemky, kde by si mohli postavit svůj rodinný dům. Obec, která v minulých letech vlastnila pozemky určené pro novou výstavbu rodinných domů, všechny pozemky prodala a dnes nemůže pomoci mladým lidem získat bydlení v obci. Důsledkem toho je, že mladí lidé z obce odcházejí. Druhou oblastí, která získala nejvíce procent odpovědí, je Kultura, 10 odpovídajících zvolili toto odvětví. Žádný z občanů Velké Losenice neodpověděl, že by mělo být podporováno více Školství.

V současné době jsou zrekonstruované a opravené obě budovy ZŠ a MŠ Velká Losenice a spolupráce obce s příspěvkovou organizací je na dobré úrovni. Pouze 5 občanů, tj. 8,9 % si myslí, že jsou všechny oblasti dostatečně podporovány. Ve Žďáře nad Sázavou je druhým odvětvím s nejvíce procenty odvětví Doprava. Město bývá, hlavně v odpoledních hodinách, přeplněno automobily. V současné době je ve Žďáře nad Sázavou nejvíce diskutované téma nových semaforů, díky kterým se provoz ve městě ještě zhoršil, na většině hlavních křižovatek se změnil průjezd křižovatkou a nově musí dávat automobily přednost protijedoucím. Nejméně odpovídali občané, že jsou všechny oblasti dostatečně podporovány, tuto odpověď zvolil pouze 1 občan.

Otázka č. 15: Jste celkově spokojeni se životem ve Vaší obci a Vašem městě?

Graf 25 a 26: Spokojenost občanů se životem v obci a ve městě



Zdroj: vlastní zpracování

Nejvíce občané obou municipalit volili odpověď spíše ano, ve Velké Losenici to bylo 27 občanů, tj. 48,2 % a ve Žďáře nad Sázavou 28 občanů, tj. 50 %. Jasně ano odpovědělo ve Velké Losenici 23 občanů a ve Žďáře nad Sázavou 22 občanů. Ve Velké Losenici spíše není spokojeno 5 občanů a jeden je jasně nespokojen. Odpověď spíše ne a ne zvolilo ve Žďáře nad Sázavou stejný počet občanů, tj. 3, kteří tvoří 5,4 %.

5 Výsledky a diskuse

Rozpočet Obce Velká Losenice a Města Žďár nad Sázavou je sestavován na každé rozpočtové období jako vyrovnaný, dle Zákona č. 128/2000 Sb. o obcích. Příjmy a výdaje však nedosahují stejné hodnoty a k vyrovnání rozdílu mezi příjmy a výdaji dochází ve třídě 8 – Financování. Výše příjmů a výdajů skutečného rozpočtu na konci rozpočtového období se v každém období liší od výše příjmů výdajů schváleného rozpočtu, jelikož nelze výši příjmů a výdajů přesně naplánovat. V případě, že je nutné upravit rozpočet, dochází k jeho úpravě rozpočtovým opatřením. K rozpočtovému opatření je nutné přikročit, pokud dojde k nečekaným příjmům, např. přijaté dotace, prodej pozemků, a nečekaným výdajům, např. dotace pro příspěvkovou organizaci, kterou čerpá obec jako zřizovatel, nebo v případě, že je nutné přesunout finanční prostředky mezi paragrafy. Rada Obce Velká Losenice schválila v posledním roce sledovaného období, v roce 2019 celkem 16 rozpočtových opatření, kterými byl upraven rozpočet. K úpravě rozpočtu Města Žďár nad Sázavou došlo prostřednictvím rozpočtových opatření, kterých bylo v roce 2019 celkem 8.

Příjmy skutečného rozpočtu Obce Velká Losenice se ve sledovaném období pohybují v průměru ve výši 31 210 357 Kč. Výdaje se pohybují v průměru ve výši 28 236 064 Kč. Průměrné výdaje sledovaného období jsou tedy nižší než průměrné příjmy. Během sledovaného období bylo ve třech letech dosaženo na konci rozpočtového období přebytkového rozpočtu. Přebytky rozpočtu byly použity na splátky úvěrů a zbývající část přebytku byla převedena na bankovní účet, čímž byl jeho stav navýšen. V případě dosažení schodku rozpočtu, tj. v roce 2016 a 2018, byl tento schodek kryt finančními prostředky na bankovním účtu, tj. přebytky z minulých let. Schodku rozpočtu Obce Velká Losenice bylo dosaženo především velkými investičními výdaji na financování investičních akcí, např. Rekonstrukce a intenzifikace ČOV Velká Losenice a Nástavba ZŠ a MŠ Velká Losenice. Obec Velká Losenice hospodaří převážně s rozpočtem, který dosahuje přebytku. Průměrné příjmy skutečného rozpočtu Města Žďár nad Sázavou jsou ve sledovaném období ve výši 517 560 103 Kč, což je o 486 349 746 Kč více než u Obce Velká Losenice. Průměrné výdaje rozpočtu Města Žďár nad Sázavou jsou ve výši 526 553 936 Kč. Průměrné výdaje Města Žďár nad Sázavou jsou o 498 317 872 Kč vyšší než průměrné výdaje Obce Velká Losenice. Dle analýzy hospodaření Města Žďár nad Sázavou bylo ve sledovaném období dosaženo ve dvou letech, v roce 2015 a 2018, přebytkového rozpočtu. Tyto přebytky byly využity především na splátky úvěrů a zbývající část přebytku byla připsána na bankovní

účet. Při dosažení schodku rozpočtu, je tento schodek kryt finančními prostředky na bankovním účtu, tj. kumulací přebytků z předchozích rozpočtových období, nebo příjmy z aktivních krátkodobých operací řízení likvidity.

Vybrané municipality hospodaří s finančními prostředky uvážlivě, pokud je rozpočet schodkový mají k dispozici finanční prostředky na pokrytí schodku rozpočtu. Naopak pokud je dosaženo přebytku rozpočtu, je tento přebytek využit na splátky úvěrů. Ta část přebytku, která není určena na splátky úvěru, je připsaná na bankovní účet. Obce tak mají finanční prostředky k dispozici v případě, že v následujících rozpočtových období dosáhnou schodku.

Největšími příjmy do rozpočtu vybraných municipalit jsou daňové příjmy. Obě municipality navíc ve velké míře využívají dotací, tudíž jsou vysokými příjmy přijaté transfery. Nejnižšími příjmy jsou potom kapitálové příjmy. Nejvyšší výdaje představují pro obě municipality výdaje v odvětví Služby pro obyvatelstvo. Součástí těchto výdajů jsou výdaje na školství, kulturu, sport, zdravotnictví, bydlení, komunální služby a územní rozvoj a ostatní činnosti související se službami pro obyvatelstvo.

Součástí analýzy hospodaření Obce Velká Losenice a Města Žďáru nad Sázavou je také soustava informativních a monitorujících ukazatelů, pomocí které provádí Ministerstvo financí monitoring hospodaření obcí. Monitorujícími ukazateli jsou ukazatel Pravidlo rozpočtové odpovědnosti, Podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům a Celková likvidita. Každý z těchto ukazatelů má určité hranice a pokud obec tyto hranice překročí, je to známkou možného rizika hospodářských problémů. Hodnota ukazatele by neměla být vyšší než 60 %. Pro ukazatel Podíl cizích zdrojů k celkovým aktivům platí hranice 25 %. Hodnota ukazatele Celková likvidita by neměla být nižší než 1. Po zjištění hodnot těchto ukazatelů u Obce Velká Losenice a Města Žďáru nad Sázavou bylo zjištěno, že hodnoty monitorujících ukazatelů nepřekračují doporučené hranice, ani se k těmto hranicím nepřibližují. Dluhy municipalit nepřekročily 60 % průměru příjmů za poslední 4 roky. Hodnotu cizích zdrojů překrývá hodnota celkových aktiv a z hlediska likvidity jsou obě municipality schopné splácet své závazky a nedostávají se do platební neschopnosti.

Pro porovnání Obce Velká Losenice a Města Žďár nad Sázavou byly celkové příjmy a výdaje, saldo rozpočtu a zadluženost přepočítané na jednoho obyvatele. Příjmy na jednoho obyvatele Velké Losenice a Žďáru nad Sázavou se ve sledovaném období pohybují v rozmezí od 21 000 Kč do 32 000 Kč. Při porovnání průměrných příjmů na

jednoho obyvatele bylo zjištěno, že průměrné příjmy na jednoho obyvatele Velké Losenice jsou o 931,54 Kč vyšší než průměrné příjmy na jednoho obyvatele Žďáru nad Sázavou. Výdaje na jednoho obyvatele Velké Losenice se pohybují v rozmezí od 15 000 Kč do 32 000 Kč. Výdaje na jednoho obyvatele Žďáru nad Sázavou se pohybují v rozmezí od 21 000 Kč do 32 000 Kč. Průměrné výdaje na jednoho obyvatele Velké Losenice jsou ve sledovaném období o 1 922,25 Kč nižší než průměrné výdaje na jednoho obyvatele Žďáru nad Sázavou. I když je rozdíl průměru celkových příjmů a celkových výdajů rozpočtu Velké Losenice a Žďáru nad Sázavou přes 400 000 000 Kč, příjmy a výdaje na jednoho obyvatele jsou podobné a liší se v řádech tisíců. Je zřejmé, že Město Žďár nad Sázavou hospodaří s větším objemem finančních prostředků než Velká Losenice, jelikož je větší jak rozlohou, tak počtem obyvatel. Při přepočtu příjmů a výdajů na jednoho obyvatele jsou však příjmy a výdaje obou municipalit podobné. Saldo na jednoho obyvatele je vyšší u Obce Velká Losenice, což je dáno nižším počtem obyvatel oproti Žďáru nad Sázavou. Hodnoty zadluženosti na jednoho obyvatele se v obou municipalitách pohybují v rozmezí od 1 000 Kč do 4 000 Kč, hodnoty zadluženosti na jednoho obyvatele jsou v obou municipalitách podobné. Průměrná zadluženost Města Žďár nad Sázavou je ve sledovaném období o 50 464 448 Kč vyšší než průměrná zadluženost Obce Velká Losenice. Jelikož má Město Žďár nad Sázavou více obyvatel, a naopak Obec Velká Losenice má méně obyvatel a její celková zadluženost je nižší, jsou hodnoty zadluženosti na jednoho obyvatele podobné. Průměrná zadluženost na jednoho obyvatele Velké Losenice je 2 902, 85 Kč a průměrná zadluženost na jednoho obyvatele Žďáru nad Sázavou je 2 558,73 Kč.

Pomocí ankety byl zjišťován zájem občanů o dění v jejich obci a městě, o hospodaření dané municipality a spokojenost občanů se životem v jejich obci a městě. Převážná část účastníků ankety žije ve své obci a městě celý život, znají tedy dobře svoji obec a město a jejich rozvoj. Přesto, že mají občané zájem o dění v místě, kde žijí, neúčastní se veřejného zasedání zastupitelstva. Občané však projevují zájem o hospodaření obce a města. Informace však získávají především z webových stránek obce a města. O konkrétní výši rozpočtu obce a města ale občané přehled nemají. Překvapivé bylo, že někteří občané odpověděli, že jejich obec a město nevyužívají dotačních programů. To vypovídá o neznalosti hospodaření jejich obce a města, jelikož obě municipality využívají dotačních programů. Využívání dotačních programů považují občané za správné a dostatečné. Podle

občanů by měly obě municipality více podporovat odvětví Bydlení, komunální služby a územní rozvoj. Téměř všichni občané jsou spokojeni se životem ve své obci a městě.

Obě municipality se snaží hospodařit s finančními prostředky uváženě, co nejvíce upokojuvat potřeby svých občanů a přispívat k rozvoji obce. K rozvoji a zlepšení života v Obci Velká Losenice a ve Městě Žďár nad Sázavou přispívají především investiční akce, díky kterým jsou vybudovány nové objekty a zrekonstruovány stávající objekty. Investiční akce jsou financovány především z dotačních programů. Finanční prostředky čerpané z dotačních programů musí být pro financování investiční akce doplněny finančními prostředky obce. Pokud obce nemají dostatek finančních prostředků na dofinancování akce, čerpají na tyto investiční akce úvěr. Obec Velká Losenice čerpala úvěr na dofinancování akcí Modernizace a zkvalitnění výuky Základní školy a Mateřské školy Velká Losenice a Rekonstrukci a intenzifikaci čističky odpadních vod Velká Losenice. Město Žďár nad Sázavou čerpalo úvěr např. na rekonstrukci ulic Jamská, Neumannova, na vybudování Relax centra, rekonstrukci kina Vysočina nebo na krytí nákladů spojených s investicemi do technické infrastruktury v části Klafar. Pokud jsou některé investiční akce náročnější a jejich uskutečnění zasahuje do více rozpočtových období, jsou tyto investiční akce rozděleny do více etap. Obec Velká Losenice a Město Žďár nad Sázavou nečerpají pouze investiční dotace. Každoročně čerpají obě municipality také běžné dotace, např. na činnost místní správy a na výkon státní správy, na přípravu a uskutečnění voleb, na zabezpečení akceschopnosti jednotek požární ochrany atd.

Občané obou municipalit by se měli více účastnit veřejných zasedání zastupitelstva Obce Velká Losenice a Města Žďár nad Sázavou, kde by se dozvěděli více informací o dění v jejich obci a městě, jaké investiční akce se chystají, o hospodaření obce a města s finančními prostředky a čerpání dotací a úvěrů. Na zasedání zastupitelstva se mohou občané zeptat na informace, které je zajímají, mohou vyjádřit svůj názor k projednávaným záležitostem. Pokud by se občané více účastnili zasedání zastupitelstva, byli by více informováni a jejich informace by byly přesné. Někdy mohou informace, které se k občanům dostanou od ostatních občanů nepřesné a zkreslené. Jak vyplývá z anketního šetření občané nemají přehled o výši rozpočtu. Rozpočet je projednáván na zasedání zastupitelstva, a pokud by se občané těchto zasedání účastnili, měli by o rozpočtu své municipality přehled. I když obě municipality zveřejňují podrobné informace o svém rozpočtu a hospodaření na svých webových stránkách, najde se jen málo občanů, kteří

navštíví webové stránky za účelem prohlížení rozpočtu a hledání informací o hospodaření obce a města. O tom, že Obec Velká Losenice a Město Žďár nad Sázavou hospodaří s finančními prostředky uváženě a uspokojují potřeby svých občanů, svědčí, že převážná většina občanů odpověděla, že jsou se životem ve své obci a městě spokojeni.

6 Závěr

Cílem diplomové práce bylo představení Obce Velká Losenice a Města Žďár nad Sázavou a posouzení jejich hospodaření v letech 2015-2019. Posouzení hospodaření bylo provedeno posouzením vývoje rozpočtů a jejich zhodnocením, porovnáním schválených a skutečných rozpočtů, analýzou struktury příjmů a výdajů, zhodnocením monitorujících ukazatelů a porovnáním hospodaření vybraných municipalit. Součástí práce je anketní šetření spokojenosti obyvatel.

Ke splnění cíle bylo nutné se seznámit s teorií o obcích a jejich orgánech, s teorií fiskálního federalismu, podle kterého dochází k přerozdělování finančních prostředků v rozpočtové soustavě, ale především s teorií rozpočtu obcí. Velká část studia odborné literatury a legislativy byla věnována rozpočtové skladbě, která třídí příjmy a výdaje rozpočtu podle několika hledisek, a příjmům a výdajům rozpočtů územních samosprávných celků. Součástí práce je představení vybraných municipalit. Posouzení hospodaření vybraných municipalit bylo provedeno na základě analýzy hospodaření. Součástí analýzy hospodaření je porovnání schváleného a skutečného rozpočtu a zhodnocení zjištěného přebytku nebo schodku rozpočtu, analýza příjmů dle druhového třídění, analýza výdajů dle druhového a odvětvového třídění a soustava informativních a monitorujících ukazatelů. Následně je provedeno porovnání hospodaření Obce Velká Losenice a Města Žďár nad Sázavou. Pro porovnání municipalit byly vybrány ukazatele, tj. příjmy, výdaje, saldo a zadluženost, přepočítané na jednoho obyvatele. Ke zjištění spokojenosti občanů se životem v jejich obci a jejich zájmu o dění v obci a hospodaření obce bylo provedeno anketní šetření, jehož výsledky jsou součástí praktické části.

Rozpočet obou municipalit je sestavován jako vyrovnaný. Případné rozdíly mezi příjmy a výdaji jsou vyrovnány ve třídě 8 – Financování. Obec Velká Losenice dosáhla ve sledovaném období ve třech letech přebytků rozpočtu, které byly využity na splátky úvěrů a k navýšení finančních prostředků na bankovním účtu. V letech, kdy bylo dosaženo schodku rozpočtu, byl tento schodek kryt právě finančními prostředky na bankovním účtu. Průměrné příjmy rozpočtu Obce Velká Losenice jsou ve výši 31 210 357 Kč. Průměrné výdaje jsou ve sledovaném období ve výši 28 236 064 Kč. Z posouzení průměrných příjmů a výdajů vyplývá, že průměrné příjmy jsou vyšší než průměrné výdaje. Rozpočet Města Žďár nad Sázavou byl ve dvou letech sledovaného období přebytkový. Přebytky byly využity stejně jako ve Velké Losenici na splátky úvěrů a k navýšení finančních prostředků

na bankovním účtu. Ve zbývajících letech, kdy skončil rozpočet Žďáru nad Sázavou se schodkem, byl tento schodek kryt finančními prostředky na bankovním účtu. Průměrné příjmy rozpočtu Města Žďár nad Sázavou jsou ve sledovaném období 517 560 103 Kč a průměrné výdaje jsou ve výši 526 553 936 Kč. Průměrné příjmy jsou nižší než průměrné výdaje, čemuž odpovídá i to, že bylo ve více letech dosaženo schodku rozpočtu ve sledovaném období. Obě municipality využívají přebytky rozpočtu k navýšení finančních prostředků na bankovním účtu, což považuji za správné, jelikož mohou tyto finanční prostředky využít v příštích letech v případě dosažení schodku k jeho krytí. Z analýzy monitorujících ukazatelů vyplývá, že hodnoty monitorujících ukazatelů se pohybují pod hranicemi doporučených hodnot a k těmto hranicím se nepřibližují. Pokud by hodnoty monitorujících ukazatelů překročily stanovené hranice, znamenalo by to pro obce možné riziko hospodářských problémů. Při porovnání obou municipalit přepočtením vybraných ukazatelů na jednoho obyvatele bylo zjištěno, že hodnoty příjmů, výdajů, salda a zadluženosti na jednoho obyvatele obou municipalit se ve sledovaném období pohybují v podobné výši. Na základě anketního šetření bylo zjištěno, že obyvatelé jsou spokojeni se životem ve své obci a městě, zajímají se o dění v obci a městě a o hospodaření obce a města, kde žijí. Občané se však neúčastní veřejného zasedání zastupitelstva obce a města, což by měli napravit. K zabezpečování veřejných statků a uspokojování potřeb svých občanů využívají obě municipality dotačních programů, díky kterým mohou být zrealizovány investiční akce.

Věřím, že byl cíl diplomové práce splněn. Doufám, že tato práce bude přínosem jak pro Obec Velká Losenice a Město Žďár nad Sázavou, tak pro jejich občany, jelikož přináší přehled hospodaření za uplynulé pětileté období. Občané tak mohou z práce čerpat informace o hospodaření své municipality.

7 Seznam použitých zdrojů

Odborná literatura

KADEŘÁBKOVÁ, Jaroslava a Jitka PEKOVÁ. *Územní samospráva - udržitelný rozvoj a finance*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. ISBN 978-80-7357-910-4.

LAJTKEPOVÁ, Eva. *Veřejné finance*. Brno, 2007. Studijní materiál. Vysoké učení technické v Brně.

LORENC, Jiří a Jana KAŠPÁRKOVÁ. *Rozpočtová skladba a účetnictví 2016 pro územní samosprávné celky*. Polešovice: M LORDY, 2016. ISBN 978-80-270-0079-1.

PEKOVÁ, Jitka, Jaroslav PILNÝ a Marek JETMAR. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 3., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: ASPI, 2008. ISBN 978-80-7357-351-5.

PEKOVÁ, Jitka. *Finance územní samosprávy: teorie a praxe v ČR*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2011. ISBN 978-80-7357-614-1.

PEKOVÁ, Jitka. *Hospodaření a finance územní samosprávy*. Praha: Management Press, 2004. ISBN 80-726-1086-4.

PEKOVÁ, Jitka. *Hospodaření obcí a rozpočet*. Praha: Codex Bohemia, 1997. ISBN 80-859-6334-5.

PROVAZNÍKOVÁ, Romana a Olga SEDLÁČKOVÁ. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2009. Finance (Grada). ISBN 978-80-247-2789-9

PROVAZNÍKOVÁ, Romana. *Financování měst, obcí a regionů: teorie a praxe*. 3. aktualizované a rozšířené vydání. Praha: Grada Publishing, 2015. Finance (Grada). ISBN 978-80-247-5608-0.

RŮŽIČKOVÁ, Růžena. *Neziskové organizace: vznik, účetnictví, daně*. 10. aktualizované vydání. Olomouc: ANAG, 2009. Účetnictví, daně. ISBN 978-80-7263-538-2.

Legislativa

Zákon č. 128 ze dne 12. dubna 2000 o obcích (obecní zřízení). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, ročník 2000, částka 38, číslo 128. Dostupné také z: https://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=128/2000&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

Internetové zdroje

ARES - ekonomické subjekty [online]. Praha: Ministerstvo financí ČR, 2020 [cit. 2020-11-18]. Dostupné z: https://www.info.mfcr.cz/ares/ares_es.html.cz

Český statistický úřad [online]. 2020 [cit. 2020-11-18]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/>

Finanční správa: Daňové příjmy rozpočtů krajů a obcí dle zákona o rozpočtovém určení daní [online]. Creative Commons, 2018 [cit. 2020-11-18]. Dostupné z: <https://www.financnisprava.cz/cs/dane/kraje-a-obce/danove-prijmy-kraju-a-obci/danove-prijmy-rozpocetu-kraju-a-obci-3736>

Město Žďár nad Sázavou: Oficiální stránky města s památkou UNESCO [online]. Žďár nad Sázavou: Jiří Pavlíček, 2015 [cit. 2020-11-18]. Dostupné z: <https://www.zdarns.cz/>

Ministerstvo financí České republiky [online]. Praha: Creative Commons, 2008, 2018 [cit. 2020-11-18]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/hospodareni-obci>

MONITOR: Aplikace Ministerstva financí [online]. Praha: Ministerstvo financí ČR, 2020 [cit. 2020-11-18]. Dostupné z: <https://monitor.statnipokladna.cz/>

Velká Losenice [online]. Velká Losenice, 2020 [cit. 2020-11-18]. Dostupné z: <https://www.losenice.cz/>

Zpráva k závěrečnému účtu Obce Velká Losenice za rok 2019 [online]. Velká Losenice, 2020 [cit. 2020-11-18]. Dostupné z: <https://www.losenice.cz/ud-88-2020-zaverecny-ucet-obce-velka-losenice-za-rok-2019>

Živnostenský rejstřík: Registr živnostenského podnikání [online]. Praha: Ministerstvo průmyslu a obchodu, 2020 [cit. 2020-11-18]. Dostupné z: <https://www.rzp.cz/>

8 Přílohy

Příloha A Anketa Obec Velká Losenice

Příloha B Anketa Město Žďár nad Sázavou

Příloha A Anketa Obec Velká Losenice

Anketa Obec Velká Losenice

Vážení občané,

Jsem studentkou České zemědělské univerzity v Praze, obor Podnikání a administrativa. V současné době pracuji na své diplomové práci na téma Posouzení hospodaření vybraných měst a obcí, která je nezbytnou součástí k řádnému ukončení studia. Součástí diplomové práce je anketa, z jejíchž výsledků bude vyplývat zájem občanů o dění v obci a o hospodaření obce. Anketa obsahuje celkem 15 otázek.

Touto cestou bych Vás chtěla požádat o vyplnění ankety.

Předem děkuji za Váš čas.

Nikola Pátková

Anketa

1. Jaké je Vaše pohlaví?
 - a) žena
 - b) muž

2. Jaký je Váš věk?
 - a) 18-30
 - b) 31-45
 - c) 46-60
 - d) 61 a více

3. Jaké je Vaše dosažené vzdělání?
 - a) základní
 - b) středoškolské bez maturitou
 - c) středoškolské s maturitou
 - d) vyšší odborné
 - e) vysokoškolské

4. Jaký je Váš sociální statut?
 - a) student/ka
 - b) zaměstnaný
 - c) nezaměstnaný
 - d) OSVČ
 - e) důchodce
 - f) jiný (např. mateřská dovolená, rodičovská dovolená)

5. Jak dlouho žijete v této obci?
- a) celý život
 - b) méně než 5 let
 - c) 5–10 let
 - d) více než 10 let
6. Zajímáte se o dění ve Vaší obci?
- a) ano
 - b) ne
7. Navštěvujete zasedání zastupitelstva obce?
- a) ano, pravidelně
 - b) ano, občas
 - c) ne, vůbec
8. Zajímáte se o hospodaření obce?
- a) ano
 - b) spíše ano
 - c) ne
 - d) spíše ne
9. Pokud se zajímáte o hospodaření obce, kde informace získáváte?
- a) úřední deska
 - b) webové stránky obce
 - c) zasedání zastupitelstva, od členů zastupitelstva
 - d) jiné
10. Máte přehled o výši rozpočtu obce, případně využití přebytku a pokrytí schodku rozpočtu?
- a) ano
 - b) ne
11. Jak hodnotíte informovanost občanů ve Vaší obci?
- a) výborně
 - b) chvalitebně
 - c) dobře
 - d) dostatečně
 - e) nedostatečně
12. Využívá Vaše obec dotačních programů?
- a) ano
 - b) ne

13. Pokud ano, považujete využívání dotačních programů za správné a dostatečné?
- a) ano
 - b) spíše ano
 - c) ne
 - d) spíše ne
14. Jaká odvětví by měla být ze strany obce více podporována?
- a) Doprava (místní komunikace, chodníky)
 - b) Školství
 - c) Kultura
 - d) Sport
 - e) Bydlení, komunální služby a územní rozvoj
 - f) Ochrana životního prostředí
 - g) Sociální služby
 - h) Bezpečnost
 - i) všechny oblasti jsou dostatečně podporovány
15. Jste celkově spokojeni se životem ve Vaší obci?
- a) ano
 - b) spíše ano
 - c) ne
 - d) spíše ne

Příloha B Anketa Město Žďár nad Sázavou

Anketa Město Žďár nad Sázavou

Vážení občané,

Jsem studentkou České zemědělské univerzity v Praze, obor Podnikání a administrativa. V současné době pracuji na své diplomové práci na téma Posouzení hospodaření vybraných měst a obcí, která je nezbytnou součástí k řádnému ukončení studia. Součástí diplomové práce je anketa, z jejíchž výsledků bude vyplývat zájem občanů o dění ve městě a o hospodaření města. Anketa obsahuje celkem 15 otázek.

Touto cestou bych Vás chtěla požádat o vyplnění ankety.

Předem děkuji za Váš čas.

Nikola Pátková

Anketa

1. Jaké je Vaše pohlaví?
 - a) Žena
 - b) Muž

2. Jaký je Váš věk?
 - a) 18-30
 - b) 31-45
 - c) 46-60
 - d) 61 a více

3. Jaké je Vaše dosažené vzdělání?
 - a) základní
 - b) středoškolské bez maturity
 - c) středoškolské s maturitou
 - d) vyšší odborné
 - e) vysokoškolské

4. Jaký je Váš sociální statut?
 - a) student/ka
 - b) zaměstnaný
 - c) nezaměstnaný
 - d) OSVČ
 - e) důchodce
 - f) jiný (např. mateřská dovolená, rodičovská dovolená)

5. Jak dlouho žijete v tomto městě?
 - a) celý život
 - b) méně než 5 let
 - c) 5–10 let
 - d) více než 10 let

6. Zajímáte o dění ve Vašem městě?
 - a) ano
 - b) ne

7. Navštěvujete zasedání zastupitelstva města?
 - a) ano, pravidelně
 - b) ano, občas
 - c) ne, vůbec

8. Zajímáte se o hospodaření města?
 - a) ano
 - b) spíše ano
 - c) ne
 - d) spíše ne

9. Pokud se zajímáte o hospodaření města, kde informace získáváte?
 - a) úřední deska
 - b) webové stránky města
 - c) zasedání zastupitelstva, od členů zastupitelstva
 - d) jiné

10. Máte přehled o výši rozpočtu města, případně využití přebytku a pokrytí schodku rozpočtu?
 - a) ano
 - b) ne

11. Jak hodnotíte informovanost občanů ve Vašem městě?
 - a) výborně
 - b) chvalitebně
 - c) dobře
 - d) dostatečně
 - e) nedostatečně

12. Využívá Vaše město dotačních programů?
 - a) ano
 - b) ne

13. Pokud ano, považujete využívání dotačních programů za správné a dostatečné?

- a) ano
- b) spíše ano
- c) ne
- d) spíše ne

14. Jaká odvětví by měla být ze strany města více podporována?

- a) Doprava (místní komunikace, chodníky)
- b) Školství
- c) Kultura
- d) Sport
- e) Bydlení, komunální služby a územní rozvoj
- f) Ochrana životního prostředí
- g) Sociální služby
- h) Bezpečnost
- i) všechny oblasti jsou dostatečně podporovány

15. Jste celkově spokojeni se životem ve Vašem městě?

- a) ano
- b) spíše ano
- c) ne
- d) spíše ne